

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. 1
ΕΤΟΣ Α'. (Γ) ΑΡ. 5 (29)
1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1948

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ—ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Π. ΚΑΨΑΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΦΙΛΩΝΟΣ 99 Β ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 40-502

ΘΛΙΒΕΡΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ Ε. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ὑμη-
ματάρχου παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ

Μὲ βαθεῖαν θλίψιν ἐπληροφορήθην ὅτι τὸ ἀνὰ χειρας τεύχος τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον ἀπὸ τῆς ἐπανεκδόσεώς του. Ἀλλὰ μόνον τὸ τελευταῖον; Δυστυχῶς, σβύνει ὀριστικὰ πλέον ἡ ζωὴ τοῦ καλλιτέρου ἐπαρχιακοῦ περιοδικοῦ.

Ὡστε μόνον ἐνὸς ἑξαμήνου ζωὴν εἶχε ὁ Κήρυξ; Μάλιστα! Ὅσο παράξενο καὶ ἀπίστευτο ἂν φαίνεται τοῦτο ἐκ πρώτης ὄψεως, αὐτὴ εἶναι ἡ θλιβερὴ πραγματικότητα. Γιατί ὅμως αὐτό; Μήπως τοῦ ἐγκατέλειψαν ὁ ἐκδότης του καὶ οἱ τακτικοὶ συνεργάται του, διότι δὲν τὰς ἄφηνε τάχα κανένα ὑλικὸν κέρδος; Ὁχι! Ἀλλὰ διότι μόνον διακοσίους συνδρομητὰς κατῴρθωσεν ἡ συγκεντρώση. Φυσικὰ δὲν νομίζω ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ κανεὶς λογικὸς ἄνθρωπος πού νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι μὲ τὸ χρηματικὸν ποσὸν διακοσίων συνδρομῶν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκδίδεται κατὰ μῆνα εἰς 16 σελίδας ἓνα περιοδικὸν τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Κυθηραϊκοῦ «Κήρυκος».

Ἴσως ἀμέσως μοῦ ἀντιτάξουν μερικοὶ ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι εἶναι σήμερον τοιαῦται ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ εἰς τὸν καθένα καὶ ἡ πληρωμὴ ἔστω καὶ μιᾶς ἐτησίας συνδρομῆς 30.000 δρχ. Ἀπαντῶ ὅτι εἰμαι ἴσως καλλίτερον παντὸς ἄλλου εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶ τὰς δυσχερεῖς αὐτὰς οἰκονομικὰς συνθῆκας. Ἐάν λοιπὸν αἱ τόσαι ἑκατοντάδες συμπατριωτῶν οἱ ὅποιοι ἐπέστρεψαν τὸ περιοδικόν, ὡς ἀπαράδεκτοι, ἦσαν ὅλοι πτωχοὶ βιοπαλαισταὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποστῶσι καὶ αὐτὴν τὴν μικρὰν δαπάνην, τότε ἀσφαλῶς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ διὰ τὸν «Κυθηραϊκὸν Κήρυκα» θὰ ἐκλινε εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, προσωρινῶς ὅμως μέχρις ὅτου αἱ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι μετεβάλλοντο ἐπὶ τὸ καλλίτερον. Δὲν πρόκειται ὅμως περὶ τούτου. Ὅταν ἀπὸ τῆς καρδιάς τοῦ νησιοῦ, ἀπὸ τῆς πρωτεύουσά του ἐπιστρέφονται ἀμέσως ὅλα τὰ τεύχη, διὰ νὰ μείνουν εἰς ὅλο τὸ νησί συνδρομηταὶ μόνον **ἐπτά!!** ὅταν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ ἐπιστρέφονται τεύχη ἀπὸ τοὺς κατ' ἐξοχὴν **πνευματικούς ἀνθρώπους** πού κατέχουν περιλάμπρον θέσιν, μετὰ τὸ ἐπιστημονικόν

κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ἐπιστρέφονται ἀνθρώως τὰ τεύχη ἀπὸ συμπατριώτας εὐρισκομένους εἰς **ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν**, ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἀποτελοῦν τὴν **ἡγέτιδα τάξιν καὶ πρωτοστατοῦν εἰς κάθε κίνησιν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν Κυθηραϊκῶν προβλημάτων μετὰ τὴν ὑλικὴν καὶ ἡθικὴν συμβολὴν των!** νομίζω ὅτι τὸ πρᾶγμα πέρνει σοβαρὰς διαστάσεις διότι καταβιβάζει μὲ μιαν λέξιν **πολὺ χαμηλὰ τὸ πνευματικὸν καὶ ἐκπολιτιστικὸν ἐπίπεδον τοῦ Κυθηραϊκοῦ στοιχείου ἐν γένει.**

II

Ἀλλὰ πρὶν προχωρήσω ἄς σταματήσω εἰς ἓνα γεγονός.

Ὅταν, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ Β' Πανιώνιον Συνέδριον πού συνήλθε εἰς τὴν Ἰθάκην τὸ θέρος τοῦ 1938, ἐγχαφα εἰς τὴν Κυθηραϊκὴν Δράσιν ὅτι ἦταν καιρὸς πλέον νὰ ἰδρυθῇ καὶ εἰς τὰ Κύθηρα μία ἑταιρεία Κυθηραϊκῶν Σπουδῶν ἢ ἓνα Παράρτημα τῆς ἑταιρείας Ἑλληνιστικῶν μελετῶν ὥστε ν' ἀρχίσῃ κάποια συστηματικὴ ἐπιστημονικὴ ἐρευνα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ὅλων τῶν Κυθηραϊκῶν προβλημάτων εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἱστορικῶν πηγῶν, ὁ ἀείμνηστος Σπ. Στάθης συγκινήθεις ἐκ τοῦ ἄρθρου μου αὐτοῦ ἐξεδήλωσε ταυτοχρόνως τὴν πικρίαν του διότι καὶ ἰδικαί του παρόμοιαι προσπάθειαι κατὰ τὸ παρελθόν, δὲν εὗρον κατανόησιν ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας, εὐχόμενος εἰς ἐμὲ καλλίτεραν τύχην.

Ὁμολογῶ ὅτι μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν ὁ ὁποῖος μὲ κατεῖχε ἀπὸ τὸ 1932, ἅψ' ἦς δηλαδὴ ἐποχῆς ἀνεμινγνύομεν μὲ τὰ Κυθηραϊκά ζητήματα τόσον διὰ τῆς συμμετοχῆς μου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Κυθηραϊκῆς Ἀδελφότητος Πειραιῶς—Ἀθηνῶν ὅσον καὶ διὰ τῆς ἀρθρογραφίας μου εἰς τὸν Κυθηραϊκὸν τύπον «Κυθηρ. Κήρυκα», «Κυθηρ. Ἐνωσιν», «Κυθ. Δράσιν» κ.λ.π.) οὐδόλως ἐπηρεάσθην ἀπὸ τὰς ἀπαισιοδόξους προβλέψεις τοῦ σεβαστοῦ γυμνασιάρχου. Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις περὶ τούτου. Μαζὺ μὲ ἄλλους ἐνθουσιώδεις συμπατριώτας, πρὸ ἑξαμήνου, ἀπὸ μιᾶς αὐθόρμητον καὶ μόνον ἀνάγκην τῆς πνευ-

ματικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου, πότε εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Γρ. Κασιμάτη τότε εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Στ. Καψάνη κατεστρώναμεν τὰ σχέδια διὰ μίαν ἄνετον καὶ δημιουργικὴν ζωὴν ἐνὸς περιοδικοῦ ἱστορικοῦ, λογοτεχνικοῦ, ἐγκυκλοπαιδικοῦ, μακρὰν ἀπὸ οἰονδήποτε πολιτικὴν χροιάν ἢ ἀπὸ τοπικιστικὸν πνεῦμα ἐμπνεομένου, μὲ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν τὴν εὐρύτεραν μελέτην τῶν Κυθηραϊκῶν προβλημάτων εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ, πρᾶγμα πού θὰ ὠδήγει μοιραίως κατὰ τὴν κατάλληλον στιγμὴν εἰς τὴν σύστασιν μιᾶς ὁργανώσεως ὡς ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἐπρότεινα τῷ 1938 καὶ εἶχε ὀνειρευθῇ ὁ ἀείμνηστος Σπ. Στάθης διὰ μίαν πλέον ὁργανωμένην καὶ συστηματικὴν πνευματικὴν ἐργασίαν.

III

Ἔτσι λοιπόν, μία δεκαπεντάς συμπατριωτῶν, ὁ καθένας στὸ κύκλῳ τῶν γνώσεών του καὶ εἰς τὸ πεδῖον πού μπορούσε ν' ἀποδώσῃ, τι τὸ καλλίτερον, ἀποφασίσσαμεν νὰ ξαναζωντανέψωμεν τὸ περιοδικόν μας «Κυθηρ. Κήρυξ», τὸ ὁποῖον εἰς τὴν πρώτην του ἐκδοσὶν εἶχε κάμει τόσον ἀρίστην ἐντύπωσιν καὶ εἰς μὴ Κυθηρίους, οἱ ὅποιοι ἐμακάριζον τὴν ἰδιαιτέραν μας πατρίδα διότι εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἔχῃ ἓνα τέτοιο περιοδικὸν περικλείον ὅ,τι καλλίτερον πνευματικῶς εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ τὸ κυθηραϊκὸν στοιχείον. Μακρὰν λοιπὸν ἀπὸ κάθε πολιτικῆς—καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν νομίζω ὅτι δύναται γὰ ὑπάρξῃ ἀντίρρησης—ἀφοσιωμένοι εἰς τὸ ἔργον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅλοι οἱ συμπολίται καὶ πρὸ παντὸς οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἡγεσίαν τοῦ νησιοῦ καὶ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξίν του, θὰ ἐξετίμων ὅπως ἔπρεπε μίαν ἀνυστερόβουλον καὶ εὐγενὴ προσπάθειαν, ἐπροχωρήσαμεν εἰς τὸ ἔργον.

Μὲ ποικίλλον περιεχόμενον, μὲ ἱστορικὴν σελίδα ἀπὸ τὸν Π. Τσιτσιλία, τὸν Μ. Πετρόχειλον, τὸν Θ. Ἀρχοντοῦλην μὲ λογοτεχνικὴν στήλην ἀπὸ τὴν Ε. Καρύδη, τὸν Ι. Βερνάρδον, τὸν Δ. Ἀργυρόπουλον κ.λ.π. μὲ λαογραφίαν ἀπὸ τὸν Ε. Δελακοβιάν τὸν Ι. Κασιμάτην, τὸν Γ. Μουλόν, μὲ ἐγκυκλοπαιδικὴν σελίδα ἀπὸ

ΠΑ
ΠΑ

τόν Χ. Κρίθαρη με ἄρθρα γύρω ἀπὸ τὰ ζωτικά ζητήματα τῆς νήσου ἀπὸ τὸν Γρ. Κασσιμάτη, τὴν Μ. Παναγιωτοπούλου, με ποιητικὴν στίλβην ἀπὸ τὴν Φ. Χανιώτου, τὸν Κάβο καὶ ἄλλους, ἤλθεν εἰς φῶς τὸ πρῶτο τεύχος τοῦ περιοδικοῦ. Ποιά ἦταν ἡ ὑποδοχὴ τῆς πρώτης αὐτῆς προσπάθειας μας εἶναι γνωστὸν πλέον εἰς ὅλους. Ἀθρόα ἐπιστροφὴ τῶν τευχῶν καὶ πλήρης ἀντίδρασις, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη με διάφορα φυσικὰ προσχήματα.

IV

Ὁ γράφων με ἀληθινὴν πικρίαν καὶ ἀπογοήτευσιν τὰς γραμμάς αὐτάς, ἀσχολούμενος ἀπὸ τοῦ 1932 με τὰ Κυθηραϊκὰ ζητήματα, τὴν συγκοινωνίαν τὴν γεωργικὴν κατάστασιν τοῦ νησιοῦ, τὸν τουρισμόν, τὴν δρᾶσιν τῶν σωματείων κ.λ.π. καὶ ἀπὸ μίαν ιδέαν ἐμφορούμενος πάντοτε, τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κυθηραϊκοῦ στοιχείου ὡς συνόλου, διδάσκεται σήμερον δυστυχῶς, ὅτι ὅλα πρέπει νὰ κρίνῃται ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς παλαιότερας διχονοίας μεταξὺ Χωραϊτῶν καὶ μὴ, Μεσοδημοτῶν καὶ Ἐξωδημοτῶν.

Ἰδοὺ διατί!!! Ἐνῶ δ κ. Τσιτσιλίας πραγματευόμενος ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ ἀπολύτως ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς ἓνα θέμα ὑπὸ τὸν τίτλον, «Ἡ Δρακοῦλα Στάη καὶ ἡ Οἰκογένεια Κορωναίου» ἐξέφραζε καὶ μίαν γνώμην, ἀποτέλεσμα βαθυτέρας μελέτης ἱστορικῶν πηγῶν, γνώμην τὴν ὁποίαν ὁ καθένας ἦτο ἐλεύθερος ν' ἀποδεχθῇ ἢ καὶ ν' ἀντικρούσῃ, ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἰδίου περιοδικοῦ, με ἄλλα ἐπιχειρήματα, ὥστε τελικῶς νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἀλήθεια ἐπὶ τοῦ στασιαζομένου θέματος, διότι τὸ περιοδικὸν μόνον διὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν καθαρὰν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων ἐξεδόθη, παραδόξως ἐπεστρέφοντο ἀθρόως τὰ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ με τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι διὰ τοῦ ἁρθρου αὐτοῦ ἐπανήρχοντο εἰς φῶς τὰ πάθη καὶ ἡ μεταξὺ Χωραϊτῶν καὶ Ἐξωδημοτῶν διχόνοια.

Εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἁρθρου τοῦ κ. Τσιτσιλίας δὲν ὑπεισέρχομαι ὡς μὴ εἰδικὸς ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ ζήτημα αὐτὸ μ' ἐνδιαφέρει ἐπὶ τοῦ παρόντος. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον προσοχῆς εἶναι τοῦτο: Ὅτι τὴν χειρονομίαν αὐτὴν τῶν συμπatriωτῶν μας θὰ κρίνῃ ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, ὅταν ὅλοι ἐμεῖς θὰ ἔχωμεν παρέλθει, θὰ κρίνῃ τὴν σημερινὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νησιοῦ, διότι ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν ὅλοι μας ὅτι αἱ πράξεις μας τῆς σήμερον, αἱ ὁποῖαι διὰ τὴν αὔριον ἀποτελοῦν ἱστορίαν καὶ πηγὴν διὰ τὸν κριτὴν τοῦ μέλλοντος, θὰ κριθῶσιν ἀμελίκτα εἴτε τὸ θέλομεν εἴτε δὲν τὸ θέλομεν, διότι ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν ἀλήθειαν ὅσον πικρὴ καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Ἄλλ' ἐὰν πάλιν πραγματικὴ αἰτία τῆς ὑποδοχῆς αὐτῆς τοῦ περιοδικοῦ ἦτο τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρθρογράφου κ. Τσιτσιλίας, διότι οὕτως κατὰ τὸ παρελθὸν ὑπῆρχε πολιτευτὴς ἐνὸς Α κόμματος νομίζω καὶ πάλιν ὅτι αἱ ἐπιστροφαὶ οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἔχουν δικαιολογίαν ἐφ' ὅσον τὸ

περιοδικὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου τεύχους διεκλήρυνε σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ πολιτευθῇ, ὅτι αἱ γνώμαι τῶν ἀρθρογράφων του καταχωροῦνται ὡς γνώμαι τούτων καὶ οὐχὶ ὡς γνώμαι τοῦ περιοδικοῦ καὶ κατὰ μείζονα λόγον καὶ τῶν ἄλλων συνέργατῶν του καὶ ὅτι αἱ στίλαι του εἶναι ἀνοικταὶ εἰς πάντας.

Συνεπῶς ἢ οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἡ ἐνέργεια αὕτη τῶν συμπatriωτῶν ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πρόσχημα καλυπτομένη **θίγει ἀνεξαίρετως ὅλους τοὺς συνέργατας τοῦ περιοδικοῦ**, οἱ ὁποῖοι ἀσχέτως τῶν πολιτικῶν τῶν πεποιθήσεων, μακρὰν ἀπὸ τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν τοῦ τοπικιστικοῦ πνεύματος—τὸ ὁποῖον διὰ πολλοὺς συνέργατας ἦτο ἄγνωστον,—ἀπασχολούμενοι χάριν τῆς νήσου καὶ μόνον καὶ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν καθόλου πνευματικὴν τῆς κίνησιν, ἐμόγησαν νὰ παρουσιάσουν κάποιαν συστηματικὴν πνευματικὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ ἐξύψωνε ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον σὲ πολὺ ἀνώτερον πνευματικὸν ἐπίπεδον τὴν ἰδιαιτέραν μας Πατρίδα.

V

Ἀλλὰ πρὶν τελειώσω τὸ ἄρθρον αὐτὸ μοῦ ἐπιβάλλεται, νομίζω, χάριν τῆς ἱστορίας νὰ προβῶ εἰς ἓνα οὕτως εἰπεῖν, **πνευματικὸν ἀπολογισμόν**, μίαν ἀπαρίθμησιν τῶν κυριωτέρων ἐνδείξεων τῆς κυθηραϊκῆς πνευματικῆς κινήσεως ἀπὸ τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου με τὴν Μητῆρα Ἑλλάδα μέχρι σήμερον. Δυστυχῶς μέσα σὲ 80 χρόνια ἐλευθέρως ζωῆς τοῦ νησιοῦ πολὺ ὀλίγα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ πνευματικὴ κίνησις αὐτοῦ. Ἄν ἐπιτρέπεται ἡ φράσις ὁ πνευματικὸς αὐτὸς ἀπολογισμὸς ἀφήνῃ ἓνα μεγάλο ἔλλειμμα. Ἡ Κυθηραϊκὴ ἐπετηρὶς τοῦ Δ. Ἀλβανάκη (1909, 1912-13), ἡ Κυθ. ἐπετηρὶς τοῦ Σπ. Στάθη (1923) ἡ ἀξιολογοτάτη συνοπτικὴ ἱστορία τῆς νήσου τοῦ κ. Μιχ. Πετροχείλου (1940), Τὰ Τσιριγιώτικα (1940, 1948) τοῦ Π. Φύλη. Ἄλλος γὰρ τὸ Τσιρίγιο τοῦ κ. Δ. Ἀργυροπούλου, μερικὰ ἐπιστημονικὰ καὶ λογοτεχνικὰ ἄρθρα εἰς τὰς ἐφημερίδας «Κυθηραϊκὴ Ἀύγη» «Κυθηραϊκὴ» «Φωνὴ τῶν Κυθῆρων» «Κυθηραϊκὴ Ἑνωσις» «Κυθηραϊκὴ Δράσις» καὶ τέλος ὁ «Κυθηραϊκὸς Κήρυξ (1932-33)», ἰδοὺ ὁ θλιβερὸς ἀπολογισμὸς μιᾶς ὁλοκλήρου 80ετίας εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα.

Ἔτσι κάθε σοβαρὰ προσπάθεια διὰ μίαν συστηματικὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νησιοῦ καὶ ἐπιστημονικὴν ἔρευνάν του προσέκρουε πάντοτε εἰς τὸ τοπικιστικὸν πνεῦμα καὶ παρέλυε ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἑλλείπει, σοβαρὰς ὑποστηρίξεως ὑπὸ τῆς ἡγετίδος τάξεως τοῦ Κυθηραϊκοῦ στοιχείου.

Ποῖον ὅμως εἶναι τὸ θλιβερὸν ἀποτέλεσμα τῶν διαπιστώσεων αὐτῶν; Πρῶτον ὅτι μέχρι σήμερον τὸ νησί μας ἂν καὶ ἔχῃ σημαντικὴν ἱστορίαν οὐδεμίαν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πνευματικὴν κίνησιν καὶ καρπὸς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης του, ὥστε

δικαίως νὰ θεωρεῖται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς ἀναπτύξεως μὴ δυνάμενον νὰ συγκριθῇ με οἷονδήποτε ἄλλο τμήμα τῆς Ἑλλάδος καὶ δεύτερον ὅτι πολῦτιμα στελέχη, συμπολῖται ἱκανοὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, τὸ πνευματικὸν κεφάλαιον τοῦ νησιοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπε ὁ «Κυθηραϊκὸς Κήρυξ», νὰ ἐπαυξήσῃ με ὅ,τι νεώτερον ἡδύνατο ν' ἀποκαλύψῃ, τὸ πνευματικὸν αὐτὸ κεφάλαιον τὸ ὁποῖον ἀληθῶς τιμᾷ τὸ νησί θὰ μείνῃ ἀνεκμετάλλετον διὰ νὰ στραφῇ μοιραίως πρὸ ἄλλους δρίζοντας τοῦ ἐπιστημονικοῦ στερεώματος ἀφοῦ ἡ χρησιμοποίησις του διὰ τὴν μελέτην τοῦ νησιοῦ δὲν εἶναι πλέον δυνατή.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι καὶ τὴν τελευταίαν αὐτὴν στιγμὴν ὅλοι θὰ ἀνανήψωμεν διὰ τὸ καλὸ τοῦ νησιοῦ.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡ ἀπροθυμία τῶν συμπολιτῶν νὰ ὑποστηρίξουν τὴν πατριωτικὴν προσπάθειαν τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος» ἔφερεν ἐνωρίτητα τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ εἰς οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον. Αἱ συνδρομαὶ τῶν διακοσίων μὲν οὖν Κυθηρίων μόλις καὶ μετὰ βίας ἐκάλυψαν τὰς δαπάνας ἐκδόσεως καὶ διεκπεραιώσεως τῶν προεκδοθέντων τευχῶν ἡ κυκλοφορία δὲ τοῦ πέμπτου τεύχους ἀφήνει παθητικὸν εἰς δόρας ἡμῶν ἀνώτερον τοῦ 1.300.000 δραχμῶν τὸ ὁποῖον μοιραίως θὰ φθάσῃ τὰ 9.000.000 διὰ τὴν ἐκδοσιν καὶ τῶν ὑπολοίπων ἐπτά τευχῶν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔτους.

Αἱ τόσον δυσμενεῖς διὰ τὸ περιοδικὸν μας οἰκονομικαὶ συνδηκαὶ ἀναγκάζουν τὴν διεύθυνσιν νὰ διακόψῃ τὴν περαιτέρω ἐκδοσιν αὐτοῦ ὑποσχομένη τὴν συνέχισιν ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἐντὸς τῶν προσεχῶν δύο μηνῶν μεταβληθῶν τὰ πράγματα εἴτε διὰ τῆς ἀποστολῆς συνδρομῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἴτε διὰ τῆς ἐνισχύσεως παρὰ φίλων τοῦ περιοδικοῦ οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ἀναγκαίαν καὶ ἀπαραίτητον τὴν κυκλοφορίαν τοῦ «Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος».

Ἐὰν αἱ, ἄμυδραί, ἐλπίδες μας περὶ μεταβολῆς τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν διαψευθοῦν θὰ ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ 15 Νοεμβρίου πρὸς τοὺς καταβαλλόντας ἐτησίαν συνδρομὴν δραχμὰς δέκα χιλιάδας (10.000) κρατοῦντες τὰς 20.000 δραχ. διὰ ἐξάμηνον συνδρομὴν ἥτις διὰ τῶν ἐκδοθέντων μέχρι σήμερον τευχῶν ἐκαλύφθη.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ μὴ δυνθεῖσα, παρ' ὅλους τοὺς

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1866

Ο ΠΑΝΟΣ ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΥΤΟΥ ΕΞ ΑΡΚΑΔΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ

Υπό τοῦ κ. Π. Κ. ΤΣΙΤΣΙΛΙΑ

Ὁ Κορωνάιος κατελθὼν εἰς Κρήτην τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1866 καὶ γενόμενος Γενικὸς ἀρχηγὸς Ρεθύμνου, ἔσπευσε ν' ἀποστείλῃ πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Κρητῶν τὰ κατωτέρω ἱστορικὰ ἔγγραφα:

Ἀρκαδί τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1866

Ο

Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῶν ἐπαρχιῶν Ρεθύμνου, Ἀγίου Βασιλείου Ἀμαρίου καὶ Μυλοποτάμου.

Πρὸς

τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Κρητῶν
εἰς Χανιά

Ὡς σὰς προειδοποίησα Κύριοι, ἐφθάσα ἐνταῦθα τὴν 24 φθίνοντος διὰ τὰ προσφερόντων εἰς τὴν ἀναξιοπαθοῦσαν Κρήτην καὶ σὰς ἐπαναλαμβάνω ὅτι θὰ θεωρήσω εὐτυχίαν καὶ τιμὴν μου εἰς τὴν συντελέσω εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος Κρήτης.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀφοῦ ἀνεγνωρίσθη Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων ἐπαρχιῶν διὰ πράξεως τῆς ἐνταῦθα Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὁπλαρχηγῶν, χθὲς ἀνεχώρησα ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἀγίων Ἀσωμάτων τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ὁπλαρχηγὸν κ. Διογένην Μοσχοβίτην καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν συγκειμένων μέχρι τῶν 110, ἑκατὸν δέκα καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ Ἡράκλειον, πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν διαφορῶν θέσεων. Κατὰ τὴν πορείαν μας ὁμῶς περὶ τὸ χωρίον Καρούταις ἐπληροφορήθημεν μετὰ πλείστης ὁσῆς λύπης, ὅτι Ὁθωμανοὶ ἐπυρπόλησαν τὴν ἐπαρχίαν Μεσαρᾶς σχεδὸν ὁλόκληρον, ὅτι ἠχμαλώτισαν πολλὰς οἰκὸγενεῖας, ὅτι κατέσφαξαν τινὰς ἐξ αὐτῶν καὶ ὅτι ἐλαφρυαγώγησαν πᾶν τὸ προστυχὸν αὐτοῖς.

Μετὰ τὴν ἀλγεινὴν ταύτην ἀγγελίαν ἡ-

θέλησα νὰ προβῶ μέχρι τοῦ τόπου ἐκείνου ἔνθα ἐδυνάμην νὰ ἴδω ἀπάσας τὰς κινήσεις τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ καὶ πράξω ἴσως τι ἐναντίον του, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ παρακολουθῶντες με, ἀνήκοντες εἰς ἄλλας ἐπαρχίας, ἠρνήθησαν νὰ προβῶσι περαιτέρω, λόγῳ δὴθεν ὅτι ἤθελον νὰ φρουρήσωσι τὰς ἑαυτῶν ἐπαρχίας καὶ ὥς ἐκ τοῦτου ἠναγκάσθη μετὰ μεγάλης λύπης νὰ ἐπανεέλθω χθὲς περὶ τὴν 5 ὥραν μ.μ. ἀπὸ ὅπου ἀπῆλθον καὶ μεταβῶ σήμερον τὴν πρωίαν εἰς τὴν Μονὴν Ἀρκαδίου ἣν ὥρισα ὡς κέντρον τῶν στρατιωτικῶν συναθροίσεων τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων ἐπαρχιῶν. Ἐκ τῆς μονῆς Κέτης θέλω κανονίσει τὰ περαιτέρω πρὸς πρόληψιν ἐτέρων δυστυχῶν, συνεννοούμενος μετὰ τῶν διαφορῶν ὁπλαρχηγῶν.

Οἱ Ὁθωμανοὶ ἔλαβον τὸ μέτρον, φαίνεται, νὰ λεηλατῶσι καὶ κατακαίωσι καὶ καταρημώσωσι τὴν ἡμετέραν χώραν.

Ὁφείλω νὰ σὰς κάμω γνωστὸν ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν εἶναι λίαν ἀποθαρρυνόμενοι καὶ δὲν εἶνε ἀπίθανον, ὥς ἐκ τῆς ἀποθαρρύνσεως τῶν ταύτης νὰ ὠθηθῶσι καὶ πράξωσι βῆμα τι δυνάμενον νὰ βλάψῃ ἴσως τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης.

Διὸ ἐπράξα καὶ θέλω πράξει ὅ,τι εἶνε δυνατόν πρὸς ἐνθάρρυνσιν αὐτῶν. Οὐχ ἦτον εἰς ὑμᾶς πρέπει νὰ λάβετε μέτρα πρόσφορα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐν ἐκ τούτων νομίζω ὅτι εἶνε ἡ παρουσία ἐνὸς ὑμῶν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐπαρχίας, καθὼς καὶ ἡ ἀποστολὴ ὀπλων τινῶν καὶ λοιπῶν τοῦ πολέμου ἀναγκαίων.

Σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ τιμῆσητε διὰ ταχείας ἐγγράφου ἀπαντήσεώς σας

Ταύτην τὴν στιγμήν ἔλαβον τὴν ἐγκλείστως ὄψε διευθυνομένην πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολὴν τοῦ ὁπλαρχηγοῦ Μαλεβυζίου Παύλου Ντεντιδάκη δι' ἧς θέλετε πληροφορηθῇ τὴν ὥς εἴρηται περιγραφομένην κατάστασιν τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων ἐπαρχιῶν τοῦ Ἡρακλείου.

Π. ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ

Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ὀκτωβρίου ὁ Κορωνάιος ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν Μονὴν Ἀρκαδίου πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ κανονίσῃ τὰς περαιτέρω ἐνεργείας του, ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Κρητῶν καὶ ἕτερον ἔγγραφον ἔχον ὡς ἀκολούθως:

Ἐν τῇ Μονῇ Ἀρκαδίου τὴν 11 Ὀκτωβρίου 1866.

Ὁ Γενικὸς Ἀρχηγὸς κλπ.

Πρὸς

τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Κρητῶν

Καθ' ὁδὸν ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν ἣν μοι ἔκάματε τὴν τιμὴν νὰ μοι ἀποστείλῃτε καὶ ἤδη σὰς ἀπαντῶ.

Ἀφ' ἧς σὰς ἐγγράφω θεωρῶν τὴν ἀνάγκην νὰ παρευρεθῶ εἰς τὰς ἐπαρχίας Μαλεβυζίου καὶ γειτονικάς, μετέβην εἰς τὰ Κρουσουνιάτικα λειβάδια πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ συλλέξω στρατὸν καὶ φανῶμεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τόσον πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν κατοίκων, ὅσον καὶ πρὸς περιορισμὸν τοῦ ἐχθροῦ. Διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ, σὰς γνωστοποιῶ ὅτι αἱ αὐταὶ δυσκολίαι αἱ ὁποῖαι παρουσιάσθησαν εἰς τὴν πρώτην περιοδείαν μου, ἐπαρουσιάσθησαν καὶ εἰς αὐτήν. Θεορῶν ὅμως λίαν ἀναγκαῖον ν' ἀναγνωρίσω τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ ἐνθαρρύνωμεν τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις ἀγωνιζομένους, διήλθομεν μετὰ 200 περίπου ἀνδρῶν πρώτων, τὸ Θηριόπολιν καὶ δευτέρων τὸ σπήλαιον τοῦ Σάρχου τὸ ὁποῖον ἐπολιορκεῖτο καὶ ἐκανονιοβολεῖτο ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν.

Ἐκεῖ, ὡς ἐφθάσαμεν, ὁ ἐχθρὸς ἀπεσύρθη εἰς Ἅγιον Μύρωνα ἡμίσειαν ὥρον ἀπέχοντα τοῦ Σπηλαίου. Εἰσῆλθομεν εἰς αὐτό, ἀφοῦ συνεννοήθημεν μετὰ τῶν ἀγωνιζομένων οἵτινες γενναίως ἀνθίστανται ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου καπετάν Φιλίππακη. Ἀκολουθῶς τὴν ἐπιποῦσαν μετέβην εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκεῖθεν ἐστρατοπαιδεύσαμεν εἰς Γωνιαῖς καὶ Ἀστεράκι ὅπου σκοποῦμεν νὰ συλλέξωμεν στρατὸν διὰ νὰ ἐνεργήσωμεν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Συνάμα ἐγράψαμεν ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς ὁπλαρχηγούς Κόρακα καὶ Ρωμάνον νὰ ἔλθωσιν εἰς συνεννόησιν μετ' ἡμῶν, ὅπως ἐνεργήσωμεν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐκ συμφώνου με' αὐτούς.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ ἡ παρουσία μου ἐνταῦθα ἦτο ἀναγκαῖα, μετέβην πρὸς ὥραν καὶ αὐριον ἢ μεθαύριον διὰ τὰ ὀπίσω.

Εἶδον μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ ἐγνώρισα τὸν Ἅγιον Ἡγούμενον τοῦ Ἀρκαδίου καὶ συνεννοήθημεν ἀμέσως καλῶς καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ συνεργασθῶμεν ἔτι κάλλιον καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Περιμένομεν μετὰ μεγάλης ἀνυπομονησίας τὸ μέρος τῶν πραγμάτων τῶν ἐλθόντων ἐξ Ἑλλάδος τὸ ἀνήκον εἰς τὸ τμήμα τοῦτο, δύο πυροβόλα με' τὰ ἀναγκαῖα τῶν ὅλα, τὸ ἀνάλογον τῶν ὀπλῶν, πολεμοφοδίων, φαρμάκων, ἱα-

κόπους τῆς, νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἀναληφθὲν ἔργον θεωρεῖ ὑποχρέωσίν τῆς νὰ ζητήσῃ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀξιοτίμων συνδρομητῶν τοῦ περιοδικοῦ διὰ τὴν διακοπὴν τῆς ἐκδόσεως καὶ νὰ παρακαλέσῃ ὅπως ἡκρίσις τῶν εἶναι ἐπιεικὴς δι' αὐτὴν ἀφοῦ ἡ εὐθύνη δὲν βαρύνῃ ἀποκλειστικῶς ταύτην.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
τοῦ Κυθηραϊκοῦ Κήρυκος

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ (1814 - 1864)

Του κ. Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τώρα που αδελφοί μας Κυπριώτες αναπτύσσουν έντονη δραστηριότητα για την ένωση της Κύπρου με την μητέρα Πατρίδα, δεν θάταν άσκοπο να εξετάσουμε κι' εμείς μια ματιά στο παρελθόν και να δούμε πώς διοίκησαν οι Άγγλοι τα Κύθηρα κατά τη διάρκεια των 50 ετών (1814—1864) που τα κατείχαν.

Ότι ξέρομε για το προκείμενο ζήτημα στηρίζεται, όπως νομίζω, περισσότερο στη παράδοσι των πατέρων μας και λιγώτερο σε ντοκουμέντα αδιάσειστα. Στηρίζεται επίσης και σ' ότι μπορούμε να διακρίνουμε μέχρι σήμερα στο νησί μας, στα ίχνη δηλαδή που άφησαν, στο πέρασμά τους, οι Άγγλοι στην ιδιαίτερή μας Πατρίδα.

Δυστυχώς η βιβλιοθήκη της Κερκύρας, που ήταν η πρωτεύουσα της «Ιονίου Πολιτείας» καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς του τελευταίου πολέμου και χάθηκε κάθε έλπιδα για τον έρευνήτη του παρόντος ή του μέλλοντος, να ψάξει και να βρει εκεί ότι θα ήταν σχετικό με τα Κύθηρα. Σε μās δέ, δεν υπάρχει ή δυνατότης και φυσικά και η έλπιδα, να κάνουμε μια τέτοια εξερεύνησι στα αρχεία του υπουργείου των Άποικιών της Μεγάλης Βρετανίας, όπου ασφαλώς θα υπάρχουν έγγραφα που θα φωτίζουν την ιστορίαν του νησιού, κατά την περίοδο αυτή.

Άς περιορισθούμε λοιπόν σε κείνα που μάθαμε από την παράδοσι των πατέρων μας και στις ιστορίες που, μέχρι σήμερα, κυκλοφορούν στο νησί και μεταδίδονται από στόμα σε στόμα, από τους γέροντες και τις γρηές, στα παιδιά και εγγόνια τους, γιατί η διαφύλαξη αυτών των ιστοριών είναι καθήκον όλων των Κυθηρίων και κατά την γνώμη μας, συμβολή στην ιστορία των Κυθήρων.

Όπως λέγουν «οί γεροντότεροι», κατά τα πρώτα χρόνια της Άγγλικής κατοχής στα Κύθηρα, είχε διορισθῆ εκεί, ως διοικητής της Νήσου, ένας Άγγλος, πρώην μηχανικός το επάγγελμα, ονόματι ΜΑΚΒΕΘ.

Ο διοικητής αυτός όταν αποβιβάσθηκε στο νησί, βρέθηκε πραγματικά, σ' έναν τόπον ερημώσεως. Δρόμοι δεν υπήρχαν. Ούτε σχολεία, ούτε γεφύρια, ούτε κανένα άλλο έργο πολιτισμού. Το μόνο κοινωνιακό μέσο της νήσου ήταν το ειρηνικό και υπομονητικό γαϊδουράκι που και μέχρι σήμερα ακόμα, ξευτηρετεί τόσο πολύ τη συγκοινωνία από χωριό σε χωριό.

Ο Μάκβεθ φαίνεται πως ήταν βίαιος και αυταρχικός. Άλλα ασφαλώς ήταν δικαίος άνθρωπος και ρέκτης και φιλοπόροδος. Και μη δυνάμενος να βρει χρήματα για να πραγματοποιήσει ότι είχε στο νου του, αποφάσισε, προς το συμφέρον των Κυθηρίων, να θεσπίση την αναγκαστικήν

έργασίαν των κατοίκων, χάρις στην οποία είχαμε αρκετά εκπολιτιστικά έργα, τα οποία μιλούν μέχρι των ημερών μας.

Καί, πρώτα-πρώτα, είχαμε σχολικά κτίρια, που σώζονται μέχρι σήμερα. Άλλοι Κυθηριοί, μετά την ένωσιν των Κυθήρων με την μητέρα Ελλάδα, τα άφησαν και ρημάξανε. Έτσι το μίσος τους προς τον ξένο κατακτητή, ξέσπασε στα άψυχα.

Στα σχολεία αυτά διώρισε για δασκάλους όσους ξέρανε έστω και λίγα γραμμάτια. Και μεταξύ των λίγων έγγραμμάτων της εποχής εκείνης ήταν οι παλάδες.

Το σπουδαιότερο είναι, ότι τα παιδιά τα μάθαιναν τη μητρική τους γλώσσα, όχι την Άγγλική, πράγμα που προδίδει τον ανώτερο πολιτισμό του κατακτητού αυτού.

Γιατί σε καμιά άποικία, κανένας κατακτητής, ούτε και σήμερα δεν σκοτίζεται για τη μόρφωσι των Λαών επί των οποίων άσκει τη κυριαρχία του. Και αν το κάμη αυτό πουθενά, επιβάλλει τη γλώσσα τη δική του, και όχι τη γλώσσα του Λαού, που κυβερνά.

Ο δάσκαλος του χωριού ήταν υποχρεωμένος ν' αναφέρει στο διοικητή κάθε άπουσία μαθητού, γιατί η στοιχειώδης εκπαίδευσι ήταν υποχρεωτική. Και αν ή άπουσία ήταν άδικαιολόγητη, ο Μάκβεθ, για τιμωρία έθετε υπό κράτησι το γαϊδουράκι του πατέρα ή της μητέρας του άπουσιάζοντος μαθητού, τόσες ημέρες, όσες βάσταξεν ή βαστούσεν ή άπουσία!...

Έτσι οι γονείς ή οι κηδεμόνες του μαθητού, που άπουσίαζαν άδικαιολόγητα, ήταν υποχρεωμένοι να πάνε στ' άμπέλια ή στα χωράφια τους πεζοί, και να φορτωθούν οι ίδιοι ότι φορτώματα ήταν να μεταφέρη ο γαϊδουράκι τους!... Η ποινή αυτή ήταν άδυστηρή και άποτελεσματική και κανένας γονιός δεν τολμούσε να κρατήσει το παιδί του και να μὴν τ' αφήσῃ να πάη στο Σχολείο. Αυτό, το άπλούστατο και πρωτόγονο μέσο πειθαρχίας, ήταν άφορητή νά μάθουν όλα τα παιδιά της εποχής εκείνης, έστω και λίγα γραμμάτια, πράγμα που δεν παρατηρείται ούτε και σήμερα ακόμα σε καμιά έπαρχία. Γιατί όλοι σχεδόν οι γέροι και οι γρηές των μακρινών έπαρχιών της Ελλάδος, είναι άγραμματοί.

Υστερα ο Μάκβεθ χάραξε το μεγάλο Δημόσιο δρόμο, που ένώνει τις δύο άκρες του νησιού και τον έτελείωσε με τη προσωπική επίσης εργασία των κατοίκων. Ο δρόμος αυτός, όπως είναι μέχρι σήμερα, ξευτηρετεί το νησί, αν και από της ένώσεως μέχρι τώρα περάσανε 84 δολόκληρα χρόνια. Για τη

τρού, φαρμακοποιού, σαλπικτού και των αναγκαίων πυροβολιστών.

Σας κάμνωμεν πάλιν γνωστόν προς άποφυγήν δυσάρεσκειών, ότι αι λοιπαί έπαρχίαι παραπονούνται ότι όσα πράγματα αποβιβάζονται εις τα παράλια σας, κρατούνται εκεί και δεν στέλλονται τα ανάλογα και εις τας λοιπας έπαρχίας. Βεβαιωθείτε ότι τοϋτο είνε μία αιτία της άθυμίας των κατοίκων.

Το πνεϋμα των κατοίκων είνε μὲν άποθαρρϋμένον, άλλ' εὐν έρχονται συνδρομαί και έχωσι τα αναγκαία των και εὐν προ πάντων δυνηθῶσι ν' ασφαλίσωσι τας οικογενείας των εις την Ελλάδα, είνε βέβαιον ότι και επί της δύνανται ν' άνθέξωσι. Φροντίσατε λοιπόν όπως δια παντός μέσου κατορθωθῇ τοϋτο, τουτέστι να έλθωσι πλοία είτε έλληνικά, είτε ευρωπαϊκά, όπως παραλάβωσι τας οικογενείας εὐν βλέπετε ότι ο άγών θα διαρκέση.

Ταϋτα γράφομεν εκ συμφώνου μετά

της επιτροπής.

Π. ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ

Ο Κορωνάιος, ως εξάγεται εκ των προς την Γενικήν Συνέλευσιν έγγραφών του, ένήργει μετά πολλής συνέσεως. Τοϋτο δέ έμφαίνεται και εκ έπιστολής προς αυτόν τοϋ έν Αθήναις Σ. Δ. Κρίνου, από 25 Οκτωβρίου 1866, εις την όποιαν οϋτος έγγραφεν τα εξής: «Εϋχαρίστως σας άναγγέλω ότι ή κοινή γνώμη έν Αθήναις είνε εϋνους εις ύμās δια την περίοιναν μεθ' ής μέχρι τοϋδε ένεργήσατε». Έν συνεχεία δέ επληροφóρει τον Κορωνάιον, ότι τα μέσα προς ύποστήριξιν της επανάστάσεως δεν θα έλειπον, «διότι ο Κρητικός άγών έθεωρείτο άφειτρητά μεγάλου έλληνικού άγώνος».

Περί των περαιτέρω έν Κρήτη άγώνων τοϋ Κορωνάιου θέλομεν και προσεχώς άσχοληθῆ.

ΠΑΝ. Κ. ΤΣΙΤΣΙΛΙΑΣ

πραγματοποίησίν του, όμως, χρειάστηκε σκληρή εργασία και χρόνος. Γιατί ο δρόμος περνά από βουνά και λαγκάδια και ρέματα, που τα ενώνουν μικρές ωραίες και γραφικές γέφυρες. Και χρειάστηκαν, ακόμα και εκκλησιαστικές ύλες (μπαρουτί), για να κοπούν τα σκληρά βράχια και να ισοπεδωθούν οι διαβάσεις που έγιναν από τα πλάγια των λόφων και των βουνών.

Αλλά ο Μάκβεθ, ήθελε να ικανοποιηθεί και το θρησκευτικόν αίσθημα των Κυθηρίων. Και από το μεγάλο Δημοσίον δρόμο, που, όπως είπαμε πάρα πάνω, έχαραξε, έκαμε μιὰ διακλάδωση και ένωσε με το δρόμο αυτό το Μοναστήρι της Μυρτιδιώτισσας. Αλλά και για να δείξει, ως φαίνεται, την ικανότητά του και τη τέχνη του, όταν ο δρόμος αυτός που φέρνει προς το Μοναστήρι, έφτασε σ' ένα σημείο που έπρεπε να κοπεί ένας πελώριος βράχος, αντί να τον κόψει και να τον γκρεμίσει στη παράπλευρη ρεμματιά, τον... τρύπησε, έκαμε δηλαδή ένα μικρό τούνελ πολὺ μικρό, εκτάσεως 3-4 μέτρων, κάτω από το όποιον περνάνε ως σήμερα τα γαϊδουράκια, οι πεζοί και τα αυτοκίνητα. Στο εσωτερικό της μικρής αυτής σήραγγας της γνωστής ΤΡΥΠΗΤΗΣ ή ΠΑΡΑΘΥΡΑΣ ο Μάκβεθ έβαλε και μιὰ μαρμαρίνη επιγραφή για να αποθανάτιση το έργο του και τ'όνομά του. Αλλά και η επιγραφή αυτή που ίχνη της σώζονται ως σήμερα, καταστράφηκε από τους Κυθηρίους, εὐθύς μόλις έφυγαν οι Άγγλοι, ένεκα του μίσους τους προς τον κατακτητή και την αγάπη τους προς την έλευθερία.

Κατὰ μήκος του μεγάλου δημοσίου δρόμου, δεξιά κι' αριστερά, ο Μάκβεθ έφύτεψε και συκιές, που τις έφερε, πρώτη φορά στο νησί από τη Μάλτα. Και όταν οι συκιές αυτές θ' άρχιζαν να καρποφορούν, διάταξε, πώς δικαίωμα να τρώνε τα σῦκα, θά έχουν όλοι οι Τσιριγώτες και γενικά οι όδοιπόροι του νησιού. Αλλά και από τις συκιές αυτές ελάχιστες διασωθήκανε ως σήμερα. Τις άλλες τις έβγαλαν οι Κυθηριοί για να μη «τρώνε τα χωράφια τους» ενώ τα σῦκα τα τρώγαν οι ξένοι!... Τέλος, ο Μάκβεθ, θέλησε να ένωσει με καλό δρόμο και τὸν Αὐλέμονα, το μόνο κατάλληλο και ασφαλές λιμάνι για την έποχή εκείνη των ίστιοφόρων, με το νησί και ιδιαίτερα με τὸν κεντρικὸ δρόμο. Και έκαμε το περίφημο και ωραιότατο γεφύρι που σώζεται, εὐτυχώς, ανέπαφο μέχρι σήμερα, στο χωρίον Κατούνη, με το σκοπὸ να συνεχίση το δρόμο ως πέρα, στη θάλασσα του Αὐλέμονα.

Φαίνεται όμως πὸς οί υποχρεωτικές αυτές εργασίες άρχισαν να έξερεθίζουν τους χωρικούς μέχρι σημείου έξεγέρσεως. Και κάποια κυρία Λαζαρέττη, από τις άρχοντικές οικογένειες του νησιού (ή γιαγιά νομίζω του κ. Βασίλη Λαζαρέττη, που ζή ως σήμερα στο χωριὸ Λειβάδι) μπάραξε σ' ένα ίστιοφόρο τῆ γκαμψῆς, και τράβηξε για τὸ Λονδίνον, όπου κατάγγειλε τὸ Μάκβεθ για τὰ πειστικά του μέτρα και έπέτυχε τὴν ανάκλησίν του!...

Ο Μάκβεθ ήταν ένας ξένος. Νομίζω

όμως πὸς θὰ πρέπει νὰ τοῦ δοθῇ μιὰ τιμητική θέσι στὴν ἱστορία τῶν Κυθηρίων. Γιατί, κι' ἂν ἀκόμα φέροθηκε πειστικά στους κατοίκους τοῦ νησιοῦ μας, ἡ πρόθεσί του ἦταν νὰ ὠφελήσῃ τὸν τόπο, ὅπως και τὸν ὠφέλησε πραγματικά. Ἀπὸ τὰ ἔργα του φαίνεται πὸς ἀγάπησε τὸ νησί και τὸ λαὸ τῶν Κυθηρίων και ὅ,τι ἔκαμεν αὐτός, ἔμεινε ὡς τις ἡμέρες μας. Ἐνὼ κανένας ἄλλος και ιδιαίτερα τὸ ἐλληνικὸ Κράτος, δὲν ἔκαμε τίποτα για τὸ καλὸ τοῦ τόπου, ὁ ὁποῖος μένει μέχρι σήμερα παραμελημένος και πρωτόγονος. Κι' ἂν ἔγινε κάτι, ὀφείλεται στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία και στὸ χοῦμα, στὸ μόχθο και στὸν ἰδρώτα τῶν Κυθηρίων, τοῦ τόπου και τῶν παιδιῶν τῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Αὐτὰ γιαυτὰ θὰ γράψωμε, ἴσως, ἄλλη φορά.

Κάποτε, πρὸ πολλῶν ἐτῶν, σ' ἐποχὴ που εἶχε γίνῃ ἓνα κίνημα, ἀπὸ τὰ τόσα που ἔγιναν στὴν Ἑλλάδα, βοήθηκα στὰ Κῦθηρα κι' ἀγανακτισμένος για τὰ συχνὰ κινήματα και τις ἐπαναστάσεις, που ρήμαζαν τὸ τόπο, εἶπα, σ' ἓνα σχεδὸν αἰωνόβιο γέρο, μέσα στὸ καφενεῖο.

—«Μᾶς πήρατε στὸ λαιμὸ σας, με τὴν ἔνωση που κάνετε. Ἄν ἦταν τώρα Ἀγγλοκρατία θάμαστε ἦσαν οἱ!...».

Ὁ γέρος έβγαλε τὸ μαρκοῦτσι τοῦ ναργιλέ, που κάπνιζε, ἀπὸ τὸ στόμα του και μοῦ λέει:

—«Παιδί μου, ἀγωνιστήκαμε για τὴν ἐλευθερία τῆ δικῆ μας και τῆ δικῆ σας. Οἱ Ἀγγλοι ὅτι και νὰ ἦταν και ὅτι και νάκαμαν για τὸ νησί μας, ἦταν ξένοι! Ὅταν ἓνας χωρικός πήγαινε στὸν Ἀγγλο Ἀστυνόμο για μιὰ ὑπόθεσί του, έπρεπε νάβῃ φορτωμένος κρασί, αὐγά, πουλερικά, παξιμάδια, φρούτα. Ἄν πήγαινε μ' ἄδεια χέρια, δὲν τοῦδινε σημασία.

Ὅποιος δὲν εἶδε σκλαβιά, δὲν ἔχει νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ μεγάλο ἀγαθὸ, που λέγεται ἐλευθερία. Και μεῖς οἱ Ἕλληνες, ἂν δὲν προσφέρουμε τίποτα για τὸ καλὸ τοῦ νησιοῦ, κι' ἂν κάνουμε πότε πότε και κανένα κίνημα, ἢ ἐπανάστασι, ἀναπνέουμε ὅμως τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας. Κάνουμε τὸ καθήκον μας παιδί μου στὴ Πατρίδα μας και σὲ σὰς τὰ παιδιά μας. Μὴ βαρυνκοῦτε ἐναντίον μας. Εἴμαστε Ἕλληνες και πρέπει νὰ μείνωμε Ἑλληνες...».

Θεὸς σχωρέστον τὸν γέρο! Εἶχε δίκιο.

Δημ. Γ. Ἀργυρόπουλος

ΔΩΡΕΑΙ

Εἰς μνήμην και ἐπὶ συμπληρώσει ἑτους ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κοσμᾶ Σ. Καράνη, ἢ οἰκογένεια τοῦ ἀειμνήστου Βρεττοῦ Γ. Βενάρδου διέθεσε δραχμὰς διακοσίας χιλ. (200.000) διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Ἀναστασίας

ΠΡΟΑΓΩΓΑΙ

Ὁ ἐκλεκτὸς συμπολίτης και συνεργάτης μας κ. Δημ. Ἀργυρόπουλος προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀστυνόμου Α'.

ΣΤΙΧΟΙ ΠΡΟ 100 ΕΤΩΝ

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΣΤΙΧΟΠΛΟΚΟΥ
ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ
ΣΠΥΡΟΥ ΣΤΑΘΗ.

Στὰ χίλια ὀκτακόσια ὀκτὼ και σαράντα
τὸ πὸς δὲν ἐχαθήκαμε ἦτο μεγάλο δᾶμμα.
Μεγάλο δᾶμμα ἔκαμε στὰς τρεῖς Φεβρουαρίου

πρωτῆτερα και ὕστερα ἀπὸ μεσημερίου.
Οἱ ἄνθρωποι ἐταράχθησαν μάλῶσαν τὰ στοιχεῖα

ἦτο διὰ νὰ βουλήσωμε, χωρὶς ἀμφιβολία.
Ὅλοι ἀποφασίσαμε πὸς μέλλει νὰ πνιγούμε

και με τὰ σπιτία μας μαζί πότα νὰ μὴ φανούμε
Ἐπεφτε χιόνι και νερὸ γιομήσαν τὰ σοκάκια,

στὰ σπιτία μπαίνανε νερά, που δὲ χωροῦν χαντάκια.
Στῆς κερά—Ρήνης (¹) τὰ κλειστά, (²) ποῦναι στὸν ἅγιο Βλάση (³)
ἐκεῖ ἐβάλλθηκε ὁ θεὸς, ὅλα νὰ τὰ χαλάσῃ.

Ἀπὸ κεῖ ἄρχισε τὸ φοβερὸ ποτάμι,
για νὰ χαλάῃ τὰ κλειστά λαγκάδια νὰ τὰ κάμῃ.

Τότ' ἀνοιξεν ὁ Μάκρονας (¹) τὸ φοβερὸ τοῦ στόμα

στὸ ληόφυτο Μπαριάνωνε (²), δὲν ἄφη' οὔτε χῶμα.

Ἐπῆρε θόῖδα, πρόβατα, ἐπῆρε ζᾶ και μύλους,
στοὺς κάμπους τὰ κουβάλησε και τ' ἔφερε στοὺς σκύλους.

Ἐπῆρε θόῖδα, πρόβατα, ἔκαμε ποταμίες,
που ὅσα χρόνια κι' ἂν διαβοῦν δὲν ἔχουνε γιατρίες.

Περικαλῶ σας, ἄρχοντες και δοιοῖκι' ἂν τ' ἀγροικάτε,
ἂν ἴσως σφαλματ' ἔκαμα νὰ μοῦ τὰ συγχωράτε,

διότι εἴμ' ἀγγράμματος δὲν εἶμαι διαδοσμένος,
εἰς μάθησιν Ἑλληνικὴν δὲν εἶμαι παιδευμένος,

μόνο με παρακίνησεν ὁ πόνος ὁ δικός μου,
τὸ πλέον περισσότερον ἀπ' ὀλονοῦ τοῦ κόσμου.

ΣΗΜ. (¹) Κερά—Ρήνη, ἀρχόντισσα πολλὰ κτήματα ἔχουσα. (²) κλειστά—χωράφια (³) Ναῖσκος εἰς Παληόπολιν. (⁴) λαγκάδι μεγάλο (⁵) ὄνομα οἰκογενείας.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Τελοῦμεν τὴν μεταπροσεχὴ Τρίτην 14 Σεπτεμβρίου και ὥραν 8.30' π. μ. εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ Ἱωαννείου Ὁρφανοτροφείου παρεκκλήσιον Ἀγίας Βαρβάρας μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ συζύγου, πατρὸς και πάππου

ΒΡΕΤΤΟΥ Γ. ΒΕΝΑΡΔΟΥ

ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑτους ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

Ἡ Σύζυγος Μαρούλη Γ. Βενάρδου
Τὰ Τέκνα Γεώργιος και Χρυσούλα Βενάρδου, Νικόλαος και Τασία Φυροῦ οἱ ἔγγονοι

Ἰδιαίτεροι προσκλήσεις δὲν ἔχονται

ΚΥΘΗΡΑΪΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΕΙΡΗΝΗΣ & ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ
ΝΗΣΟΥ ΚΑΤ' ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ ΚΑΙ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ ΕΤΟΥΣ 1800

ΥΠΟ Κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ι. ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΗ

Κατόπιν τῶν ταραχῶν καὶ σφαγῶν αἵτινες ἐγένοντο εἰς τὸ Κάστρο Χώρας Κυθήρων τὴν 22 Ἰουλίου 1800, ἀποτελουσῶν δὲ μελανὴν σελίδα τῆς ἱστορίας τῆς Νήσου, ἤρχισε μία πραγματικὴ σταυροφορία πρὸς κατασίγασιν τῶν παθῶν, εἰρήνευσιν τοῦ τόπου καὶ συμφιλίωσιν τῶν κατοίκων.

Τῆς κινήσεως ταύτης ἡγήθησαν δύο ἐξέχουσαι ἐκκλησιαστικαὶ φυσιογνωμίαι, ὁ Ἐπίσκοπος Κυθήρων Ἄνθιμος Λεβούνης καὶ ὁ πρῶν Ἐπίσκοπος Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ (ἐπαρχίας Κυνουρίας) Μακάριος Στάης, παρ επιδημῶν ἐν Κυθήροις καὶ οἵτινες, ἀμφότεροι, μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν τῶν περιήλθον, περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου 1800, τὰ διάφορα χωρία καὶ τὰς Ἐκκλησίας κηρύττοντες τὴν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν, τὴν συγχώρησιν καὶ συμφιλίωσιν.

Ἡ ἀποτελεσματικωτέρα, ὅμως, προσπάθεια ἐγένετο τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1800, ὁπότε συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ χωρίον Ἀρωνιάδικα, ἔδραν τοῦ Κριτηρίου (Δικαστηρίου), οἱ Προεστώτες καὶ Κριταὶ ὁλοκλήρου τῆς Νήσου, ἥτοι τῶν 5 διστρέτων (διοικ. διαμερισμάτων): Χώρας, Μυλοποτάμου, Καστρισιάνων, Λειβαδίου καὶ Ποταμοῦ καὶ κατόπιν κοινῆς συσκέψεως, ὁμοφώνως ἐξέλεξαν τὴν ὁλόκληρη σχεδὸν τῶν Κληρικῶν τῆς Νήσου, ἥτοι 51 Ἱερεῖς καὶ Ἱερομονάχους ὡς καὶ τοὺς ἱκανωτέρους—ὡς γράφει τὸ συνταχθὲν Πρακτικὸν «ὡς πλέον ἀξιούς, τιμίους, γνωστικούς καὶ θεοφόβους»—οἵτινες, ἐν σώματι, ἐπεσκέφθησαν ὅλα τὰ χωρία τῆς Νήσου καὶ ἐκήρυξαν τὴν ἀγάπην, ὁμόνοιαν, εἰρήνην καὶ συμφιλίωσιν. Τὸ κήρυγμα τοῦτο εὗρε τὴν προσήκουσαν εὐμενὴ ἀπήχυσιν εἰς τοὺς κατοίκους καὶ οὕτω ἐπῆλθεν ἡ πολυπόθητος εἰρήνη καὶ ἡσυχία τοῦ τόπου. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην—Σεπτέμβριος 1800—τὰ Κύθηρα ἐτέλουν μὲν ὑπὸ τὴν Ῥωσο—Τουρκικὴν κατοχήν, πλὴν, ἀποχωρησάσης τῆς μόνης ἀπομεινάσης Ῥωσικῆς Φρουρᾶς, τὴν 15 Ἰουλίου 1800, ἦσαν ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας ταύτης ἀκυβέρνητα στρατιωτικῶς, πολιτικῶς δὲ διοικοῦντο ὑπὸ τῶν Προεστώτων καὶ Κριτῶν τῶν ὡς εἴρηται 5 διστρέτων, οἵτινες εἶχον συγκεντρώσει εἰς χεῖρας τῶν ὅλας τὰς νομίμους ἐξουσίας καὶ ἀρμοδιότητας.

Συνεπῶς ἡ νεοειμένη ἄμεσος ἐπα-

ναφορὰ τῆς τάξεως, ἡ ὁποία τόσον εἶχε διασαλευθῇ καὶ δὴ ἡρέμως καὶ ἄνευ αἱματοχυσίας τινός, κατὰ τὸν δὲ Χριστιανικὸν—διὰ κηρυγμάτων ὑπὸ τῶν Ἱερέων καὶ Ἱερομονάχων, ἀποτελεῖ ὄχι μόνον πραγματικὸν κατάρθωμα, ἀλλὰ καὶ τίτλον τιμῆς διὰ τε τοὺς Προεστώτας καὶ Κριτάς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς διορισθέντας Εἰρηνοποιούς.

Παραθέτομεν κατωτέρω, πλήρες καὶ αὐτοῦσιον, (ἄνευ ὀρθογραφικῶν διορθώσεων), τὸ κείμενον τοῦ ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου 1800 ἐγγράφου—Πρακτικοῦ τῶν Προεστώτων καὶ Κριτῶν ὁλοκλήρου τῆς Νήσου, δι' οὗ ἐξελέγησαν οἱ 51 Ἱερεῖς καὶ Ἱερομόναχοι ὡς Εἰρηνοποιοί. Τὸ Πρακτικὸν ἔχει ὑπογραφήν παρὰ τοῦ Κριτοῦ Μυλοποτάμου Θεοδώρου ἱερέως Καρύδης, ὄντος τοῦ Προέδρου τοῦ Κριτηρίου τῆς Νήσου. Ἀκολουθοῦν δὲ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν διορισθέντων 51 Κληρικῶν, μετὰ τῶν τίτλων καὶ ἰδιοτήτων τῶν.

1800 Σεπτεμβρίου 12

Ε. Χ. Τζερίγο

Συναχθέντες οἱ τιμιώτατοι Προεστοὶ καὶ Κριταὶ τῆς Χώρας καὶ Χωρίων εἰς τὸν τόπον τὸν διορισμένον τοῦ Κριτηρίου καὶ εὐρίσκοντας εὐλόγον καὶ πρέπον διὰ τὰ παρόντα περιστατικὰ εἰς τὴν εἰρήνην, ἡσυχίαν, ὁμόνοιαν καὶ καλὴν κατάστασιν τῶν ἐγκατοίκων, διὰ τοῦτο συμφώνως διορίζουν καὶ ἐκλέγουν παρακαλετικούς τοὺς κάτωθεν ὡς πλέον ἀξιούς, τιμίους, γνωστικούς, θεοφόβους καὶ διαλεγμένους ἀπὸ ὅλην τὴν νῆσον νὰ λάβουν τὸν κόπον νὰ τραβίσουν στοματικὸς... (λέξ. δυσανάγν.) καὶ βίβιταις ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον εἰς ὅλην τὴν νῆσον καὶ νὰ κηρύξουν τὴν στερέοσιν τῶν κεφαλαίων, τὴν ἑνότην τῶν κριτηρίων, τὴν ὁμόνοιαν τῶν ἐγκατοίκων, τὴν ἀφοβίαν τοῦ κάθε ὑποκειμένου, τὴν ἰσότητα καὶ ἀδολὸν ἀγάπην ἀναμεσὸν τοὺς καὶ εἰς ὅπιον χωρίον θέλουν ἀπεράσει θέλουν τὰ κριτήρια αὐτὰ καὶ ὅσα ἄλλα θέλουν τοὺς φανῇ καλλίωτερα καὶ νὰ βάνουν νὰ ὑπογράφουν ἢ ἐφημερίες διὰ τὴν τελείαν τοὺς κίρουν καὶ ἐνέργειαν καὶ παρομῖον ὅπιο χωρίον ἤθελαν εὐρὴ ἐνάντιον εἰς τὰ ἄνωθεν ἢ καὶ μερικῶς κάθε ἴδους ὑποκείμενον θέλουν μᾶς τὸ παραδίη διὰ νὰ λαμβάνη ταῖς πρέπουσαις πεδίες ὡς σκανδαλοποιὸς

τῆς κινήσεως ἰσχύας.

Εἰς ἐνδειξιν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ἱερεὺς ΚΑΡΥΔΗΣ Κριτῆς.

(Ἀκολουθοῦν αἱ κάτωθι ὑπογραφαί)

Σταυριανὸς ἱερεὺς Κοροναῖος ἐπίτροπος τῆς περιοχῆς Ποταμοῦ Δημήτριος ἱερεὺς Παυλάκης ἐπίτροπος καὶ ἐφημέριος Θεοτόκου στὰ Φράτζια, Παναγιώτης ἱερεὺς Πρωτοψάλτης ἐφημέριος Ἀγίου Δημητρίου Μητάτων, Μιχαὴλ ἱερεὺς Σλάβος ἐφημέριος Ἀγίου Γεωργίου Μητάτων, Δημήτριος ἱερεὺς Σκλάβος ἐφημέριος Ἀγίας Τριάδος Μητάτων, Δημήτριος ἱερεὺς Κοντολέος ἐφημέριος Παναγίας τῶν Βιαράδων, Βρεττὸς ἱερεὺς Λενοτάκης ἐφημέριος Ἀγίου Γεωργίου εἰς Φράτζια, Σπύρος ἱερεὺς Κασσιμάτης ἐφημέριος Ἀγίων Πάντων, Πέτρος ἱερεὺς Μασέλος ἐφημέριος Ἀγίου Ἡλίου, Θεόδωρος ἱερεὺς Μασέλος ἐφημέριος Ἀγίου Γεωργίου Καρβουνάδας, Πέτρος ἱερεὺς Καλοκερνός, Θεόδωρος ἱερεὺς Πετρόχειλος ἐφημέριος Ἀγίου Ἡλίου Ἀλεξαντράδες, Γεώργιος ἱερεὺς Καλοκερνός ἐφημέριος Ἀγίας Σοφίας (:) Ἀλεξανδράδες, Ἀντωνίος ἱερεὺς Φατζέας ἐφημέριος Ἀγίων Ἀναργύρων, Γεώργιος ἱερεὺς Κομηνός ἐφημέριος καὶ ἐπίτροπος περιοχῆς Ἀλεξανδράδων, Παῦλος ἱερεὺς Σάμιος ἐφημέριος Κοντολετοῦ εἰς Λειβάδι, Νεόφυτος ἱερομόναχος Σάμιος ἐφημέριος Ἀγίου Κωνσταντίνου Μαζαρανιάδικα, Ἰωάννης ἱερεὺς Δεφτέρης ἐφημέριος Ἀγίου Ἰωάννου Στραποδίου, Γεώργιος ἱερεὺς Πετρόχειλος ἐφημέριος Ἀγίων Πάντων Στραποδίου, Γεώργιος ἱερεὺς Τζάνες ἐφημέριος Σωτήρος Χριστοῦ, στοῦ Κουτζούχου, Σταυράκης ἱερεὺς Κασσιμάτης ἐφημέριος Παναγίας Παλιοπυργιώτισσας, Ἐμμανουὴλ πρῶν ἱερέων Μαλάνος Ἀγίου Σώζοντος, Μελέτιος ἱερομόναχος Ἡγούμενος ὁ Καλλονάς (ἐκήρυξεν εἰς Κάστρο), Λαυρεντίνος ἱερεὺς Κασσιμάτης ἐφημέριος Ἐπισκοπικός (ἐκήρυξεν εἰς φῶραν Νικηφόρος ἱερομόναχος Βλαντῆς, Ἀνδρέας ἱερεὺς Πάτερως ἐφημέριος, Σωτήρος Χριστοῦ εἰς Σφιακιανὰ (Χώρας) Ἰωάννης ἱερεὺς Κασσιμάτης ἐφημέριος, Ὑπεραγίας Θεοτόκου Βούργου (Χώρας) Ἀντωνίος ἱερεὺς Καλιανέσης ἐφη-

ΕΚΛΕΚΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ

ΤΟΥ Κ. ΙΩ. Α. ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ

«Μίσει τους κολαζεύον-
τας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατών-
τας· ἀμφοτέρω γὰρ πι-
στευθέντες τοὺς πιστεύσαν-
τας ἀδικοῦσιν».

Ἰσοκράτους πρὸς Δημό-
νικον § 30.

Εἶδα, λέει, πὼς βρισκόμαστε ἀκόμη
στὴν νῆποχὴ τῆς κατοχῆς... δηλαδὴ μούτζω
τα!... «Ὅλα γύρω μου μαύρα: οὐρανός,
δρόμοι, σπίτια, τράμ, αὐτοκίνητα κολυ-
μπούσανε στὴ μαυρίλα καὶ οἱ ἄνθρωποι
ἔμοιαζαν μὲ σκιὲς ποὺ ξεχώριζαν ἀμέσως
τ' ἀγριωπά τους μάτια γεμάτα καννιβα-
λικὴ διάθεση... Ἄντρες καὶ γυναῖκες,
μικροὶ καὶ μεγάλοι φοροῦσανε κάτι παρό-
ξενα μπουρνούζια, σὰν παλαδίστηκα ρά-
σα, σκουρόχρωμα κι' αὐτὰ καὶ κυκλοφο-
ροῦσανε παντοῦ βιαστικοί, λὲς καὶ κά-
ποιος τοὺς κυνηγοῦσε. Ἐυπόλητοι ὅλοι,
μὲ τὰ πέντε, σὰν τοὺς φελλάρχους στὰ πα-
ρόχθια χωριὰ τοῦ Νεῖλου...

Κάτι μοῦλεγε πὼς αὐτὸ ποὺ ἔβλεπα
ἦταν ὄνειρο... Καὶ ὅμως τὸ ζοῦσα τόσο
φοβισμένα καὶ ἐντατικὰ σὰν νὰ ἦμουν
ἐμπνητός.

Βρέθηκα, ποῦ ἄλλου;.. στὴν ἀγορὰ
τῆς Ἀθήνας καὶ ἀποζητοῦσα ν' ἀγορά-
σω κάτι φαγώσιμο, μὰ ὅλοι οἱ ὑπαί-
θριοι πάγκοι εἶχαν ἀδειάσει, σὰ νὰ
πέρασε ἀπὸ πάνω τους ἄγρια νεροποντή...
ἀδειανοί, μαῦροι, μουσκεμένοι. Καὶ οἱ
δρόμοι γεμάτοι λάσπες, τὸ δὲ κοῦο πολὺ
διαπεραστικό.

Ἐκεῖ ποὺ περιπλανιόμουν ἀπελπισ-

μένος βρέθηκα ἔξω ἀπὸ τὸ πλούσιο σ'
ἐμπορεύματα κατάστημα ἐνὸς συμπολίτη
καί, μὰ καὶ κούωνα, εἶπα νὰ ζεσταθῶ
λίγακι κάτω ἀπὸ τὴ φιλόξενη στέγη του.

—Τὶ ἀγαπᾷ ὁ κύριος;

—Πρὸς τὸ παρόν... λίγο ξεκούρασμα!

Κατσούριασε καὶ ξεροκατάπιε ὁ
συνομιλητής μου...

—Πὼς εἴπατε... ἀπὸ ποῦ εἶναι ὁ
κύριος;.. μήπως;..

Ναί, ἀπὸ τὸ Τσιρίγιο εἶμαι καὶ τοῦ
λόγου μου...

—Καί... μὲ τί μπορῶ νὰ σὰς περι-
ποιηθῶ, μὰ καὶ εἶμαστε πατριῶτες;

Ἐπέμεινε μετὴν... ἐμπορικὴ του εὐ-
γένεια ὁ καταστηματάρχης.

Τὶ νὰ τοῦ πῆς; θέλει καὶ ρώτημα ἓνα
τέτοιο πρᾶμα;.. Μὲ βλέπεις χριστιανέ
μου, μισοπαγωμένο ἀπὸ τὸ κοῦο, ξυπό-
λητο, ἀγριεμένο τῆς πείνας... κι' ἐνῶ
τρεμοκουκουρίζω ἐσὺ, ἀντὶ νὰ μοῦ δώ-
σης, σὰν πατριώτης, ἓνα κἀθίσμα καὶ νὰ
παραγγεῖλῃς χωρὶς, ρώτημα, ἓνα τοαί
ζεστό, νὰ συνέλθω, μὲ ρωτᾷς μὲ τὴ μπο-
ρεῖς νὰ μὲ περιποιηθῇς; Τὶ νὰ σοῦ ἀπο-
κριθῶ;.. Πὼς ἔχεις καὶ σὺ γιὰ δόγμα
σου τὸ τσιριγώτικο: «κάλιο τὸ ματάκι
μου παρὰ τὸ ἀσπράκι μου;..» Ἄς μὴ
στὸ πῶ ὅμως, ἀφοῦ εἶσαι τόσο πολὺ
εὐγενικός κι' ἀντὶ νὰ μὲ διώξης μὲ λὲς
καί... κύριε!

—Ὅχι τίποτα... εὐχαριστῶ!— εἶπα
βαρεστικῶς... Ὅθι φύγω, γιατί βιά-
ζομαι νὰ φωνίσω.

—Εἴμαστε πάντοτε στὰς διαταγὰς
σας, κύριε! Μοῦ εἶπε ὁ ἔμπορος μὲ
ὀλοφάνερη στὴν ἀνακούφιση στὸν τόνο
τῆς φωνῆς του, ὃ ἐστὶ μὲ ἁπλούστερα
λόγια: αἶε στὸ διάολο, κύριε!..

Ἐφυγα τσαλαβουτώντας στὶς παχιὲς
λάσπες καὶ στριφογυρνοῦσα στὰ δρομά-
κια τῆς ἀγορᾶς ἀνάμεσα στὸ βιαστικὸ
πλῆθος τῶν πενιασμένων σὰν καὶ μὲνα
ἀνθρώπων, ὅταν γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀκούω
κάποιον νὰ μὲ φωνάζῃ ἐκεῖ κοντά...

Γυρνῶ ξαφνιασμένος καὶ ἀντικρίζω στὴν
ἄκρῃ τοῦ πεζοδρομίου τὸν ἀγαπητόν μου
συμπολίτη Ὀθωνα, ποὺ τὸν ἐγνώρισα...
μετὰ τὴν κατοχή! Μὰ στὰ ὄνειρα τοῦτο
δὲν ἔχει σημασία... Ἦταν τὸ ἴδιο γελα-
στός, διαχυτικός, λογάς καί... ἐπιστημο-
νικός, σὰν τὸν καλὸ παλὸ καιρὸ, λὲς καὶ
τὰ χάλια τῆς κατοχῆς δὲν εἶχανε καμμιὰ
ἐπίδραση στὸν αὐθορμητισμό του. Φο-
ροῦσε, ὅπως καὶ ὅλοι μας, τὸ φαρδύ,
σκοῦρο μπουρνούζι του, μὰ τοῦ ἦταν
κάπως πιὸ κοντό... Ἐφθάνε στὰγόνατα...
καὶ ξεχώριζε τις κοντές, παχειές, τριχω-
τὲς γάμπες του σὰν λειβατίτικα κανάτια.

Ἐυπόλητος, φυσικά, λασπωμένος κι'
αὐτός, μὰ δὲν εἶχε τὸ κακομοίρικο ὕφος
τοῦ ἄλλου κόσμου.

—Γειά σου, Ὀθωνα, πὼς καὶ σὺ στὴν
ἀγορὰ;

—...Δὲν εἶμαι... ἀγοραῖος καὶ ἀγορη-
τής;.. ἔδω μὲ βρίσκεις ὅποτε θέλεις... ἐσὺ
ὅμως γάθηκες, Γιάννη, ποῦ «ποιεῖς τὰς
διατριβὰς σου»;.. ἄς τα!.. ποῦ νὰ στὰ λέω...

Καὶ ἄρχισε... ναὶ ἄρχισε χωρὶς τελειω-
μὸ νὰ μὲ λιμάρῃ ἡ ἀκατάσχετα, ἀσπλάχνα,
ὀδυνηρὰ μὲ κέينو τὸ ἀπαίσιο κοῦο, ποῦ
ἐνῶ ἐμένα μ' εἶχε περονιάσει, ὥς τὸ κόκ-
καλο, ἐκεῖνον τὸν ἔκανε... ρητορικότερο!
Ἐκανα πολλὰς φορὲς νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὸν
χείμαρρο τῆς ποικίλης εὐγλωττίας του,
μὰ ἐκεῖνος μὲ κρατοῦσε τότε ἀπὸ τὴν ἄ-
κρῃ τοῦ μπουρνούζιού μου καί, γελαστός,
ὀποχρεωτικός ἔλεγε, ἔλεγε, ἔλεγε... ἄχ, θεέ
μου ποῦ εὗρισκε τόση διάθεση, τόση δύ-
ναμη, τόσο μέταλλο γιὰ τὴ βροντερὴ φω-
νή του, ἐνῶ ἐγὼ εἶχα κηόλας ἐξαντληθῇ
καὶ τὸ μυαλό μου, κουρकुτιασμένο πιά,
ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸν παρακολουθῇ;

«Ναί, ναί!...» τοῦ ἔλεγα κι' ἄς ἦταν
ἡ σειρά νὰ πῶ καὶ ὄχι!..

Μὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἔδινε σημασία ἂν
τοῦ ἀπαντοῦσα, ἂν εἶχα κι' ἐγὼ γνώμη,
ἂν τὸν παρακολουθοῦσα, τέλος πάντων,
στοὺς συλλογισμούς καὶ τ' ἀποφθέγματά
του... ἄρχε ποὺ ἄκουγε τὸν ἑαυτοῦ του νὰ
μιλᾷ, ἱκανοποιημένος ἀπόλυτα μὲ τὸν ἑαυ-
τό του καὶ πολὺ εὐτυχὴς ποὺ εἶχε... ἀκρο-

μέρ. Ἀγίας Ἀννης τοῦ Ἀδελφά-
του (Χώρας) Μελέτιος ἱερομόναχος
Στάθης ἐφημ. Ἀγίου Νικολάου
τῶν Εὐγενῶν Λεβούνων, Πέτρος
ἱερεὺς Μασέλος ἐφημερ. Παντοκρά-
τορος Χώρας εἰς τὸ Κάστρο, Ἰω-
άννης ἱερομόναχος Καλοῦτζης ἐφη-
μέρ. Ἀγίων Πάντων, Ἀντώνιος
ἱερομόναχος Δαρμάρος ἐφημέρ. Ἀ-
γίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἰω-
άννης ἱερεὺς Κονδολέος ἐφημέρ.
ὑπεραγίας Θεοτόκου Κοντολιά-
νικα, Ἀνδρέας ἱερεὺς Κασσιμάτης
ἐφημέρ. Ἀγίας Μαρίας Δριμόνα
Δημήτριος ἱερεὺς Κασσιμάτης ἐφη-
μέρ. Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ Πι-
ττινιάνικα, Ἰωάννης ἱερεὺς Δου-
ράντος καὶ ἐπίτροπος περιοχῆς Κα-
λοκαιρινῶν, Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς
Κασσιμάτης ἐφημέρ. Ἀγίου Ἀντι-
νίου Δημιόνα, Ἰωάννης ἱερομό-
ναχος Βλαντῆς ἐφημερ. Ἀγίου
Σπυρίδωνος Καλοκαιρῆς, Ἰωάν-
νης ἱερεὺς Στρατηγὸς ἐφημέριος

Μυλοποτάμου, Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς
Στρατηγὸς, Μυλοπόταμος, Θεό-
δωρος ἱερεὺς Ζερβὸς ἐφημέρ. Ἀγί-
ου Γεωργίου Μυλοποτάμου, Γε-
ώργιος ἱερεὺς Σοφίος Λογοθετιά-
νικα, Ἡλίας ἱερεὺς Κονκούλης
ἐφημέρ. Ἀγίας Τριάδος Κατζου-
λιάνικα, Δημήτριος ἱερεὺς Ἀνδρό-
νικος ἐφημέρ. Ἀγίου Δημητρίου
στὴ Γουρῖα (Λογοθετιάνικα), Μηνᾶς
ἱερεὺς Πρινέας ἐφημέρ. Παναγίας
Πρινιάδικης (Λογοθετιάνικα) Ἀν-
δρέας ἱερεὺς (;) ἐφημέρ. Ἀ-
γίου Βασιλείου Χριστοφοριάνικα
Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς Μελέτιος, Γε-
ώργιος ἱερεὺς Πανάρετος, Νικόλαος
ἱερεὺς Λεβούνης ἐφημέρ. Ἰλαρι-
ώσεως (Ποταμοῦ), Ἰωάννης ἱερεὺς
Διακόπουλος ἐφημέρ. Ἀγίας Τρι-
άδος Ποταμοῦ, Ἀντώνιος ἱερεὺς
Φατζέας ἐφημέρ. Ἀγίου Ἰωάννου
Θεολόγου Χώρας.

ΘΕΟΔ. Ι. ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΗΣ

ατήριο!

Θὰ μ' ἐρωτήσετε τώρα: μὰ τί ἔλεγε ὁ Ὁθωνας;

Μέσαις, ἄκραις θυμοῦμαι πὼς μιλοῦσε γιὰ κοινωνιολογία, γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες συγγραφεῖς, γιὰ κάποια ἔργα ποὺ ἐτοίμαζε νὰ τυπώσῃ καὶ κάτι τέτοια.. Εἶχε, μοῦ φαίνεται καὶ τὸ παράπονο πὼς εἶναι παραγνωρισμένος... τάχα βάλει μὲ ὅλους... δυναμικός, ὁρμητικός, παραπονιαρής. Ἔτσι τὸν κατάλαβα καὶ πάνω σ' αὐτὸ τὸ τελευταῖο τὸν παρηγόρησα... Αὐτὸ ὅμως ἦταν αἰτία νὰ σταθῶ ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ πεζοδρομίου μισὴ ὥρα ἀκόμη καὶ νὰ φύγω ὕστερα «προτοροπάδην» μὲ τὸ κεφάλι μου καζανοποιημένο!

Νὰ ψωνίσω;... πού νὰ ψωνίσω καὶ τί; Τὰ εἶχα χαμένα πιά. Τραβῶ πρὸς τὰ Χαντεῖα κλονιζόμενος σὰν μεθυσμένος. Πέρασα ἀπὸ τὸ ἐστιατόριο ἐνὸς συμπολίτη, σὲ κάποια πάροδο καὶ κυττάζω ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα μήπως τὸν διακρίνω. Πράγματι τὸν εἶδα πίσω ἀπὸ ἕνα πάγκο νὰ μετράῃ σκυφτὸς τὴν εἴσπραξη. Ἐνας πειρασμός μ' ἐσπρωχνε νὰ πάω μέσα νὰ τὸν καλημερίσω. Εἶχε καὶ φωτιά στὸ μαγεῖριό του καὶ μπορεῖ νὰ ζεσταίνονται λιγάκι. Ἐλα ὅμως πού θυμήθηκα μιὰ κρίση τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου γι' αὐτόν!... Εὐτυχῶς, ἐτσι συγκατελήθηκα, γιατί ἦταν βαρὺ γιὰ τὸν ἐγωισμό μου νὰ ἐκτεθῶ σ' αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο... Ἡ κρίση τοῦ πατέρα μου ἦταν αὐστηρή, μὰ δίκαιη: «κάθεται—μοῦ εἶχε πῆ—γεροντολεύτερος, γιὰ νὰ μὴν ἔχη πῶς πολλὰ ἔξοδα...» Ὁπὼς καὶ τότε, ἄλλο τόσο καὶ σ' ὄνειρό μου αὐτό, διερωτήθηκα: Μὰ τί θὰ τὰ κάμῃ τὰ λεφτὰ τοῦτος ὁ ἄνθρωπος;... γιὰ ποῖο σκοπὸ τὰ μαζεύει;... δὲν εἶδε πὼς καὶ ἄλλοι τσιριγῶτες ποὺ ἀκολουθήσανε στὰ τυφλὰ τὸν ἴδιο δρόμο... δὲν τὰ πήρανε μαζί τους; Καὶ ἀπόμενα γιὰ λίγο στὴν ἐξώπορτα καμαρώνοντάς τον, ὅπως θάβλεπα κι' ἕνα μουλάρι νὰ γυρνᾷ στὸ μαγαζοπατήραδο, μὲ τὴ διαφορά πὼς ἐκείνο, τὸ ζωντανό, ποτίζοντας τὸ περιβόλι, κάνει ἔργο πῶς χρήσιμ, ἀνάλογο μὲ τὴν ἰδιότητά του, ἐνῶ αὐτός...

...Καὶ μὲν Ἀτζολε! Θυμήθηκα τὸν κουμπάρο μας τὸ Ζαντιώτη, ποὺ εἶχε τὸ μαγεῖριό του στὴν ὁδὸ Πανδρόσου. Τὶ διαφορά! Ἐκεῖ ἅμα ἔμπαινε ὁ τσιριγῶτης, πρὶν καλὰ-καλὰ βεβαιωθῇ ὁ Ἀντζολος ἂν πῆγε νὰ φάῃ ἢ μόνο γιὰ νὰ συναντήσῃ κανένα φίλο του, τὸν προσκαλοῦσε κεντὰ στὸ τεζάκι καί, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσῃ, παράγγελλε ἕνα κατοστάριρετοῖνα, ἔφερε καλὸ μεξεδάκι καὶ τὸν κερνοῦσε παρακαλώντας τον νὰ φάῃ, νὰ πῆ, νὰ καθήσῃ. Ἡ ἔτρεχε νὰ τὸν προϋπαντήσῃ γελαστός καὶ περιποιητικός, κουτσαίνοντας λιγάκι, ἐπειδὴ τοῦ εἶχαν κόψει δυὸ δάχτυλα τοῦ ποδιοῦ ἀπὸ κρουπαγήματα. Νὰ ὅμως, ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ μυστικὸ τῆς ἀνθρωπιάς του: αὐτὸς εἶχε πάει στρατιώτης, εἶχε πολεμήσει, εἶχε πληγωθῇ. Ἐγνώριζε ἀπὸ κόσμον καὶ ἀγαποῦσε πραγματικὰ τοὺς συμπατριῶτες. Ἐνῶ ὁ ἄλλος!... Εἶπα μέσα τ' ὄνειρό μου, πὼς ἂν δὲν ἔφευγε γιὰ τρίτη φορὰ στὴν

Αὐστράλια ὁ Ἀτζολος, σίγουρα θὰ πῆγαινα στὸ μαγεῖριό τῆς ὁδοῦ Πανδρόσου καὶ χωρὶς πολλὰ—πολλὰ κύριε θὰ εὐρισκα μιὰ τσιριγώτικη γωνίτσα νὰ φάω καὶ νὰ ξεσταθῶ καὶ θάκουγα τὶς φιλόξενες τσιριμόνιες μιᾶς γενναίας καρδιάς, ποὺ θὰ μοῦ θυμίσει τὸ τσαγκαροβόουνι τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας, τὸν Ἀη Γιάννη τοῦ Προγκι καὶ τὰ δροσερὰ περιβόλια τοῦ Καραβά.

Ἐπρωτίμησα, λοιπόν, νὰ φύγω ἀπὸ τὴν ἐρημὸν Σαχάρα τῶν Χαντειῶν, καὶ νὰ τραφῶ μὲ τὶς νοσταλγίες μου καί... φρέσκον ἄερα, παρὰ ν' ἀντικρούσω τ' ἀρπαλέα μάτια ἐνὸς ἀνθρώπου ποὺ σὲ βλέπει σὰν ἀνοιχτὸ πορτοφόλι, ἔχει ἀντὶ καρδιὰ ἕνα πορτοφόλι, καὶ λατρεύει ἀντὶ γιὰ θεὸ τὸ πορτοφόλι...

Τὶ εἶναι, ἀλήθεια, τὰ ὄνειρα!... Σὲ ἀρπάζουν μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ σὲ πετοῦν στὸ ἄλλο... σοῦ παρουσιάζουν σκηνογραφίες μὲ κινηματογραφικὴ γοργότητα καὶ σὲ τοποθετοῦν στὶς πῶς ἀπίθανες καὶ παράλογες καταστάσεις σὰν νὰ ζῆς τὴν πραγματικὴ σου ζωὴ μέσα σ' αὐτές!

Ἔτσι κι' ἐγὼ ἔπαθα μὲ τ' ὄνειρό μου... Χρόνος καὶ τόπος ἄλλος! Καὶ μὲ πόση φυσικότητα! Ἀσύμμετα σχήματα... εἰρμὸς ἀσυνάρτητος!

Καὶ ὅμως πάλι μὲ τσιριγῶτες εἶχα νὰ κάμω... Εἶναι πού θυμήθηκα τ' ἀγαπημένο μου νησί;... Εἶναι πού τὶς τελευταῖες αὐτὲς μέρες συναντῶ συχνὰ συμπολίτες καί... κουτσομπολεύουμε; Ἴσως καὶ τόνα καὶ τ' ἄλλο.

Πάντως, ἅμα ἔφυγα ἀπὸ τὸ ἐστιατόριο τῶν Χαντειῶν, ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς γερμανικῆς κατοχῆς εἶχε χαθῇ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μας καὶ μιὰ θαναμάσια λιακάδα τὴν ἔλουζε. Παταχτός, ἀνάλαφρος προχωροῦσα, μὲ τὴ στολὴ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ, στὴν ὁδὸν τρίτης Σεπτεμβρίου, κρατώντας κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλη μου τὸ πρῶτο ἔργο, ποὺ εἶχα τυπώσει, κάτι διηγήματα.

Σκοπὸς μου ἦταν, λέει, νὰ δώσω τὸ βιβλιαράκι μου σ' ἕνα σοφὸ καὶ πολὺ πλούσιο τσιριγῶτη, ποὺ εἶναι ἑκαυσοτὸς στὴν Ἑλλάδα καὶ τιμᾷ τὸ νησάκι μας μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ του ἀξία.

Ἐλεγα, γεμῆτος ἐλπίδες: ποιοὺς ἔξερε; Μπορεῖ αὐτὸς μὲ τὶς γνωριμίες του νὰ μὲ προστατέψῃ νὰ λανσαριστῶ... μπορεῖ ν' ἀγοράσῃ κάμποσα ἀντίτυπα ἀπὸ τὸ βιβλίό μου... μπορεῖ νὰ κολακευτῇ, πού τὸν θυμήθηκα καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ ἕνα τσιριγῶτάκι, ποὺ τιμᾷ κι' αὐτὸ μὲ τὴ δράση του τὸ νησί μας...

Βρέθηκα ἔξω ἀπὸ τὸ ἐπιβλητικὸ μέγαρό του γεμῆτος ἐλπίδες καὶ χτυποκάδι καὶ μὲ τὴν ἀχαλίνωτη φαντασία τοῦ νέου καὶ καλόπιστου ἀνθρώπου ἐφантаζόμουν ἐκτὼν προτέρων, πόσο πῶς σπουδαῖος θὰ ἦμουν στὸ γυρισμό...

Χτυπῶ τὸ κουδοῦνι, ἀνοίγουν, ἀνεβαίνω μιὰ πλατεῖα δρύϊνη σκάλα, στρωμένη μὲ πλούσιο, παχὺ διάδρομο στερεωμένο στὸ βάθος τῶν σκαλοπατιῶν μὲ γυαλιστε-

ρὲς γάλκινες βέργες.

Μιὰ ὑπνέτρια μὲ ὑποδέχεται στὸ κεφαλόσκαλο καὶ στὸ μελαχροινὸ πρόσωπό της μοῦ φράνκε πὼς διέκρινε τῆς σεμνῆς τσιριγωτοπούλας τὸ κοκκίνισμα, ὅταν ἀντικρύσῃ κάποιο ἄγνωστο πρόσωπο.

Τῆς ἔδωσα ἕνα κολλαριστὸ ἐπισκεπτήριό μου, νὰ τὸ πᾶν στὸν ἀφεντικό της καὶ περίμενα στὸ χῶλλ ὑπομονετικά. Μὲ τὸ ἀδιάκριτο βλέμμα τοῦ μοναχοῦ ἀνθρώπου ἐκύτταξα γύρω μου ἐπιπλά, καθρέφτες, κάντρα καὶ ἡ μεγάλη της πολυτέλεια... πὼς νὰ τὸ πῶ;... μ' ἔκανε ν' ἀνατριχιάσω, σὰ νὰ μοῦ ρίξανε στὴν ὁρᾶν κροῦ νεράκι... ἐνοίωσα τότε τὴν ἐξάλγη φαντασία μου νὰ... προσγειώνεται κι' ἔγινε πῶς σοβαρός.

—Ὁ κύριος σᾶς περιμένει στὸ γραφεῖο του... περάστε! Ἀκουσα τὴν ὑπνέτρια νὰ μοῦ λήῃ καὶ ἀκολούθησα τὸ διάδρομο ποὺ μοῦ ἔδειξε.

Μπῆκα ἀπὸ μιὰ πανύψηλὴ πόρτα στὸ γραφεῖο. Μά... γραφεῖο ἦταν αὐτὸ ἡ τεράστια αἴθουσα πολυτελέστατου μουσείου; Ἄν καὶ μέσα σ' ὄνειρό μου, ὅμως ἄχα-σα καὶ ἀντὶ νὰ κυττάξω πού εἶναι ὁ σοφὸς συμπολίτης ποὺ μὲ περίμενε περιεργιζόμενος σὰν κανέναν ἄξεστο χωριάτη τοῖχους, ταβάνια, πατώματα καταστολισμένα μὲ τάπητες, κρυστάλλα, ἐλαιογραφίες, ἀγαλματάκια, πολύφωτα, δοχεῖα, ἐπιπλά, βιβλιοθήκες... καὶ πόσα ἄλλα; Ἐχασα τὸ μυαλό μου, ποὺ λέει ὁ λόγος καὶ καταριώμουν τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή ποὺ εἶχα τὸ θράσος νὰ ζητήσω τὴ γνωριμία τοῦ μεγάλου τσιριγῶτη, σπρωγμένος ἀπὸ τὴν ἀφέλεια τῆς ἡλικίας μου. Καὶ σὰν ἀστραπὴ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου ὁ στοχασμός τοῦτος: «μὰ ποιά σχέση ἔχω ἐγὼ ὁ μικρὸς καὶ ἄγνωστος καὶ φτωχὸς μὲ τοῦτον δῶ τὸν πρίγκηπα τοῦ πλούτου;... πὼς ἐτόλμησα;... καὶ πὼς θὰ μὲ ὑποδεχθῇ;...

Σὰν ζεματισμένος ἐπροχώρησα σκοντάφτοντας καὶ βρέθηκα μπροστὰ σ' ἕνα τραπεζογραφεῖο... αὐτοκρατορικό! Ἐνας ἄνθρωπος ἡλικιωμένος, κοντόσωμος μὲ ἀραιὰ μαλλιά, μὲ ματογυᾶλιά καὶ φυσιογνωμία τσιριγώτικη, σκούρα, πολὺ γνώριμη σὰν τέτοια, σηκώθηκε ἀπὸ τὴν πολυθρόνα του νὰ μὲ ὑποδεχθῇ. Φαινότανε πολὺ κουρασμένος, ἀπὸ τὴ μελέτη καὶ ἡ ματιά, ποὺ μούριξε, φανέρωσε στὴν ἀφεντιά μου πὼς ἦμουν ἕνας θρασὺς καὶ ἀδιάκριτος «παρεῖσακτος» μέσα εἰς τὸ ἄδυτον ἐκείνο τῆς ἐπιστήμης... ἕνας γελοῖος ἀερολόγος ποὺ ἄσχημα ἔκαμε νὰ ἐνοχλήσῃ τὸν ἱεροφάντη της, ἔστω κι' ἂν εἶχε τὸ πρὸνόμιον νάναι τσιριγῶτης.

Ὁ λόγος ποὺ εἶχα προετοιμάσει... ἔχασε τὸ δρόμο του μέσα στὸ λαιμό μου καὶ εἶπα. Τὶ εἶπα ἀλήθεια;... οὔτε καὶ θυμοῦμαι πιά. Ἐπρόσφερα τὸ βιβλιαράκι μου τρέμοντας... σὰν νᾶπαιρνα... ἐλεημοσύνη! Καὶ ἄς ἐστοίχιζε τριάντα προπολεμικὲς δραχμὲς καὶ ἄς ἦταν τὸ πρῶτο μου ἔργο ποὺ τύπωνε καὶ ἄς εἶχα μέσα στὶς γραμμὲς του χαράξει, ὅλες μου τὶς πίκρες, τὶς ἐλπίδες, τὶς συγκινήσεις βγαλμένες ἀπὸ τὴ γνήσια ἱστορία ἐνὸς ταλαιπωρημένου πολεμιστῆ.

Τὸ ἐκύτταξε λιγάκι ἀπ' ἔξω, τὸ στρι-

ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΕΜΠΝΕΥΣΙΣ

ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΙΩΝ

ΕΙΟΥ "Ιδρυμα

Ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐκπόνησις τοῦ ὅλου σχεδίου, ἔργου ποῦ ἐτίθετο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὄλων τῶν Κυθηρίων. Τὸ ὄνειρον τῆς πραγματοποιήσεως. Ἡ λειτουργία τοῦ πρότυπον συντελεστοῦ ἐξυψώσεως τῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Τοῦ Ἱατροῦ κ. ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗ

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ποῦ πέθανε ἄξαφνα, στὸν Πειραιᾶ, ἓνας πλουσιώτατος συμπολίτης μας. Αἱ ἐφημερίδες ἀνέγραψαν ἀπλῶς: «Αὐτοκίνητον ὁδηγούμενον παρ' ἀγνώστου παρέσυρεν ἐν Πειραιᾷ τὸν ὑπερήλικα ἔμπορον, ... Κυθήριον τὴν καταγωγὴν, ὅστις μετ' ὀλίγον ἐξέπνευσε. Ὁ ἐκλιπὼν κατέλιπε τεραστίαν περιουσίαν ἣτις καὶ περιέχεται εἰς μακρονοὺς συγγενεῖς του, καθ' ὃ ἄγαμος».

Ἄν ἦτο Κυθήριος ὁ ἀπλὸς αὐτὸς εἰδησεογράφος τῆς ἐφημερίδος, θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ καὶ μερικὰς βιογραφικὰς πληροφορίας ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἐκλιπόντος... Ὑπῆρξεν, ὁ ἀποθανὼν, ὑπόδειγμα ἀνάκτου καὶ φιλοπόνου ἀνδρός, ἐπεδόθη, παιδιόθεν, μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἐμ-

πόριον, διὰ τὸν πνεύματος δὲ οἰκονομίας, ὅπερ τοῦ διεῖπεν μέχρι καὶ τῆς τελευταίας του πνοῆς, (Τσιριγώτης γάρ... θὰ προσέθεται ὑπομειδῶν ὁ ἀναγνώστης), κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ ἅπειρα πλοῦτη, ἅτινα, ἐξ ὁλοκλήρου, —ὅλως ἀπροσδοκίτως καὶ ἀνεπίστως δι' αὐτόν, —... ἐγκατέλειψε (!) ἀπερχόμενος τοῦ κόσμου τούτου, μετὰ ζωὴν ἐννεμήκοντα ὄλων ἐτῶν.

Οὐδὲν εἰς οὐδὲνα προσέφερε καὶ δι' οὐδεμίαν ἀγαθοεργὸν ἐν τῇ ζωῇ του... κατηγορεῖται πρᾶξιν!

Πλὴν τῆς ἱκανότητός του νὰ συγκεντρώσῃ καὶ διατηρήσῃ τὰ «ἅπειρα πλοῦτη» του, ἐν ὁμολογουμένῃ ἀγαθότητι ἐπαυετο ἐπὶ τῆς εἰς χρυσίον παρακαταθήκης του, ἐπαρκούσης διὰ... χιλιετηρίδα εἰσέτι ζωῆς, οὐδέποτε ἐπιτρέψας, οὔτε εἰς τὸν ἑαυτόν του, σπατάλην δραχμῆς, μηδὲ καὶ τό... «εὐφραίνου, φάγε, πῆ ψυχὴ μου, (τῆς παραβολῆς) ὁμολογήσας, φόβῳ ζήμιας συνεχόμενος!

Οὕτω διανύσας τὴν ζωὴν ἐν ἀποθησαυρισμῷ χρυσίου καὶ ἐν νηστείᾳ ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἐτελεύτησε ἔτη σωτηρίῳ 1947.

**

Ὁ θάνατος εἶναι τὸ ἀπλὸν καὶ ἀδυσώπητον βιολογικὸν φαινόμενον ποῦ διέπει κάθε ἔμβιον ὄν. Πρὸ αὐτοῦ ἰσχύει μετὰ δέους καὶ σεβασμοῦ. Ὁ ἀποθανὼν δὲ δικάζεται.

Ἡ γενικωτέρα ὁμῶς σημασία τοῦ ζητήματος ἀξίζει νὰ ἐρευνηθῇ.

Σύμφωνα μὲ τοὺς κοινωνικοὺς νόμους ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ μέρος τοῦ συνόλου.

Κατὰ συνέπειαν, ὅπως ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τοῦ συνόλου, ἔχει καὶ ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα πρὸς τὸ σύνολον. Ἡ κοινωνία ἀνοίγει ἓνα νέον κεφάλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον δικαιοματικῶς κρίνει τὸν ἀπερχόμενον τοῦ κόσμου τούτου, ὡς κοινωνικὸν παράγοντα. «Κριτικὴ μετὰ θάνατον». Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ κριτικὴ εἶναι ἀδυσώπητος ἀλλὰ καὶ δικαία.

Πολλὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρῃ ἓνας ἄνθρωπος, εἰς τὴν ζωὴν του, εἴτε εἰς τὸν πνευματικὸν εἴτε εἰς τὸν υἱκὸν τομέα. Πρόοδοι δὲν εἶναι —κατὰ πλείστον— παρὰ μία ἄλυσσος ἀπὸ κρίκους προσφορῶν ὑπὲρ τοῦ συνόλου.

Ἡ μικρὰ Κυθηραϊκὴ κοινωνία ἔχει, ἰδίᾳ κατὰ τὸ προπολεμικὸν παρελθόν, πολλὰ τέτοια μέλη τῆς νὰ ἐπιδείξῃ. Θὰ μπορούσε νὰ εἶχε πολὺ περισσότερα, ἀπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν υἱκῶν προσφορῶν, ὁπότε μάλιστα καὶ θὰ συνέβαινε τὸ εὐχάριστον νὰ εὗρισκε τὴν καθαρσίαν τῆς ἡ περιβόη-

τῆ τσιριγώτικῃ τσιγκουνιά, ὅταν θὰ ἐδικαιολογεῖτο ὡς μέσον διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἑνὸς ὀραίου κοινωφελοῦς σκοποῦ.

Μὲ τοὺς συμπολίτας μας ὁμῶς, ἰδίᾳ τῆς προκεχωρημένης ἡλικίας, συμβαίνει δυστυχῶς, ὅτι σὲ ὅλους τοὺς γέροντας τοῦ κόσμου. Δὲν μποροῦν ἢ δὲν θέλουν νὰ πιστεύουν στὴν ἡλικία αὐτή, τὴν πῶς μεγάλη ἀλήθεια ὅτι: Τὸ τέλος ἐγγίζει. Τὸ «οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν» ἰσχύει διὰ πᾶσαν ἡλικίαν. Διὰ τὴν προκεχωρημένην ὁμῶς ἐγγίζει ὁπωσδήποτε ἡ φυσιολογικὴ λήξις τῆς ζωῆς. Καὶ χωρὶς τὸ ἀπενεκαῖον, ποῦ δικαιολογεῖ τὸν αἰφνιδιασμὸν τοῦ θανάτου, τὸ μοιραῖον τέρας τοῦ δρόμου, μετὰ τὰ ἐβδομήντα, διακρίνεται εὐκρινῶς.

**

Κάποτε, ὀλίγον πρὶν ἐκσπάσει ἡ λαϊκὴ τοῦ τελευταίου πολέμου, μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν συμπολιτῶν μας μὲ πλοῦσιον, ὑπερήλικα, συμπολίτην μας, ὁ ὁποῖος ἐπεδίωξε, εἰς σειρὰν συναντήσεών μας, νὰ μοῦ ἀναπτύξῃ, τὶ προετίθετο νὰ προσφέρῃ ὑπὲρ τοῦ Κυθηραϊκοῦ συνόλου πρὶν κλείσει τὰ μάτια του καὶ ὅχι ὡς κακῶς —ἐτόνιζεν— προγενέστεροί του διέπραξαν δι' ὑστεροφημίαν καὶ μόνον ν' ἀφήνουν, μετὰ τὸν θάνατόν των, τὴν περιουσίαν των εἰς χεῖρας ἀδῶν καὶ ἀνικάνων ἀνθρώπων (ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Πατριεῖος Γεωργικῆς σχολῆς Καραβᾶ). «Ζῶντος ἐμοῦ τοῦ ἰδίου καὶ διαχειριζομένου τὴν ὅλην ὑπόθεσιν αὐτοβούλως καὶ κυριαρχικῶς ἐπιθυμῶ νὰ δημιουργήσω καὶ νὰ κατευθύνω ὁ ἴδιος τὸ ὄραϊον ἔργον μου ἀπολαμβάνων τὴν ἀποδοτικὴν μου προσπάθειαν τὰ ὀλίγα χρόνια, ποῦ φυσιολογικῶς μοῦ ἀπομένουν».

«Ἐχὼ στὸ νοῦ μου κάτι τὸ σοβαρὸ καὶ τὸ ἀξιόλογο νὰ προσφέρω εἰς τὸν Κυθηραϊκὸν λαόν», μοῦ εἶπε. «Εἶναι μιὰ ἰδέα ποῦ ἔχει ὀϊζωθεῖ μέσα μου καὶ ἔχει ψυχολογημένη, μοῦ φαίνεται, βάσις. Εἶναι κάτι ποῦ θ' ἀρέσῃ καὶ θὰ ἐκτιμηθῇ ἀπὸ τοὺς συμπολίτας μας καὶ ὡς ἔργον θ' ἀγαπηθῇ καὶ θὰ ὑποστηριχθῇ, διότι συμφωνεῖ μὲ τὸ νοικοκυρίστικο πνεῦμα τοῦ τσιριγώτη. Στὶς ἀρετὲς του τὸ πνεῦμα τῆς νοικοκυρῶσυνης εὐρίσκεται στὴν πρώτη γραμμῇ. Εἶναι τὸ πάθος του. Γι' αὐτὸ τοὺς βλέπετε νὰ κατατείνουν καὶ οἱ πτωχότεροι σὲ μιὰ προσπάθεια. Νὰ φτειάσουν τὸ νοικοκυριό τους. Πρῶτο θέλουν τὸ σπιτάκι τους. Ἐνὰ δυὸ δωμάτια στὴν ἀρχὴ καὶ σιγὰ σιγὰ τὸ δὲ βελτιώνουν.

Νὰ λοιπὸν τὶ σκέπτομαι ὅτι χρειάζε-

φογύρισε δεξιὰ κι' ἄριστερὰ χωρὶς νὰ τὸ ξεφυλλίσῃ καὶ μὲ ῥώτησε μὲ τὸ ὕφος ποῦ ἔχω κι' ἐγὼ ἅμα ψωνίζω πορτοκάλια ἀπὸ τὸ μανάβικο:

—Πόσο κάνει τὸ ἓνα;

—...Σὰς τὸ δωρίζω, μὲ ἀφιέρωση!

Ἀποκρίθηκα τρέμοντας. Καὶ ὁ γηραιὸς συμπολίτης ἀφοῦ τὸ ἔβαλε κατὰ μέρος, χωρὶς νὰ κάμῃ τὸν κόπο νὰ διαβάσῃ τὴν ἀφιέρωση, ἔγινε πολὺ γελαστός, ἀξιαγάπητος... Καὶ μὲ γνήσια τσιριγώτικη προφορὰ, ταπεινωμένος ὁ ἄλλος ὅσο κι' ἐγὼ τὴν ἴδια στιγμή, μοῦ εἶπε:

—Εὐχαριστῶωωωω!.. εὐχαριστῶωωωω...

Εἶπα πῶς πάνω πὼς εἶχα... προσγειωθῇ ἀρκετά, ὥστε νὰ νοιώσω καλὰ τὴν αἰτία τῆς ξαφνικῆς χαρᾶς του. Καὶ ἦταν αὐτὴ τὸ εὐχάριστο γεγονός πὼς δὲν πῆγα νὰ τοῦ πάρω λεφτά.

Ἐπειδὴ ὁμῶς καὶ ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα, ἐθεώρησα καλὸ νὰ τὸν ἀποχαιρέτησω ἀμέσως καὶ νὰ φύγω, ἐπειδὴ ἀκόμη καὶ τὸ ὀξυγόνο τῆς τεραστίας μουσειακῆς αἵθουσας θὰ λιγύστενε ἂν ἔμενα παραπάνω.

Μὰ τὰ ὄνειρα εἶναι ὄνειρα καὶ τίς πῶς πολλὰς φορὲς σ' ἐξαπατοῦνε τ' ἀφιλότιμα, ὅσο διδακτικὰ συμπεράσματα κι' ἂν βγάλῃς ἀπ' αὐτά.

Εἶναι ἀλήθεια, —εἶπα στὸν ὕπνο μου —τόσο φιλάργυροι οἱ τσιριγώτες; Ἡ εἶναι μόνο σφιχτοί, οἰκονόμοι καὶ ξοδεύουν μὲ ἀπλοχευὰ ὅταν βλέπουν πραγματικὴ ἀνάγκη; Θαρρῶ πὼς γιὰ τοὺς πῶς πολλοὺς συμβαίνει τὸ δεύτερο. Μὰ ὅσους ἔτυχε νὰ σφραγίσῃ ὁ... Σολωμώντας μὲ τὴ σφραγίδα του στὸ κούτελο εἶναι ἀπὸ τοὺς χειρότερος ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ συναντήσῃ καὶ πρέπει νὰ τοὺς ἀποφεύγῃ ἀκόμη καὶ στὸν ὕπνο του!

I. A. ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ

ται εἰς τοὺς συμπολίτας μας Ἀθηναίων—Πειραιῶς, οἱ ὅποιοι ἀριθμοῦνται σὲ χιλιάδες καὶ ποὺ οἱ περισσότεροι οὐτε καὶ ἀναμεταξύ τους οὐτε καὶ ἐξ ἀκοῆς γνωρίζονται. Νὰ τοὺς χαρίσῃς ἕνα σπῆτι! Δικό τους, καταδικό τους! Ἐνα μεγάλο σπῆτι ποὺ θὰ συγκεντρώνωνται στὶς αἰθουσές του γιὰ νὰ γνωρισθοῦν, νὰ συνδεθοῦν, θὰ συχνάζουν στὰ δωμάτια ἐκεῖνα, ποὺ τὸ καθένα τους θάχῃ τὸ δικό του προορισμό, γιὰ ν' ἀπολαύσουν τὴ χαρὰ τῆς συναναστροφῆς μὲ δικούς των ἀνθρώπους»...

Καὶ μοῦ μιλοῦσε μὲ τόσο ἱερὸ ἐνθουσιασμό γιὰ τὸ σχέδιό του.

Ἦθελε ὁ ἴδιος νὰ τὸ κτίσῃ. Τοῦ ἄρρε κάποιον βορεινὴν πάροδο τῆς Ὀμονοίας ν' ἀγόραζε τὸ οἰκόπεδο. Τὸ ἤθελε νὰ εἶχε μεγάλο βάθος. Δὲν εἶμαι βεβαίως εἰς θέσιν ἀλλὰ οὐτε καὶ ὁ χώρος οὐτε καὶ ἡ οὐσία τοῦ θέματος μοῦ ἐπιτρέπουν νὰ περιγράψω τὸ ὡραιότατον ὁμολογουμένως ἀρχιτεκτονικὸν προσχέδιον, ἢ ἐκπόνησιν τοῦ ὁποίου ἔχει μιὰ ὡραία ἱστορία. Τὸ διατηρῶ ὅμως καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας του ἀκόμα καὶ μπορῶ νὰ τὸ ἀναπαραστήσω μὲ γραμμὲς καλλίτερα καὶ ὄχι μὲ λέξεις. Θ' ἀναφέρω ἀπλῶς τοὺς κυρίους χώρους μὲ τὸν προορισμὸ ἐνὸς ἐκάστου.

Τὸ ἰσόγειο θὰ τὸ ἔκανε μεγάλο ἐστιατόριο. Θὰ τὸ νοίκιαζε γιὰ νάχῃ εἰσοδήματα. Τὸ δεύτερον πάτωμα. Αὐτὸ συνεκέντρωνε τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον του. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ μιὰ αἴθουσα, τεραστίων διαστάσεων, ἀπλὰ καὶ ὡραία διακοσμημένην καὶ ἀπὸ τρεῖς, κατὰ πολὺ μικροτέρας, αἰθουσάς εἰς τὸ βάθος (εἰς χαμηλότερον ὅμως ἐπίπεδον, μεταξὺ ἰσογείου καὶ δευτέρου πατώματος) ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία θὰ ἦτο βιβλιοθήκη, ἀναγνωστήριον, μὲ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα διὰ τοὺς Κυθηρίους φοιτητὰς καὶ διανοομένους καὶ συλλογὴν καταλλήλων βιβλίων διὰ τὴν πνευματικὴν ἐνασχόλησιν καὶ μόρφωσιν παντὸς Κυθηρίου. Ἡ ἄλλη αἴθουσα θὰ ὀργανοῦτο εἰς ἱατρεῖον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐδέχοντο δωρεάν, ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, ἀνὰ εἰς, οἱ ἐκλεκτότεροι ἱατροὶ, συμπολίται μας, ὅλων τῶν εἰδικότητων. Καὶ εἰς τὴν τρίτην θὰ ἐγκαθίστατο ἡ διοίκησις καὶ τὰ γραφεῖα μιᾶς Παγκυθηραϊκῆς ὁργανώσεως—συγχωρευομένων τῶν δύο σωματείων μας Ἀθηναίων—Πειραιῶς—ἥτις πιθανῶς θὰ εἶχε καὶ τὰς εὐθύνas καὶ τὴν τιμὴν τῆς διοικήσεως τοῦ Ἰδρύματος. Θὰ ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι βοηθητικοὶ χώροι εἰς ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐχορήσιμεν ὡς μίαν, εἰς δὲ τὴν ταράτσα τοῦ κτιρίου 4—5 δωμάτια διὰ τοὺς ἀριστεύοντας ἀπόρους Κυθηρίους φοιτητὰς.

Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν θὰ ἐπραγματοποιούντο αἱ συγκεντρώσεις τῶν κυθηρίων. Ἐκεῖ θὰ συνηγίνοντο τακτικά. Θὰ ἐγνωρίζοντο ἀναμεταξύ των, θὰ συνεζήτων τὰ ζητήματα τὰ των, θὰ ἐφρόντιζαν διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀγαπημένου ἐκείνου νησιῶ. Διὰ τῶν γνωριμιῶν θὰ προέκυπτεν ἡ ὠφέλεια τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀλληλοὑποστηρίξεως, θὰ διεσκέδαζον, θὰ περνοῦσαν τὰς ὥρας τῆς

σχολῆς των μὲ εὐχάριστη πατριωτικὴ συντροφιά. Στὴν αἴθουσα αὐτὴ θὰ ἐδίδοντο διαλέξεις, χοροί, θὰ ἐγίνοντο ἐκθέσεις Κυθηρίων καὶ ξένων καλλιτεχνῶν, διὰ τὴν αὔξησιν μάλιστα τῶν ἐσόδων τοῦ Ἰδρύματος θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα τὸ συμβούλιον, ἐφ' ὅσον τὸ ἔκρινε σκόπιμον, νὰ ἐνοικιάζῃ τὴν σάλαν διὰ χοροὺς καὶ συγκεντρώσεις ἄλλων ὁργανώσεων, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς πλείστα μεγάλα κέντρα τῆς περιοχῆς, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποκριῶν, διὰ νὰ δύναται ἐκ τῶν τεραστίων εἰσπραξέων, εὐχερέστερον, τὸ ταμεῖον τοῦ Ἰδρύματος νὰ συντρέχῃ εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς γενικοῦ καὶ μεμονωμένου ἐνδιαφέροντος ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τοῦ νησιῶ. Μὲ τὸ ὡραῖο του αὐτοῦ σχέδιον ἀγκάλιαζε ὅλους τοὺς Κυθηρίους Ἀθηναίων—Πειραιῶς καὶ νήσου. Ἦταν πράγματι τὸ ὡραιότερον καὶ ἀποδοτικώτερον διὰ τὴν ὁλότητα τῶν Κυθηρίων. Ἐφρόντισε νὰ τὸν δημιουργήσῃ σοφῶτα ἰσχυρὸν ταμεῖον αὐτοσυντηρήσεως καὶ ἔξω τοῦ Ἰδρύματος δράσεως χωρὶς ν' ἀποκλείῃ τὴν ἐνίσχυσίν του ἀπὸ εἰσφορὰς καὶ ἄλλων Κυθηρίων.

Τὰ χορήματα ὑπῆρχον καὶ τὰ σχέδια εἶχαν μελετηθεῖ. Ὅλα θὰ τὰ διέθετε μόνος του καὶ ἄς ἔβγαίνε, ὅπως ἔλεγε, κυριολεκτικῶς στὸ δρόμο. Καὶ οἱ Κυθηριοὶ θὰ τὸν εὐγνωμονοῦσαν ἐπὶ γενεὰς γενεῶν.

Εἰς ἕναν ἀπὸ τοὺς τοίχους τῆς μεγάλης αἰθούσης, τοῦ εἶπα, ἀπέναντι τῆς κυρίας ἐισόδου, πάνω σὲ Πεντελικὸ μάρμαρον θὰ ἦσαν χαραγμένα μὲ μεγάλα χρυσὰ γράμματα αἱ λέξεις **Ἐντευκτήριον τῶν Κυθηρίων Α.....ειον Ἰδρυμα** καὶ κάτω ἀπ' αὐτὰς σὲ φινικῶ μέγεθος ἡ καλλιτεχνικὴ προσωπογραφία τοῦ διαθέτου «Οἱ Κυθηριοὶ, εὐγνωμοσύνης ἔνεκεν».

Τὰ βαρεῖα σύννεφα τοῦ ἀναμενομένου πολέμου στὸν σκοτεινὸν ὀρίζοντα τῆς Εὐρώπης ἐσκέδαν σιγὰ σιγὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖνος ὅμως ἤλπιζε. Κι' ὅταν ἐξέσπασε τὸ κακὸ κι' ὁ πόλεμος ὄργωνε τὴν Εὐρώπην κι' ἡ καταγίς μας ἐπλησίαζε, μοῦ ἔλεγε:—Θέλω ὅλ' αὐτὰ γρήγορα νὰ περάσουν γιὰ νὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὅσα τ' ὄνειρό μου. Τότε μόνον εὐχαριστημένος θ' ἀναφωνήσω, τὸ «Νῦν ἀπολύεις.....».

Ἦρθε καὶ στὴν Ἑλλάδα ὁ χαλασμός. Κάτω ἀπὸ τὰ εἰρήπια τῆς κατοχῆς ἐτάφη ἐκεῖνος καὶ τ' ὄνειρό του.

Μένουν ὅμως πίσω του Κυθηριοὶ πολλοί. Μένουν ἐκλεκτοὶ τέτοιοι συμπολίται πλούσιοι καὶ σὲ αἰσθήματα καὶ σὲ χοῦμα, ποὺ ἀγαποῦν τὸ νησί, ἀγαποῦν τοὺς συμπατριώτας των κι' ἔχουν τὶς καλλίτερες διαθέσεις καὶ θέλουν νὰ προσφθάσιν νὰ εὐεργετήσουν τὸ Κυθηραϊκὸν σύνολον. Εἶναι εἰς θέσιν νὰ τοῦ προσφέρουν πολλὰ κι' ἔχουν τὸν καιρὸ ν' ἀπολαύσουν καὶ νὰ διαβάσουν μόνον των τὶς χρυσὲς σελίδες ποὺ θὰ γράφουν αἱ πράξεις των εἰς τὸ κεφάλαιον: «ὁ ἀνθρῶπος στὴ γῆ». Γι' αὐτὸ ἡ ὡραία ἐμπνευσις τοῦ Κυθηρίου ἐκείνου, δὲν ἔπρεπε μαζί του νὰ ταφῇ. Αὐτὴ καὶ μόνη, ἔστω καὶ ἀνεκτέλεστη

καὶ ἀπραγματοποιήθη ἀπὸ τὸ ἀδυσώπητο πεπρωμένον, ἀναφέρεται σήμερον στὸ κεφάλαιο «κροτική μετὰ θάνατον» πρὸς τιμὴν τοῦ Ἐμπνευστοῦ τῆς καὶ παραδίδεται εἰς τοὺς Κυθηρίους ποὺ ἔζησαν κι' ἐμειναν ἔξω ἀπὸ τὰ εἰρήπια τῆς κατοχῆς, ὡς ἡ ὡραιότερα ἐμπνευσις, ἢ πραγματοποιήσις τῆς ὁποίας θ' ἀνέβαζε πολὺ τὴν στάθμην τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ θὰ παρέδιδε εἰς τὴν ἀθανασίαν τὸν ἀνθρώπον ὅστις: «τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἠνάλωσεν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὡραίου».

ΧΑΡ. ΚΡΙΘΑΡΗΣ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΜΗ

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝ. ΚΟΡΝΑΙΟΥ

Γύρισα ἀπὸ 20ήμερο προσκύνημα στὸ ἀγαπημένο νησί μας.

20 μέρες στὰ ἅγια χώματά του εἶναι σωστὸ ξαναβάφτισμα σώματος καὶ ψυχῆς. Πῆρα μὲ χαρὰ μέρος στὸ θέρος καὶ στ' ἀλώνια.

Τὸ φτωχὸ μας γῶμα σὲ ὅσους τὸ προσέξαν καὶ τὸ δούλεψαν ἔδωκεν ἀρχετὰ τὴν ἀνταμοιβὴν του.

Μὰ τὰ χέρσα χωράφια δυστυχῶς ὅλο καὶ πληθαίνουν. Ἡ μετανάστευσις πάει νὰ ὁλοκληρώσῃ τὸ κακὸ ποὺ κάνει.

Φεύγουν οἱ ἄνθρωποι, ξεχερσώνονται τὰ χωράφια, κλείνουν καὶ γκρεμίζονται τὰ σπίτια, ῥιμάζουν τὰ χωριά.

Καὶ ποῦ πάνε; Οἱ περισσότεροι θὰ κλειστοῦν γιὰ χρόνια σὲ ἀνήλιες κουζίνες, ἄλλοι θὰ πλένουν πιάτα, ἄλλοι θὰ βουτοῦν στὸν πάτο τῆς θάλασσας γιὰ στρεΐδια καὶ ἄλλοι θὰ βόσκουν σὲ ξένες χώρες ἕνα κοπάδι. Καὶ ὅλοι τους στὶς λιγοστὲς ὥρες ποὺ θὰ τοὺς μείνουν γιὰ ξεκούραση θὰ θυμῶνται καὶ θὰ νοσταλγοῦν, τὸν γαλανὸν οὐρανὸ τοῦ νησιῶ μας τοὺς γέρους τους ποὺ, χωρὶς στήριγμα, θὰ κοινοῦνται χωρὶς γέλοιο καὶ ἐλπίδα, τὴν γυναικα τους ποὺ θὰ καταργιέται τὴν μοῖρα της, τὰ παιδιὰ τους ποὺ πατέρα θ' ἀκοῦν καὶ πατέρα δὲν θὰ βλέπουν, τὴν μαρτυματοῦσσα ποὺ δὲν πρόκειται πιά νὰ χαμηλώσῃ τὰ μάτια στὸ πέρασμά του. Καὶ στὸ τέλος πόσοι θὰ προκόψουν; πόσοι θὰ γυρίσουν ἔστω καὶ μὲ ψαρὰ μαλλιά; ἕνας θεὸς τὸ ξέρει.

Ἐκεῖνος ὁ καλὸς, τίμιος θαρραλέος πατριώτης Μετανάστης ποὺ θὰ παραμερίσῃ τοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ τὴν κακῶς ἐννοουμένην ἐντροπὴν καὶ θὰ ἀποφασίσῃ νὰ γράψῃ καθαρά, ὀρθά, κοφτὰ καὶ σταράτα, τοὺς καὶ μούς, τὰ βάσανα τὶς πίκρες καὶ τὶς ἀπαγοητεύσεις τοῦ 900ο τοῦ ξενιτεμένων μας, αὐτὸς θὰ προσφέρῃ πολὺ μεγάλη ὑπηρεσίαν στὸ νησί μας καὶ στοὺς πατριώτες μας.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐλπιδοφόρα καὶ παρήγορα σημεῖα. Ὑπάρχουν οἱ ἡρωικοί, εὐγενικοὶ καὶ τίμιοι Τσιριγῶτες ποὺ κολημένοι σὰν στρεΐδια στὸν βράχο τους ἀγωγίζονται τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ἀξιοποι-

ΓΙΑΝΝΗ ΠΡΙΝΕΑ

ΔΡΑΚΟΥΛΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ-ΣΤΑΗ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΚΥΘΗΡΑΪΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγ. σελίς 73

Ῥεγγίνα: Ναί θεῖα! πηγαίνω! (τὴν κυττάζει λίγο πέφτει στὴν ἀγκαλιά της τὴν φιλεῖ θερμὰ πολὺ καὶ φεύγει. Ἡ Δρακοῦλα τὴν παρακολουθεῖ), Μικρό μου!... (πηγαίνει πρὸς τὸ παράθυρο, ἀναπνέει λίγο βαθειὰ καὶ κατόπιν ξαναγυρίζει κατερχομένη σιγά). Πρὶν παποῦ τὰ μάτια σου ἦτανε πολὺ θλιμμένα, γιατί;... μὴπως σὲ βασανίζουν τίποτα σκοτεινὰ-σκέψεις καὶ σένα μέσα στὸ σκοτεινὸν κόσμον ποὺ βρίσκεσαι; Σ' ἐπύκρναν πολὺ οἱ ἄνθρωποι καὶ σένα;... Ἔχεις δίκην: Κι' ἐγὼ στὴν ἀρχὴ τὰ ἔβλεπα ὅλα ἥρεμα, γαλήνια, σὰν τὰ νερά ποὺ ἀκίνητοῦνε, ὅταν δὲν τὰ ταράζει τὸ παραμικρὸ φύσημα τοῦ ἀέρα... μὰ τώρα;... τώρα ἄξαφνα ἓνας δυνατὸς βορρῆας σήκωσε τὰ κύματα θεόρματα καὶ κοντεύουν νὰ μὲ πνίξουν μέσα στὴ δίνη τους... φοβώμαστε ἄραγε τὰ ἔργα μας καὶ τρέμουμε μπροστά τους; μὰ ἂν εἶναι δίκαια, γιατί; (ἀναπνέει) τί βαρεῖα ποὺ εἶναι ἡ ἀτμοσφαῖρα σήμερα. Τὸ νησί μας εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀτμὸν κακίας καὶ θυμοῦ... Μὰ εἶναι ἀργά, πρέπει νὰ πᾶς στὸ κρεβάτι σου.... (φωνάζει). Ῥεγγίνα!... Ῥεγγίνα...

Ῥεγγίνα: (βγαίνει). Μὲ φωνάζετε θεῖα;

Δρακοῦλα: Ναί!... Ἐλα νὰ πάμε μέσα τὸν παπποῦ! βοήθησέ με.

Ῥεγγίνα: (πλησιάζει). Ἐλα καὶ μένε παπποῦ... (τὸν παίρνουν) λὲς θεῖα νὰ τὰ καταλαβαίνει αὐτὰ ποὺ γίνονται στὴ

ἡσέως τοῦ τόπου μας.

Μὲ ἐξαιρετικὴ συγκίνησι καὶ χαρὰ ἀκουγα τὴν ἐπιδοκίμασία τους γιὰ ὅσα ἔγραψα στὸ τρίτο τεῦχος τοῦ Κήρυκος γιὰ τὰ δένδρα.

Ὁ ἐνθουσιασμός μου ὅμως μετεβλήθη σὲ θανιασμό καὶ ἐκτίμησι γιὰ τοὺς καλοὺς αὐτοὺς πατριῶτες ὅταν διεπίστωσα πὼς, ὅτι ἐγὼ ἔγραψα, ἐκείνοι πρὸ καιροῦ τῶν ἡμερῶν καίμε ἔργον καὶ ἓναν ἐκ τῶν σκοπῶν τῆς ζωῆς των.

«Ἐάδελφε, μοῦ ἔλεγεν ὁ ἀγαπητός μου Γ. Ν. Σουρῆς, ἔχω στὰ χωράφια μου ἔως 1500 δένδρα παλὰ καὶ νέα, σὲ 4—5 χρόνια θὰ τὰ κάμω ὡς 2500 καὶ ἄνω, ὡς καὶ τὰ μικρά μου παιδιὰ ἔμαθαν παίζοντας νὰ φυτεύουν δένδρα.

Ἐλπίζω πὼς ἂν θέλῃ ὁ θεὸς καὶ μοῦ ξετελέψουν σὲ 10—15 χρόνια θὰ ἔχω, ὅτι καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπιτυχόντας Ἀμερικανοαυστραλέζους μας χωρὶς νὰ στερηθῇ τὴν πατρίδα, τὸ σπίτι μου καὶ τὰ παιδιὰ μου».

Χώρα; (προχωρῶντας).

Δρακοῦλα: Ἐξέρω καὶ γὼ παιδάκι μου; (μπαίνουν μέσα).

Σ κ η ν ῆ 5.

Δρακοῦλα—Λουῖτζη—κατόπιν Ῥεγγίνα. Φωνὴ τοῦ Κοσμά.

Δρακοῦλα: (κατόπιν σιγῆς... βγαίνει πηγαίνει νὰ πάρῃ τὸ τρίφωτο, ἀκούεται ἓνας κρότος ἔξω... ἡ Δρακοῦλα σταματᾷ, φαίνεται τὸ κεφάλι ἐνδὸς ἀνθρώπου ποὺ ἀναρριχᾶται, σιγὰ σιγὰ, καὶ πηδάει στὸ δωμάτιο, ἡ Δρακοῦλα στρέφεται). Ποιὸς εἶσαι ἐσύ;

Λουῖτζη: Σὺς!... (μὲ τὸ δάκτυλο στὰ χεῖλη) πλησιάζοντας πρὸς τὸ φῶς. Ἐγώ!

Δρακοῦλα: (ἀφίνει μιὰ κραυγὴ πνιγμένη) Λουῖτζη!

Λουῖτζη: Μὲ καταστρέφεις... σὸπα!

Ῥεγγίνα: Μὲ φωνάζεις θεῖα;

Δρακοῦλα: (σπεύδει στὴν πόρτα καὶ τὴν κρατᾷ κλειστή). Ὁχι, παιδί μου!... ἡσύχασε... δὲν θέλω τίποτα!... δὲν σὲ φώναξα!... (σιγῇ). (Ἀφοῦ πέρασε λίγο... ἔρχεται κοντά της). Τὶ θέλεις; Πὼς ἤρθες ἐδῶ;

Λουῖτζη: Δὲν ξέρω!... μὴ ρωτᾷς περισσότερα... Σώσε με... κινδυνεύω. Ἀργότερα θὰ σοῦ ἐξηγήσω!... δὲν πρέπει νὰ μὲ δῇ κανένας.

Δρακοῦλα: (τοῦ δείχνει δεξιά). Ἐκεῖ μέσα!

Λουῖτζη: (μπαίνει μέσα).

Δρακοῦλα: (τρέχει στὴν πόρτα καὶ

τὴν κλειδώνει). Θεέ μου! (στέκει λίγο ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα σὰν σαστισμένη ἀπὸ τὸν ἀπροσδόκητὴν ἐπίσκεψη: παίρνει τὸ κλειδί καὶ τὸ χώνει μέσα σ' ἓνα κυλίνδρον ποὺ εἶναι διπλωμένο ἀπάνω σὲ μιὰ κασέλα).

Κοσμάς: (ἀπ' ἔξω, ἐνῶ κυτυποῦν οἱ καμπάνες). Ἀρχόντισσα Δρακοῦλα. (ἡ Δρακοῦλα στὴ θέσι της... σιγῇ). Ἀρχόντισσα Δρακοῦλα!

Δρακοῦλα: (τρέχει στὴν πόρτα... στέκεται λίγο ἀπὸ μέσα). Ποιὸς εἶναι; Ποιὸς φωνάζει;

Ῥεγγίνα: (βγαίνει τρεχάτη). Τὶ συμβαίνει θεῖα;

Δρακοῦλα: Δὲν ξέρω... (σαστισμένη). Κάποιος ἀπ' ἔξω!

Ῥεγγίνα: Ἦτανε ἡ φωνὴ τοῦ Κοσμά (ἀνοίγει τὴν πόρτα). Ποιὸς φωνάζει;

Κοσμάς: (ἔξω). Ἐγὼ κοῦτσα μου!... ἀνοίξέ μου μιὰ στιγμὴ!

Ῥεγγίνα: Δὲν μπορῶ... νὰ πᾶς στὴ δουλειά σου τέτοια ὥρα.

Κοσμάς: Δὲν θέλω πιοτί... Εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ πῶ κατὶ ἀρχοντοπούλα μου!

Ῥεγγίνα: (στὰ νοήματα τῆς Δρακοῦλας). Δὲν μπορῶ!...

Κοσμάς: Γιὰ τὸ καλὸ σας!

Ῥεγγίνα: Μιὰ φορὰ μὲ γέλασες... δὲν μὲ ξαναγέλας!

Κοσμάς: Μόνες σας ἦσατε στ' ἀρχοντικό σας;

Ῥεγγίνα: Ναί! καὶ δὲν ἔχουμε χρεῖο ἀπὸ τὴν παρῆα σου.

Κοσμάς: Καλὰ! ἀλλὰ ὅποιος τὸ μετανοιώνει τὸ γράφει τ' ἄλλουνοῦ.

Ῥεγγίνα: Ναί!... ἀλληλογραφία θ' ἀνοίξουμε!

Κοσμάς: Ὡστε δὲν μοῦ ἀνοίγεις;

Ῥεγγίνα: Ὁχι! καὶ νὰ πᾶς στὴ δουλειά σου!... (σιγῇ) ἔφυγε! ἀκούς ἐκεῖ ὁ μπεκοῦς τέτοια ὥρα!... Φοβηθήκατε θεῖα! (ἡ Δρακοῦλα εἶναι σὰν νεκρή). Θεέ μου πὼς κιτρινίσατε γιὰ τὸ χατήρι τοῦ τρελλοῦ! (τὴν σιγερῶς καὶ κατε-

Δρακοῦλα: [βαίνουν σιγά]. Εἶμαι τόσο πολὺ ἀρρωστή... Δὲν σοῦ φάνηκε πὼς κτύπησαν οἱ καμπάνες;...

Ῥεγγίνα: Ναί!... Θὰ κλείσανε οἱ πόρτες τοῦ Κάστρου!... Πρέπει νὰ ἡσυχάσετε πειὰ!... αὐτὸ θὰ σᾶς κἀνὴ καλὸ

Δρακοῦλα: Ναί, ναι! (Φιλεῖ τὴν Ῥεγγίνα). Καλὴ νύχτα Ῥεγγίνα!

Ῥεγγίνα: Καλὴ νύχτα... καλὸ σοι ξημέρωμα, γλυκεῖα μου θεῖσσα!... (Φεύγει ἡ Δρακοῦλα τὴν ἀκολουθεῖ λίγο καὶ γυρίζοντας... βλέπει τὸν Βαλέριον).

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ & ΚΥΘΗΡΑΪΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Διάλεξις τοῦ κ. Γ. ΜΟΥΛΟΥ

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγ. σελίς 71

Νανουρίσματα

Τὰ νανουρίσματα, εἶναι ἀπαύγασμα τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ εὐγενεστέρου ἀνθρωπίνου συναίσθηματος τῆς μητρότητος, μὲ τὸ ὁποῖον, κατὰ φύσιν, εἶναι προικισμένη, μόνον ἡ γυναῖκα. Καθρεπτίζεται δὲ σ' αὐτά, ὁ ἀφθαστος μητρικὸς πόνος, ἡ ἀσύγκριτη λαχτάρα καὶ ἡ ὁλόψυχη ἀγάπη ποὺ νοιώθει κάθε μητέρα γιὰ τὸ παιδί της, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα της, θὰ τὸ φέρῃ στὸ φῶς τῆς ζωῆς. Ὅταν δὲ ἡ ἀποθέσις τοῦ ἐνστικτοῦ, τὸ φέρει στὶς θυλὲς τῶν μαστῶν της, γιὰ νὰ τὸ περιβάλλῃ ἡ μητρικὴ στοργὴ μὲ ἀπειρα χάδια καὶ τρυφερότητες καὶ νὰ ἀνθίσῃ τὸ ἀγγελικὸ καὶ θεῖο ἐκεῖνο

χαμόγελο, στὴν εἰδυλλιακὴ αὐτὴ σκηνή—τὴ σκηνὴ ποὺ ἀπεικονίσαν στὸ πρόσωπον τῆς παρθένου καὶ τοῦ παιδίου μεγάλοι ζωγράφοι τῆς ἀναγεννήσεως ὅπως ὁ Ῥαφαὴλ Λεονάρδος, Νταβίντσι, Φράντς-Ελικο καὶ ἄλλοι — μὲ γλυκυτάτους εἰρημὸς καὶ μελωδικωτάτους τόνους, τὸ νανουρίζει, γιὰ νὰ τὸ παραδώσῃ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Μορφέως.

Ἡ λαϊκὴ μουσα, ἔχει ποικιλίαν τέτοιων νανουρισμάτων. (Ἀπαγγελία).

Ὑπνε ποὺ πέρνεις τὰ μικρὰ ἔλα πάρε
καὶ τοῦτο,
μικρὸ μικρὸ σοῦ τόδωσα μεγάλο φέ-
ρεμοῦ το.
Μεγάλο σὰν ψηλὸ βουνὸ ἴσιο σὰν
κυπαρίσσι,

δι; Πῶς μπήκες ἀπὸ τὴν πόρτα;... Ἐγὼ σὲ περίμενα ἀπὸ κεῖ ποὺ σκαρφαλώνεις πάντοτε σὰν γάτος.

Βαλέριος: Δὲν ἦτανε κλειδωμένη ἡ πόρτα... μόλις τὴν ἀγγίξῃς ἀνοίξε ἀμέσως (ἀνήσυχος κυττάζῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ).

Ῥεγγίνα: Τὶ μυρίζεσαι;

Βαλέριος: Ποὺς μπήκε ὁ δὲ μέσα;

Ῥεγγίνα: Τρελλαθήκατε ὅλοι σήμε-
ρα;... Κανέννας.

Βαλέριος: Μὴ λὲς ψέμματα Ῥεγγί-
να!... Κάποιος ἀνθρώπος ἐδῶ καὶ λίγη
ὥρα μπήκε στὸ σπῆτι.

Ῥεγγίνα: Σοῦ εἶπα κανέννας! Δὲν
μὲ πιστεύεις;

Βαλέριος: Καὶ ὅμως πήδησε κάποιος
τὸν τοῖχο τοῦ περιβολιοῦ... τὸν εἶδα!

Ῥεγγίνα: Χά! χά! χά! Βρήκες αἰ-
ζία... αὐτὰ εἶναι ποὺ ἤρθες τέτοια ὥρα
νὰ μοῦ πῆς;

Βαλέριος: Καθόλου!... Ῥεγγίνα κά-
ποιος μπήκε ἐδῶ μέσα! Ἐγὼ τὸν εἶδα μὲ
τὰ μάτια μου!... δὲν μποροῦν νὰ μέγελάν
σου τὰ δικὰ μου μάτια!

Ῥεγγίνα: Μήπως ἦτανε κανέννας ζῦ-
τος; (γελά).

Βαλέριος: Ἀς τὰ χωρατὰ!... τὸν εἶ-
δα σοῦ λέω!

Ῥεγγίνα: Πάλι τὰ ἴδια!...

Βαλέριος: (σιγά). Πές μου Ῥεγγίνα
ματὶ θὰ τρελλαθῶ....

Ῥεγγίνα: Ὁχι! σοῦ λέω! ὁχι! ὁχι!
ὁχι! ζηλεύεις;

Βαλέριος: Ναί... ζηλεύω... γιατί σ' ἠγαπῶ.

Ῥεγγίνα: Δηλαδή σὰν νὰ λέμε, ἀρχι-
μες νὰ γίνεσαι καὶ ἐπικίνδυνος, πρέπει νὰ
τροφυλάγουμε (μειδιώσσα).

Βαλέριος: Ῥεγγίνα μὴν παίζῃς μὲ τὸν
τόνο μου!

Ῥεγγίνα: Νάτα μας! Πονεῖς κι' ὅλος;

(γελά).

Βαλέριος: Ῥεγγίνα!...

Ῥεγγίνα: Μὴ φωνάζῃς σὲ παρακαλῶ
γιατὶ εἶναι μέσα ἡ θεῖα. δὲν ἤμαστε μο-
ναχοὶ μας ὅπως ἄλλοτε.

Βαλέριος: Μοῦ τ' ὀρκίζεσαι ὅτι δὲν
ἦτανε κανέννας;

Ῥεγγίνα: Τ' ὀρκίζομαι... μὲ πιστεύεις
τώρα;

Βαλέριος: Ναί... σὲ πιστεύω!.. Περίε-
ργο ὅμως... ὁ Κοσμάς μὲ βρῆκε στὸ
δρόμο...

Ῥεγγίνα: Κατάλαβα... ὁ Κοσμάς θὰ
εἶναι μεθυσμένος καὶ σοῦ εἶπε ὅτι εἶδε
κάποιον νὰ μπαίνει ἐδῶ μέσα λοιπὸν δὲν
τὸν εἶδες ἐσὺ! Μοῦ εἶπες καὶ ψέμματα.

Βαλέριος: Ναί... θὰ μὲ συγχωρήσῃς
γι' αὐτὸ;

Ῥεγγίνα: Συχωρεμένος ν' ἄσαι!... ἔλα
νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ βάλωμε τὸν ῥαποῦ
ἀπάνω στὸ κρεβάτι! νὰ τοῦ κάνουμε καὶ
συντροφιά.

Βαλέριος: Καὶ θὰ μοῦ δώσῃς, ἕνα
φιλί;

Ῥεγγίνα: Α! Ὁχι μπροστὰ στὸν παπ-
ποῦ. (Παίρνει τὸ πολὺφωτο).

Βαλέριος: Τότε δώσε μου τὸ ἐδῶ
(τὴν φιλεῖ γρήγορα ἐκείνη τοῦ δίνει
ἕνα χαστοῦκι καὶ μπαίνει μέσα). Ὁχι!
(τὴν ἀκολουθεῖ) (Σιγή. Ἡμίφως). Σὲ
λίγο ἀνοίγει ἡ πόρτα τῆς Δρακούλας...
βγαίνει ἔξω κυττάζῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ
καὶ μὲ ἀργὰ βήματα προχωρεῖ στὴν
πόρτα ποὺ βίρκεται κλειδωμένος ὁ
Λουτίζης παίρνει τὸ κλειδὸ ἀλλὰ τὴν
ὥρα ποὺ θέλει ν' ἀνοίξῃ, δὲν ἔχει τὴ
δύναμι γι' αὐτὸ καὶ σωριάζεται μπρο-
στὰ στὴν πόρτα ἀγκαλιάζοντάς τὴν μὲ
σβυσμένη φωνή) Ἀγάπη μου!... (οἱ
ἀχτινες τοῦ φεγγαριοῦ τὴν φωτίζουν
ἡ αὐλαία πέφτει.)

κι' οἱ κλώνοι τοῦ ν' ἀπλώνονται σ'
ἀνατολὴ καὶ δύσι.
Ὑπνε μου, κι' ἐπαρεμῶτο, κι' ἄμε-
το στὰ περβόλια,
καὶ τὴν ποδιά τοῦ γέμισε τριαντά-
φυλλα καὶ ῥόδα.
Τὰ ῥόδα νὰν τῆς μάννας τοῦ, τὰ μῆ-
λα τοῦ κυροῦ τοῦ
καὶ τ' ἄσπρα τριαντάφυλλα νὰναι
τοῦ σαντουλοῦ τοῦ (νονός)
Κοιμήσου ποὺ παρήγγειλα στὴν πόλι
τὰ χρυσὰ σου,
στὴ βενετιά τὰ ρούχα σου τὰ μαλα-
ματικά σου.
Κοιμήσου ποὺ σοῦ ἔδανε τὸ πά-
πλωμα στὴ πόλι,
καὶ σοῦ τὸ τελειώνανε σαράντα δυὸ
μαστόροι
στὴ μέση βάναν τὸν ἀητὸ στὴν ἄκρη
τὸ παγῶνι
νάνι τοῦ Ῥήγα τὸ παιδί, τοῦ Βασι-
λιά τ' ἀγγόνι.
Κοιμήσου μὲ τὴν Παναγιά καὶ μὲ
τὸν Ἅγιο Γιάννη
μὲ τὸν ἀφέντη τὸ Χριστὸ κι' ὅπου
πονᾷς νὰ γιάνῃ.
Ἐγὼ γιὰ σένα ἔκανα τὴν Παναγιά
μάννα
νὰ σ' ἔχῃ πάντα δροσερὸ ὡσὰν τὴ
μαντζουράνα.
Ἐγὼ γιὰ σένα ἔκανα τὸν Ἅγιο
Γιάννη φίλο
νὰ σ' ἔχει πάντα δροσερὸ σὰν τῆς
ἐλῆας τὸ φύλλο.

Ὅπως βλέπετε ὁ λαὸς δὲν ξεφεύγει ἀπὸ
καμμιά ἱστορικὴν ἀκρίβεια. Σύμφωνα
μὲ τὶς τελευταῖες παραγγελίες τοῦ Κυρίου,
ὅταν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ ἀπηνθύνθη πρὸς
τὴν μητέρα τοῦ λέγων «Γύναι, ἰδοὺ ὁ
υἱός σου» πρὸς δὲ τὸν ἀγαπημένον μαθη-
τὴν τοῦ Ἰωάννην «ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ
ἔκτοτε παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια»
γιαυτὸ δὲν τοποθετεῖ ἄλλον Ἅγιο μὲ τὴν
Παναγιά, παρὰ μόνον τὸν Ἅγιο Γιάννη.
Νανούρισμα Ἀττικῆς. (Τραγοῦδι).

Ἀἰντε κοιμήσου γυνίκα μου
καὶ γὼ θὰ σοῦ χαρίσω
τὴν Ἀλεξάνδρα Ἰαχάρι
καὶ τὸ Μισσίρι ῥίξι
καὶ τὴν Κωνσταντινόπολι
τρεῖς χρόνους νὰ τὴν ῥίξῃς.

Νυφιάτικα τραγούδια

Τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου, δὲν παραγνω-
ρίζει ὁ λαός, οὔτε ἀγνοεῖ, ὅτι εἶναι σύμ-
βολον ὑπεράτης ἐξιδανικεύσεως τοῦ νό-
μου τῆς ἀναπαραγωγῆς, διὰ τῆς ἐνώσεως
τῶν δύο φύλων εἰς ἰσοβίαν ἀρμονικὴν
συμβίωσιν καὶ ἐπικοινωνίαν. Γιαυτὸ καὶ
στὶς γαμήλιες τελετές, προσδίδει ἐξαιρε-

τική μεγαλοπρέπεια και ἐγκωμιάζει τοὺς διὰ τοῦ ὕμναίου ἐνούμενους, κυρίως ὅμως τὴν νύμφην, τῆς ὁποίας τὰ χαρίσματα εἴτε σωματικά, εἴτε ψυχικά, με ποιικιλίαν μελωδιῶν ἐγκωμιάζει. Εἶναι δὲ ἀνάλογα, γιὰ κάθε στιγμή, δηλαδὴ τῶν ἀρραβόνων, τοῦ στολισμοῦ τῆς νύμφης, τοῦ προβαδίσματος τῆς γαμηλίου πομπῆς, εἴτε στὸ σπῆτι τοῦ γαμβροῦ.

“Ὅταν κοσκινίζουν τ’ ἀλεύρια γιὰ τὸν πλαστὸ

Τρισεύγενη στὸ γάμο σου στ’ ἀρρεβωνιασματά σου, τὰ χιόνια ἀλεύρια νὰ γίνουν καὶ τὰ πουλιά γουβάλια κι’ ἡ θάλασσα γλυκὸ κρασί καὶ τὰ καράβια κοῦπες τὰ κύματα γουβάλευρα νάβρουν οἱ συμπεῖθεροι

“Ὅταν φθάσουν στὸ σπῆτι τοῦ γαμβροῦ.

Νύφη μου ξάστερο νερὸ καὶ ξέλαμπρο φεγγάρι τὸ ταῖρι σου ναι ζηλευτὸ κι’ ὁμορφοπαλληκάρι.

Σ’ τὸ σπῆτι τὸ πεθερικό στὴ γειτονιά ὁποῦρθε σὰν κυπαρίσι νὰ σταθῇ σὰν πρῖνος νὰ δριζώσῃ καὶ σὰν μηλιά γλυκομηλιά ν’ ἀνθίσῃς νὰ καρπίσῃς ὕγιους ἐννιά ν’ ἀξιωθῇς καὶ μιὰ γλυκομηλίτσα.

Νύφη ἐκεῖ ποῦθενά πᾶς σ’ ἀνώγεια σὲ κατώγεια τὴν πεθερά σου ν’ ἀγαπᾷς καὶ ν’ ἄχῃς λίγα λόγια.

Χίλια καλῶς ὠρίσατε χίλια καὶ δυὸ χιλιάδες οἱ κάμποι μὲ τὰ λούλουδα καὶ μὲ τὶς πρασινάδες.

Ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα τῶν λαϊκῶν ὁργάνων ἐπαίχθη καὶ τὸ Γαμήλιον ἐμβατήριον, τὸ παιζόμενον κατὰ τὸ προβάδισμα τῆς Γαμηλίου πομπῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι τουρκικὸν (μᾶρς) ἐπὶ τὸ ὄνομα «Γκιζεῖρ» γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς τουρκοκρατίας.

Κυθηραϊκά

Μὲ καθαρῶς Κυθηραϊκὴ φραστικὴ καὶ ἰδιωματιστικὴ ἀλλὰ ζωηρὰ τῆς λεκτικῆς τοπικὰ χρώματα, παρουσιάζονται σ’ αὐτὸ τὸ τραγοῦδι, ἡ ἀπλότης ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ ἀγνότης τοῦ τσιριγώτικου χαρακτήρος. (Ἀπαγγελία).

“Ὡρα καλὴ ξαδέρφισα τί κάνεις μὲ τὸ γυιό σου;

Καλὰ μονὲ τοῦ λόγου σου καὶ μὲ τ’ ἀρχοντικό σου:

Κᾶτι καινούργιο στραῖστο καὶ βιαστικὴ σὲ γλέπω ξαδέρφη ὁ ξαδερφούλης σου ἐβορδονίστη ἐφέτος.

Κι’ ἀρχίνησε ξαδέρφησα τὴ γοῖνια τὴ μαλέα

νὰ μὰ τὴ Μερτιδιώτισσα δὲν ταγιαντάω πλέα.

Κινῶ νὰ πάω στὸν Καραβὰ τὴ μάντη νὰ ρωτήσω

γὴ νὰ τοῦ κάνω τίποτα, γὴ νὰ τοῦ λειτουργήσω.

Ξαδέρφη ἂν πᾶς στὴ μάντισσα ρωτήσε καὶ γιὰ μένα ρώτησε ἂν θὰ παντρευτῇ ἡ Κόρη μου ἢ γ’ Ἑλένα καὶ πάρε της καὶ τοῦτο δὰ τὸ τυρομυζηθράκι καὶ πές της νὰ μὲ συμπαθᾷ γιὰτ’ ἦτανε μικράκι.

Δὲν λείπει καὶ ἀπ’ αὐτὸ τὸ τραγοῦδι, ὁ τοπικὸς ἰδιωματισμὸς καὶ φρασσεολογία, ποὺ ἀναφέρεται στὸ αἶνιον καὶ ἄλυτο μυστήριον τῆς διενέξεως νύμφης καὶ πεθερᾶς.

Ἀσήκου κερά νύφη μου, κι’ ἀχέρισε τὰ βοῦῖδα, καὶ στῶσε καὶ τὸ γαῖδαρο κι’ ὅρμεξε καὶ τὴ ζούλα.

«Τοῦ μπῆκε καὶ τοῦ βάβλιξε τοῦ κερά πεθερᾶς μου κι’ ὅπου κι’ ἂν πάει κι’ ὅπου σταθῇ ἔχει γιὰ τ’ ὄνομά μου,

πῶς εἶμαι γὼ κοιμησονιοῦ, πῶς εἶμαι γὼ ρομπότα

πῶς τοῦ ἐξεμασκάλωσα εἰς τὸ σταβλὶ τὴν πόρτα

καὶ τοῦ φαγα τὰ σῦκα της καὶ τὸ κρασί ἀπ’ τὸν μπότη

ποῦ τ’ ἄχε γιὰ τὸ θέλημα νὰ πάη τοῦ Δεσπότη

κι’ ἀνοιξε τὴ κασέλα της, καὶ πῆρα τὸ μπαμπάκι.

ὅπου νὰ δώσῃ ὁ θεός, νὰ τὴν εὐρῶ κορδάκι.

Ἐτραγουδήθη, ὅπως οἱ μαντινάδες σὲ συρτοὺς Καραβίτικους καὶ Μεσσαρίτικους.

Ἀμάν, Ἀμάν κι’ ἀμάν ἀμάν κι’ ἀχλαδοκουμαρέα

μία φορὰ σ’ ἐφίλησα καὶ δὲ φοβάσαι πλέα.

Τῶβαλες πάλι τῶβαλες τὸ κόκκινο σπαλέτο

μὲ μάρανες καὶ πέρυσσι, μὲ μάρανες καὶ φέτο.

Ὡ Παναγιά μου ἅγια Μονὴ καὶ Μερτιδιώτισσά μου

φέρε μου τὴν ἀγάπη μου, νὰ γιάνῃ τὴν καρδιά μου.

Κυρίες καὶ Κύριοι

Προσεπάθησα μὲ τὶς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, νὰ σᾶς δώσω μιὰν μικρὰν εἰκόνα τῆς πνευματικῆς δημιουργίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ποὺ λέγεται Δημοτικὸ τραγοῦδι.

Ἡ ποίησις, εἶναι τὸ κελήδημα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Καὶ ὅπως, κατὰ τὸ θεῖον ρῆμα τοῦ Ναζωραίου «οὐκ ἐπ’ ἄρτῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος», ἔτσι, καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, βαθεῖα προσηλωμένος στὴ θρησκεία τῆς ἀγάπης, ἔχων δὲ αὐτὴν καὶ τὴ θεόπνευστη ὕμνωδία της γιὰ ψυχικὴν τροφή, ἐν συνδυασμῷ, στοὺς μαύρους τῆς σκλαβιάς χρόνους, ἐδημιούργησε καὶ τὴν πνευματικὴν τροφή, τὸ Δημοτικὸ τραγοῦδι.

Γι’ αὐτὸ καὶ ἡ Δημοτικὴ ποίησις εἶναι Ἑλληνοπρεπὴς ποίησις, εἶναι Μουσικὴ, ἁρμονία καὶ ἀνώτερη ὁμορφιά.

Γεώργιος Π. Μουλός

ΤΙΣ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΣΟΥ ΣΚΕΨΕΙΣ

Τὶς μυστικὲς σου σκέψεις μαντεύω
σὰν κοιτάζω
τὰ λαμπέρα σου μάτια, τὸ γέλιο
τὸ γλυκὸ.

Τὶς θλιβερές μου σκέψεις ἀφήνω
νὰ μαντέψῃς
σὲ κρυσταλλένιο βάζο τριαντάφυλλο
λευκὸ.

Τ’ ἀπόβραδο τ’ ἀγιοκλήμα
ποῦ ἔχεις στὴν αὐλή σου
μοσχοβολᾷ.

Καὶ τὸ διαβάτη ποῦ περνᾷ
ἀπὸ τὴ γειτονιά σου
μύρα κερνᾷ.

Καὶ σὺ χλωμὴ καὶ διάφανη
ἀπὸ τὸ παραθύρι
χαμογελᾷς.

Κι’ ὅλες τὶς πίκρες τῆς ζωῆς
καὶ τὶς ἀπελπισίες
μὲ μιᾶς σκορπᾷς.

Ἄς ἦτανε νὰ πέραγα
ἀπὸ τὴ γειτονιά σου
πρῶτ καὶ βράδυ.

Τὸ χαμογέλιο νάβλεπα
νὰ σὲ φωτίζῃ
μέσ’ τὸ σκοτάδι.

ΦΡ. ΧΑΝΙΩΤΗ

Α. ΚΟΜΝ... Ἐνταῦθα: Εὐχαριστοῦμεν διὰ καλὰ σας λόγια. Δυστυχῶς οἱ ἐνθουσιώδεις φίλοι τοῦ περιοδικοῦ, ὅπως σεῖς, εἶναι ὀλίγοι καὶ μὲ αὐτοὺς καὶ μὲ τὴ μικρὴ συνδρομὴ δὲν μπορούμε ν’ ἀνταπεξέλθουμε. Δι’ αὐτὸν τὸν λόγον ὅπως θὰ δῆτε σὲ ἄλλην σελίδα ἀναγκαζόμεθα νὰ διακόψωμεν τὴν ἔκδοσιν τῆς ὁποίας ἡ συνέχισις θὰ μᾶς ἔφερε σὲ οἰκονομικὴ καταστροφὴ.

Β. ΓΕΩΡΓ... Καλλιθέα: Ἐχομεν ἐπιφυλάξεις δι’ ὅσα γράφετε. Δὲν θὰ εἶναι ἄσχημα νὰ περάσετε ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας. Ἴσως μὲ τὴ συζήτησιν νὰ σᾶς βοηθήσωμεν στὰς σκέψεις σας. Νομίζομεν ὅτι αἱ πληροφορίες σας εἶναι ἐλλιπεῖς.

Μ. Φ. Ἀθήνας: Εὐχαριστοῦμε. Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ σὲ σας ὅσα γράφομεν σ’ αὐτὸ τὸ φύλλο πρὸς τὸν Α. Κόμν...

Κυθήριον Ἀθήνας: Ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶχε ὀφθῇ καὶ σὲ συγχέντρωσι τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ. Ἐμνεῖν ὅμως ἰδέα, ἴσως διότι ἐπιστεῦομεν εἰς τὰς ἰδίας μας δυνάμεις. Δὲν ἀποκλείεται ἡ ἀπόφασις τῆς διακοπῆς νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ καὶ τὰ λόγια νὰ γίνουν ἔργα. Ἡ πείρα ὅμως μᾶς ἔχει διδάξει ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν μεγάλα πράγματα.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ - ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ ΛΙΟΝΤΗ

ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ & ΦΩΚΙΩΝΟΣ - ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 42.694

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

OTHON RIEMANN

ΤΣΙΡΙΓΟ

Μετάφρασις ὑπὸ κ. Μιχ. Κ. Πετροχείλου

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγ. σελίς 66

«Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέρας τοῦ ταξιδίου μας (¹) ἀλλὰ δὲν εἶδομεν εἰμὴ ἓνα καλλιεργημένον ἀγρὸν μετὰ μικροῦ ἀριθμοῦ κίωνων, ἐξ ἐνὸς μόνον τεμαχίου, ἐφθαμένων ἐκ τοῦ χρόνου, ἄνευ κιονοκράνου καὶ μὲ τὰς βάσεις ὑπὸ τὴν γῆν, εἰς τρόπον ὥστε εἶναι δύσκολον ν' ἀποφανθῶμεν διὰ τὸν ὄρθρον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ναοῦ. Παρόμοιοι πλείστοι ἄλλοι κίονες καὶ τεμάχια ἄνευ σχήματος, ἔχουν χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν κατασκευὴν μικροῦ κτήματος τετοποθετημένου, ὡς τὸ μνημεῖον, ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιον τοῦ ὄρους. Οἱ κίονες οὗτοι ὑφίστανται ἐκ τοῦ μέσου τῶν ἀντάκων, θὰ ἐξαφανισθῶν δὲ πιθανὸν συντόμως.

«Εἰς τὴν πλέον δύσβατον πλευρὰν τοῦ ὄρους ὑπάρχει ἐκτεταμένον ὕψωμα, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς βάσις τοῦ ἀρχαίου οἰκοδομήματος. Εὐρίσκει τις ἐπίσης λίθους ἐκ τῶν ἐρειπίων τούτων, ἀκανονίστως τετοποθετημένους χρησιμεύσαντας πρὸς ἐπισκευὴν τῶν ζημιῶν, τὰς ὁποίας ἡ τόσον πολυτίμος διὰ τὴν νῆσον γῆ, ἥτις εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πεδιάδων, θὰ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ὑποστή. Ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη ἐπιμέλεια θὰ διαφυλάξῃ τὸ ὕψωμα ἀπὸ μίαν τελείαν κατάρρευσιν.

«Εἰς τὴν τοποθεσίαν ταύτην ἐνηργησέ τις ἀνασκαφὴν. Ὁ ὁδηγὸς μας, μὰς ἀνέφερον ὅτι ἐξήχθησαν κατ' αὐτὴν περιέργῃ ἀντικείμενα καὶ ὅτι ἀνεκαλύφθησαν δομᾶτα ἐκ μαρμάρου. Αἱ ἐσκαφαὶ ἦσαν πλήρεις ὕδατος. Κατὰ τὴν ἀπόρριψιν τούτου ἐπιστεύσαμεν, ὅτι ἔχομεν ἴδει τὰ τεμάχια ἀγάλματος. Καὶ πράγματι ἐπετύχομεν ν' ἀνασφύρωμεν ἓν, ἐξ ὠραίου λευκοῦ μαρμάρου, μὲ ἀναλογίας μεγαλυτέρας ἀπὸ τὰς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἀλλὰ πολὺ ἀκρωτηριασμένον. Διέκρινεν τις τοὺς ὁμοίους κεκαλυμμένους δι' ὑφάσματα. Ἡ κεφαλή, οἱ βραχίονες καὶ τὸ ὑπόλοι-

πον τοῦ σώματος ἔλλειπον. Τὸ ἀφήσαμεν ἐπὶ τόπον.

Μὰς ὁμίλησαν περὶ ἀρχαίας πόλεως ὀνομαζομένης σήμερον Παλαιόχωρας, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται ὑπολείμματα μωσαϊκοῦ, νομίσματα, λίθοι κεραραγμένοι, τοὺς ὁποίους οἱ χωρικοὶ πωλοῦν εἰς τοὺς ξένους....

«Εἰς τὸ τέλος τῆς 2ας ἐπιστολῆς ὁ Castellani ἀναφέρει ἐπίσης τὰ λουτρά τῆς Ἀφροδίτης ἢ τῆς Ἑλένης, ἐσκαφὴν τινα, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ κύματα καταδύνονται καὶ ἀνοικτὸν μνημεῖον λελαξευμένον εἰς τὴν κορυφὴν βράχου, ὅπερ εἶναι λέγουσιν, τὸ ἄκρον ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ μήτηρ τοῦ ἔρωτος ἐξηκοντίζετο ἐπὶ τοῦ ὁματός της συρομένου ὑπὸ ζεύγους στρουθίων».

Ταξίδιον τοῦ Nicolo Stephano-poli εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Παρίσιοι ἔτος 80ν. Ὡς ἐστερημένη ἐνδιαφέροντος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ μόνον ἡ περιγραφὴ τὴν ὁποίαν τὸ ἔργον τοῦτο δίδει διὰ τὰ ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀπλυνόρι, ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης. Ὁ μυθώδης χαρακτὴρ τῆς διηγήσεως καὶ αἱ γελοῖαι ἐπιγραφαὶ τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς νομίζει ὅτι ἀνεκάλυψεν ἐγγὺς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης, (καρδιῶν θεραπεία, ναὸς Ἀφροδίτης θεᾶς, κυρία Κυθήρων καὶ παντὸς κόσμου, σημειὸν ἀγαλλιάσεως) ἀποδεικνύουν ὅτι ὁλόκληρος ἡ περιγραφὴ εἶναι ἀποκύημα τῆς καθαρᾶς του φαντασίας καθὼς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔργου.

Stai, I. t. (¹).

Ἡ ἀρχαία πόλις τῶν Κυθήρων ἔκειτο μᾶλλον εἰς τὸν χώρον τὸν ὀνομαζόμενον σήμερον Παλαιόκαστρον καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Αἰλέμονα. Ἡ Σκάνδεια ἐκεῖ ἔνθα σήμερον εὐρίσκεται τὸ Καστρί ἢ ἡ Παλαιόπολις. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Καστρίου μέχρι Παλαιόκαστρον εἶναι ἀκριβῶς 10 σταδίων. Ἄλλοτε θὰ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ θὰ ἐσχημάτιζε κόλπον, ὅστις θὰ συνεπληρώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὰς ὕλας τὰς ὁποίας συναπεκόμιζον τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἀπὸ τὰς γειτονικὰς πλευράς. Ὁ λιμὴν ἔδει νὰ ἦτο ὑπὸ τὴν Σκάνδειαν (Καστρί). Σήμερον λόγῳ τῶν συνεχῶν μεταβολῶν τοῦ ἐδάφους δὲν σώζονται ἔχνη ταύτης. Ἀπομένει εἰς τὴν θέσιν τῆς μόνον παραλίᾳ ἀνοικτὴ καὶ ἀμμώδης. Εἰς ταύτην ἐνηργήθησαν ἀνασκαφαὶ καὶ ἀνευρέθησαν τεμάχια λελαξευμένων πορολίθων κεχωμένα, μεγέθους βή-

ματος ἢ καὶ πλέον τούτου. Πιστεύει τις ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς μῶλος (¹). Εἰς τὸ Παλαιόκαστρον βλέπει τις τὰ ἔχνη τειχῶν καὶ ἄλλων οἰκοδομημάτων, ἀνασκάπτων δ' εὐρίσκει ἀγγεία, ὅπως ἐπίσης ἄλλοτε εἰς τὸ Καστρί.

Χειρόγραφα ἀπομνημονεύματα συνταγμένα τὸ 1844 ὑπὸ τοῦ κ. Ἑμμ. Μόρμουρη, παρ' οὗ ἡ διοίκησις εἶχε ζητήσῃ πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης.

Ὁ κ. Μόρμουρης μεταβάς εἰς τὸ Παλαιόκαστρον ἀπετάθη εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν παρακειμένων ἀγρῶν. Τῷ ἐξιστόρησαν διαφόρους μύθους, γνωστοὺς ἐκ τῶν διηγήσεων τῶν προγόνων τῶν ἐπὶ τοῦ ὑποτιθεμένου ἀνακτόρου τοῦ Μενελάου (τὰ ὑπολείμματα τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως, τὰ ὁποία εὐρίσκονται εἰς τὸ Παλαιόκαστρον), ἀλλ' ἐνθυμοῦνται ἀκόμη, ὅτι ἄλλοτε ἐκάθητο ἐπὶ δύο ἐθραυσμένων στηλῶν (²) καὶ ἐπετήρουν τὰ ποιμένα τῶν, σήμερον δὲ (1884) δὲν ἀπομένει εἰμὴ τὸ ἥμισυ τῆς μιᾶς τούτων, ὕψους 3 ποδῶν, ἀποτελοῦν μέρος τοῦ τοίχου τοῦ περιβάλλοντος τὸν ἀγρὸν τοῦ Δημητρίου Βιάρου Μαλακοῦ. Ὁ ἀγρὸς οὗτος ὀνομάζεται «Στὶς κολῶνες» καὶ ἀνέκαθεν ἔφερεν αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν ὡς ἀποδεικνύουν οἱ τίτλοι τοὺς ὁποίους κατέχει ὁ πραγματικὸς ἰδιοκτῆτης. Ὁ ἀγρὸς εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς προεσχῆς, ἥτις δεσπόζει τῆς Παλαιόπολεως, ἀφ' ἧς ἀπέχει 1 1/2 μιλλίον (10 σταδίων). Ὁ τοίχος τοῦ περιβάλλοντος, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ γειτονικοὶ τοῖχοι, εἶναι σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν κατασκευασμένοι ἀπὸ τεμάχια πορολίθων καὶ ἄλλων λίθων οἱ ὁποῖοι ἀνήκον πιθανῶς εἰς τὸν ναόν. Τὸ αὐτὸ δέον νὰ συμπεράνωμεν διὰ τὸ πλεῖστον τῶν ὑλικῶν, δι' ὧν εἶναι ἐκτισμένοι αἱ τρεῖς ἐκκλησίαι αἱ εὐρισκόμεναι γύρωθεν εἰς 1/2 μιλλίον ἀπόστασιν, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ, κατασκευασθεῖσα ἀπὸ μεγάλους ὄγκους πορολίθου τετραγώνους ἢ στρογγύλους καὶ αἱ τῶν Ἁγίου Βασιλείου καὶ Ἁγίου Νικολάου, εἰς τινα μέρη τοῦ τοίχου τῶν ὁποίων βλέπει τις τεμάχια μαρμάρου καὶ πορολίθου. Ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ τούτου τοῦ Δημητρίου Βιάρου Μαλακοῦ, παρατηροῦνται ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ θεμέλια 5 τετραγώνων στηλῶν, αἵτινες ἐσχημάτιζον τὴν στοάν τοῦ ναοῦ (if N. de Nicolai). Αἱ στηλαὶ αὗται

(¹) Ὁ κ. Γεώργιος Μόρμουρης μοὶ ὁμίλησεν ἐπίσης διὰ τὰ ὑπολείμματα ἀρχαίου βραχίονος.

(²) Ὁ κ. Ἑμμ. Μόρμουρης μοὶ εἶπεν ὅτι ἐνεθυμῆτο δύο τύμπανα κίωνων ἄνευ ῥαβδώσεων, αἵτινα εἶχεν ἴδει ὁ ἴδιος ἐκεῖ.

(¹) Σχετικὸν σχέδιον τοῦ Castellani, παριστᾷ τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης = ἀνάκτορον τοῦ Μενελάου, ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀπλυνόρι, ἰδοὺ δ' ἡ περιγραφὴ τοῦ ἐκτυπώματος τούτου.

Μικρὰ πλατεία, ὁπισθεν τῆς ὁποίας βλέπει τις ὑψηλότερα ὄρη. Ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας πλευρᾶς, εἰς τὸ δεξιὸν μία οἰκία. Ἀριστερὰ ταύτης τὸ ἔδαφος κατέρχεται κατωφερώς. Κάτωθεν τῆς πλατείας, ἐπὶ τῆς πλευρᾶς κατὰ μῆκος τοῦ σχεδίου, εἰς ὀρθογώνιος τοίχος ἀρχόμενος ἐκ τῶν χαμηλῶν, φθάνει ὀλίγον ἀνωθὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς πλατείας. Ὅπισθεν τοῦ τοίχου ἐπὶ τῆς πλατείας πλείστοι κίονες ἢ τεμάχια τούτων, εἶναι ἐφθαμένοι ἐκ τοῦ χρόνου καὶ δὲν δεικνύουν τὰς ῥαβδώσεις τῶν. Εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ τοίχου ἔτερον τεμάχιον κίονος καὶ τετραγώνος τις διπλῶσις θόλου δεικνύουν ὅτι προέρχονται ἀπὸ ὁραφῆν τινα.

είχον σχηματισθῇ ἐκ μεγάλων τριγωνικῶν τεμαχίων πορολίθου λελαξευμένων ἐπιμελῶς. Διακρίνει τις τὰς ἐκκαφεύσας ὁπλὰς διὰ τὴν ἐμπύξιν τοῦ μετάλλου τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσε διὰ νὰ τὰς ὑποβαστάσῃ. Τὰ ὑπολείμματα ταῦτα τῆς στοῆς μόλις πρὸ δεξιᾶς ἀνευρέθησαν (*).

Εἰς τινὰ γειτονικὸν ἐκείνου ἀγρὸν ὁ κ. Μόρμωρης παρατήρησε τὰ ὑπολείμματα λιθοστρώτου ἐπηλειμμένου ἀπὸ μέλαναν καὶ ἐρυθρὰν οὐσίαν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν Τυρηνικῶν βάζων. Ἡ γῆ ἦτο πολὺ σκληρὰ διὰ νὰ ἐπεχειρήσῃ τις ἐκεῖ ἀνασκαφάς.

Εἰς τὴν Παλαιόπολιν, ὁ κ. Μόρμωρης εἶδε τὰ ἐρείπια μικρῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἔνθεν χάκεῖθεν τάφους κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνοικτοὺς.

Πολλοὶ τῶν τάφων, οὓς ὁ Castellani περιγράφει, δὲν ὑφίστανται πλέον σήμερον. Ὁ βράχος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειντο ἔχει καταδυθῇ ἐντὸς τῆς θαλάσσης κατὰ τὸν σφοδρὸν σεισμόν τῆς 18|30 Ἰουνίου 1798. Οἱ ἐναπομείναντες ἠρευνήσαν κατὰ τὸ 1861 ὑπὸ ἐντοπιῶν τινοῦ, ὅστις συνέταξε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀναφορὰν, συνήντησα δὲ τοῦτον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Μόρμωρη. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη εἶναι λίαν συγκεχυμένη καὶ στερεῖται σαφηνείας, δι' ὃ παραλείπω νὰ τὴν παραθέσω ἐνταῦθα. Οὗτος ἐπίστευεν ὅτι εἶχαν ἀναγνώσει ἐπὶ τοῦ βράχου τὰ γράμματα IEMIN, εἶχεν ἐπίσης κομίσει εἰς τὸν κ. Μόρμωρη τεμάχιον ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπαλειψέως ἐνὸς ἐκ τῶν θαλάμων. Ἐπ' αὐτοῦ βλέπει τις εὐκρινῶς πλευρὰν ἐξωγραφισμένην ἐκ κοκκίνου.

Ὁ αὐτὸς διηγείται, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις κατὰ τὸ 1833, ἀπέστειλεν ἐκεῖ 8 ἀνδρας, ἵνα ἐνεργήσουν ἀνασκαφάς. Θὰ εὗρισκον «ἀργυρὰς σφραγίδας» ἀλλ' ὁ διάβολος τοὺς ἐνεφανίσθη ὑπὸ μορφὴν τράγου καὶ τοῦτο ἤρκεσε ἵνα τραποῦν εἰς φυγὴν.

§ 5. Συνταύτισις τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων.

Εἰς τὸ μέρος τοῦ λιμένος τοῦ Φοινικοῦντος, ἡ συνταύτισις ὧν τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τρόπον βέβαιον.

Τὸ «ἀκρωτήριον τῶν Πλατάνων» (Πλατανιστοῦς) εἶναι λωρὶς ἀπολύτως γυμνὴ σήμερον, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπολήγει πρὸς Β. ἡ νῆσος καὶ καλεῖται ἀκρωτήριον Σπαθί.

Ὁ Leake (Travels in Northern Greece) ἐτοποθέτησε τῶν Σκάνδειαν εἰς τὸ Καψάλι καὶ τὰ Κύθηρα εἰς τὸ Παλαιόκαστρον πλησίον τοῦ Αὐλέμονος, ἡ γνώμη ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἐγκυρὸς. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ Καψαλίου μέχρι τοῦ Παλαιοκάστρου ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὰ 10 στάδια. Εἰς τὸ Καψάλι οὐδὲν ἔχνος ἀρχαίου ἀνευρέθη. Τέλος, ἐὰν ἡ Σκάνδεια συνέπιπτε πρὸς τὸ Καψάλι, ὁ Στράβων δὲν θὰ προσηγόρευεν τὴν νῆσον διὰ τοῦ

ἐπιθέτου «εὐλίμενος». Ὁ λιμὴν τοῦ Καψαλίου εἶναι πρόσφορος μόνον κατὰ τὸ θέρος. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὅταν πνέει νότιος ἄνεμος, τὰ πλοῖα δὲν δύναται νὰ προσορμισθοῦν εἰς τοῦτον. Ἡ Θάλασσα φθάνει μέχρι τῶν οἰκιῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἄνεμος καλύπτει δι' ἄμμον. Τὸ Καψάλι ἐγκαταλείπεται τότε καὶ τὰ πλοῖα προσεγγίζουν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐντὸς τοῦ κόλπου τοῦ Αὐλέμονος (*), ὅστις εἶναι ἀρετὰ ἀσφαλὴς (*). Τὰ Κύθηρα μετὰ τοῦ λιμένος τῶν Σκανδεῖας δὲν δύναται νὰ εἶναι παρὰ τὸ πραγματικὸν Παλαιόκαστρον μετὰ τῆς κοιλάδος Παλαιοπόλεως. Δεδικαιολογημένως ὁ κ. Στάης παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ἐνεστῶσα παραλία τῆς Παλαιοπόλεως οὐδόλως προστατεύεται, πρέπει δὲ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ θάλασσα εἰσεχώρει ἄλλοτε περισσότερον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ὅτι ὁ πλησίον τοῦ στομίου τοῦ χειμάρου χώρος ἔχει ὑποστῇ πρόσχωσιν. Θὰ ἠδυνάτο τις νὰ συναντήσῃ τὴν Σκάν-

(*) Ὁ Λιμὴν τοῦ Αὐλέμονος εἶναι ὀνομαστός ἐκ τοῦ ναυαγίου τοῦ πλοίου, ὅπερ μετέφερε τὰ συληθέντα ὑπὸ τοῦ λόρδου Ἑλγίνου μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνος. Ἰδοὺ πληροφορίαί τινες περὶ τοῦ ναυαγίου τούτου, τὰς ὁποίας μοι ἔδωκε ὁ κ. Ἑμμ. Μόρμωρης ἐκ τῶν ἐπισήμων στοιχείων ἅτινα ἔχει εἰς χεῖρας του.

Τὸ πειρατικὸν σκάφος «Μέντωρ» πλεῦσαν ἐκ Σμύρνης εἰς Πειραιᾶ κατὰ διαταγὴν τοῦ λόρδου Ἑλγίν, παρέλαβε 17 κιβώτια περιέχοντα μάρμαρα παρὰ τοῦ Jean Baptiste Lucieri (Ρωμαῖον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ λόρδος ἔχεν ἀναθέσει τὴν ἀπόσπασιν τῶν κάτω ἀναγλυφῶν). Ἀνεχώρησε τὴν 15 Σεπτεμβρίου τοῦ 1802. Τὴν 16 εὗρισκετο πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου. Ματαπᾶ, ὅτε παρεσύθη αἰφνιδίως ἀπὸ Δ. ἄνεμον, ὅστις τὴν πρῶτάν τῆς ἐπομένης μετεβλήθη εἰς Β. Δ. Ὅπῃ εἰσόδου ὕδατος δημοῖον τότε εἰς αὐτὸ καὶ ὁ πιλότος μὴ γνωρίζων τοὺς λιμένας τῆς περιοχῆς, ἀπεσύθη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Αὐλέμονος διὰ νὰ ἐπισκευάσῃ τὸ πλοῖον, ὅπου τὸ ναυάγιον ἔλαβεν χώραν, τὴν 17 (ἡμερίσιμος διακοίνωσις γενομένη τὴν 18ην Σεβρίου 1802 ἐνώπιον τοῦ Ὑποπροξένου τῆς Ἀγγλίας Καλοῦστη).

Μετὰ ἐν ἔτος εἰλκυσθήσαν καὶ ἀπεστάλησαν εἰς Σμύρνην 4 Κιβώτια διὰ νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖθεν εἰς Ἀγγλίαν. 12 ἄλλα εἰλκυσθήσαν καὶ ἐφορτώθησαν διὰ τὴν Μάλταν τὴν 16ην Φεβρίου 1805. Δὲν ἀπομένει παρὰ τὸ 17 κιβώτιον, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν εὗρσκεται τὸ φύλλον τῆς ἀποστολῆς καὶ ὅπερ μᾶς κάμει νὰ ἀμφιβάλωμεν. ἐὰν τοῦτο ἀνεκλύσθῃ ἢ οὐ. Ἐπὶ τινὰ μετὰ τὸ 1806, ἀνεσύθη ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ Αὐλέμονος μικρὸν ἄγαλμα ὁραιότατον, τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὑποθέτει τις, ὅτι τὸ 17 κιβώτιον ἦτο ἴσως ἀνοικτὸν καὶ τὸ περιεχόμενον τὸν διεσκορπίσθη ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Κατὰ τὸν Ἀγούστον τοῦ 1875 ὁ κ. Σαματάκης, σταλείς ἐκ μέρους τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀθηνῶν, προεῖρε εἰς ἀναζητήσεις ἐντὸς τοῦ λιμένος Αὐλέμονος, ἀλλὰ δὲν ἐπανεῦρεν εἰμὴ ἐν μόνον τεμάχιον τοῦ σκελετοῦ τοῦ Μέντορος καὶ κοινόν τι βάζο.

(*) Εἰς τρίτος αἰγιαλὸς εἶναι ὁ τοῦ Διακοφτίου, ὅστις συγκεντρώνει ὀλιγώτερα πλεονεκτήματα ἀπὸ τὸν τοῦ Αὐλέμονος, ἀλλ' εἰς τὸν ὁποῖον τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο πολιτικῶν κομμάτων εἰς τὰ ὁποῖα τὸ Τσιρίγο εἶναι διηρημένον, τὸ τῶν κατοίκων τῆς ἐξοχῆς, ἐπεχειρήσε κατὰ τὸ 1876 νὰ κατασκευάσῃ λιμένα διὰ νὰ ἀνταγωνισθῇ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως τῶν ὁποίων ἡ περιοχὴ περιλαμβάνει τὸν Ἁγιὸν Νικόλαον.

δειαν μετὰ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ Ἅγιος Νικόλαος ἀπέχει πολὺ τοῦ Παλαιοκάστρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν παραλίαν τῆς πλευρᾶς τούτου οὐδὲν ἔχνος ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἔχει ἀνευρεθῇ.

Ὡς πρὸς τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης, ἡ ἀπομνημονεύματα τοῦ κ. Μόρμωρη, ἐπιβεβαιοῦν ἀκριβέστερον τὴν τοποθέτησιν του ἢ διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν δεόντως, καθιστοῦν πλέον συγκεκριμένην τὴν θέσιν τοῦ τόπου, ἐνθα ἔκειτο, καθόσον σήμερον ἔχει ἀπομνημονωθῇ παντὸς ἀρχαίου ὑπολείμματος, ἐνὼ ἐπὶ μακρὸν ἄλλοτε ἔβλεπέ τις τὰ ἀξιόλογα ἐρείπια ὡς τὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης (*), Πρέπει δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Castellani περιλαμβάνει χάρτην σχεδιασθέντα ὑπὸ τοῦ Barbicé du Bocage κατὰ τὰς σημειώσεις τοῦ συγγραφέως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ λόφος Ἀπλυνόρι μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης δεικνύται ὡς ἀποκεχωρισμένος τοῦ λόφου τοῦ Παλαιοκάστρου καὶ τοποθετημένος πρὸς νότον ἐκείνου, ἀλλ' ὁ χάρτης οὗτος παρουσιάζει πλείεστας ἀνακριβείας. Θὰ ὑπάρχῃ λοιπὸν ἐνταῦθα πλάνη τις καθόσον μάλιστα ἡ τοιαύτη τοποθέτησις εὐρίσκεται εἰς ἀσυμφωνίαν πρὸς τὴν τοῦ N. de Nicolai.

Ὡς πρὸς τὸν λιμένα τοῦ Φοινικοῦντος, ὡς περιγράφεται εἰς χωρίον τοῦ Ξενοφῶντος, ὅτι ὁ Κόνων ἤλθε νὰ προσορμισθῇ εἰς τοῦτον καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Κυθήρων φοβούμενοι τὴν διὰ τῆς βίας κατάκτησιν τῆς πόλεως τὴν ἐγκατέλειψαν, δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ λιμὴν οὗτος δὲν ἔκειτο μακρὰν τῆς πόλεως, καὶ διστάζει νὰ τὸν τοποθετήσῃ τις μετὰ τοῦ Διακοφτίου καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐκτὸς ἐὰν θέλῃ, μετὰ τοῦ Kierpert νὰ υποθέσῃ, ὅτι ὁ Φοινικοῦς ἦτο ἐτέρα τις ὀνομασία τοῦ λιμένος τῆς Σκανδεῖας. Φοινικοῦς σημαίνει «μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχουν πολλοὶ Φοίνικες». Σήμερον εἰς τὸ Τσιρίγο δὲν ὑφίσταται τοποθεσία εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδεται αὕτη ἡ ὀνομασία. Δὲν συναντᾷ τις πλέον εἰς αὐτὸ εἰμὴ μεμονωμένους Φοίνικας.

Ἐναπομένει ἡ περικολπὴ τοῦ Θουκιδίδου, ἐν ἣ εἶναι δύσκολον νὰ συμβιβασθῇ τὸ κείμενον μετὰ τῆς παραδόσεως. Παρὰ τῷ Πausanias δὲν ἀπαντῶνται παρὰ δύο πόλεις. Ἡ πόλις τῶν Κυθήρων ἢ κυρίως εἰπεῖν ἄνω πόλις καὶ ἡ κάτω πόλις, ἢ ἡ παραλιακὴ Σκάνδεια. Εἰς τὸ κείμενον τοῦ Θουκιδίδου γεννᾶται ζήτημα καὶ διὰ τρίτην τινὰ πόλιν «τὴν ἐπὶ θαλάσσης πόλιν» ἣτις θὰ ἔκειτο ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Διακοφτίου, δηλαδὴ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Παλαιοκάστρου. Ἡ πόλις αὕτη θὰ ἦτο τελείως διάφορος τῆς ἄλλης καὶ ὁ Θουκιδίδης δὲν θὰ ἠδυνήθη παντελῶς νὰ τὰς ἀναλογισθῇ ὡς δύο τμήματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως, τὴν ἐπὶ θαλάσση, τὴν ἄνω πόλιν (*). Ἐπὶ πλέον

(*) Εἶναι δύσκολον ν' ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς ἀξίας τῆς παραδόσεως ταύτης.

(*) Σημειώσατε ἐκτὸς τούτου, ὅτι Θουκιδίδης ἔχει χρησιμοποιήσει ἤδη τὴν φράσιν «τὴν ἐπὶ θαλάσση πόλιν» προκειμένου περὶ τῆς Σκανδεῖας.

(*) Ὁ κ. Ἑμμ. Μόρμωρης μοι ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶχαν ἴδει ἄλλοτε ἐκεῖ πλησίον ὅμον ἀγάλματος διὰ τὸν ὁποῖον ὑποθέτει θὰ ἦτο μέρος τοῦ ἀγάλματος περὶ οὗ ὁμιλοῦν ὁ N. de Nicolai καὶ ὁ Castellani.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΚΑΛΟΥΤΣΗΣ

ΤΟΥ Κ. ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Υπὸ τὸ ὄνομα Νεόφυτος Καλούτσης ἔζησαν δύο Κυθήριοι κληρικοί, περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τῶν ὁποίων ἐλάχιστα γνωρίζομεν.

Ὁ πρῶτος ἐκ τούτων εἶχε διατελέσει ἐν Κωνσταντινουπόλει μαθητὴς τοῦ λογίου Θεοφίλου Κοριδαλέως καὶ ἐσπούδασεν ἐν Παταβίῳ περὶ τὸ 1645. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Πατριαρχείας Παρθενίου τοῦ Γέροντος, εἶχε διακριθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἱεροκήρυξ, μετέβη δὲ κατόπιν εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν ἐνθα ἤσκησε μέχρι τέλους τοῦ βίου του τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα διδάξας εἰς τὰ ἐκεῖ φροντιστήρια μετὰ ζήλου τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν σοφίαν.

Ὁ δεύτερος, περισσότερον γνωστὸς εἰς τοὺς Κυθηρίους, διετέλεσεν ἐπὶ δεκαπενταετίαν σχεδὸν ἐπίσκοπος Κυθήρων, διαδεχθεὶς ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ θρόνῳ τὸν Νεόφυτον Λεβούνην τῷ 1757. Τὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς ζωῆς του παραμένονσι ἡμῖν ἀγνωστα, ἐξ ἐπιγραφῆς δ' ἣτις διακρίνεται ἐπὶ τῆς πλάκας του ἐν κλειστῷ Βούργῳ γαοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῶν Καλουτσαίων τάφου του, συνάγεται ἀπλῶς ἡ ἡμερομηνία τοῦ θανάτου του, ἣτις ἦτο ἡ τῆς 15 Ἰανουαρίου τοῦ Ἀπο-

(1770).

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν δύο τούτων Νεοφύτων, γεννᾶται ἡ ἀπορία μήπως ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔζησε καὶ τρίτος κληρικὸς διαπρέψας εἰς τὸν βίον του, καθόσον εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Βενετίας τοῦ 1780, ἦτοι 10 πλήρη ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπισκόπου Κυθήρων Νεοφύτου, παρουσιάζεται προβάλλον ὑποψηφιότητα διὰ τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Φιλαδελφείας καὶ ἕτερος Νεόφυτος Καλούτσης ἔχων μάλιστα ὡς συνυποψηφίους τὸν περίφημον Εὐγένιον Βούλγαριν καὶ τὸν Σωφρόνιον Κουτούβαλιν. Κατὰ τὰ ἐν λόγῳ πρακτικὰ ἐξελέγη ἐκ τῶν τριῶν ὁ Κεφαλληνίος Σωφρόνιος Κουτούβαλης (1781—1790), συγκεντρώσας τὴν πλειοψηφίαν, ἦτοι τὰς 111 ἐκ τῶν 125 ψήφων. Ἀλλὰ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι τόσον τὰ πρακτικὰ, ὅσον καὶ ἡ ἐνεπίγραφος πλάξ ἀποτελοῦσι βέβαια καὶ ἀψευδῆ στοιχεῖα ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ ζωῇ αὐτῇ ἐνὸς τοῦ Νεοφύτου Καλούτση, καὶ τῆς διαπιστώσεως αὐτῇ ἑτέρου τοῦ θανάτου τοῦ συνωνύμου τούτου, καθίσταται εὐλόγος ἡ ὡς ἄνω ἀπορία.

Τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας δὲν δίδει τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας τοῦ Γεωργίου Καλούτση, τὸ ὁποῖον οὐδένα Καλούτσην ἐμφανίζει ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Νεοφύτου, ἀναφέρει δ' ἀπλῶς δύο μέλη τῆς οἰκογενείας ὑπὸ τὸν τίτλον ἐπισκόπου, τὸν Μανώλην, (κοσμικὸν ὄνομα τοῦ Εὐγενίου) καὶ τὸν Νικόλαον, (κοσμικὸν ὄνομα τοῦ Νεοφύτου) μὴ παρέχον ἄλλας πληροφορίας περὶ τούτων, τ.ἔ. οὔτε τὰς ἡμερομηνίας τῆς γεννήσεώς των, οὔτε τὴν ὀνομασίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐν ἣ ἤσκησαν τὰ καθήκοντά των.

Ἀλλὰ ἡ ὀρθὴ λύσις δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ ἐνὸς διπλώματος ἐπικυρωτικοῦ τῆς ἐκλογῆς ὡς ἐπισκόπου τοῦ Νεοφύτου Καλούτση, πιθανῶς σωζομένου, κατὰ τὸ ὁποῖον φέρεται διαδεχθεὶς οὗτος οὐχὶ τὸν Νεόφυτον Λεβούνην, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἀλλὰ τὸν Γρηγόριον Κασσιμάτην καὶ ἐπομένως γενόμενος ἐπίσκοπος οὐχὶ τὸ 1757 ἀλλὰ τὸ ἔτος 1776, ἐκ τῶν χρονικῶν δὲ τοῦ ἱερέως Λογοθέτου, φέρεται ἀποθανῶν οὐχὶ κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1770, ἀλλὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1781 ἦτοι μετὰ 5 ἐτῶν καὶ 5 μηνῶν ποιμαντορικὴν ἀσκήσιν, ἐξ ὧν προκύπτει ἐπίσης ὅτι τὸ 1782 ἐνεθρονίσθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Κυθήρων, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Νεόφυτον ἐπίσκοπος Ἀνθιμος Λεβούνης.

Συνεπῶς ἀποκαθισταμένης ὡς ἐξῆς τῆς σειρᾶς τῶν ἐπισκόπων Κυθήρων Νεόφυτος Λεβούνης μέχρι τοῦ 1757, Νικηφό-

ρος Μόρμορης (¹) μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1770, δεδομένου μάλιστα ὅτι κατὰ τὸ 1768, ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, ἦν θέσιν δὲν ἀπεδέχθη, λόγῳ γήρατος, Γρηγόριος Κασσιμάτης, ἀπὸ κς Ἰανουαρίου αἴσα (1771) κατὰ σωζόμενον καὶ ἐπιδειχθέν μοι ἐν Κυθήροις ἀντιμνήσιον, μέχρι τοῦ 1775, Νεόφυτος Καλούτσης μέχρι τοῦ 1781, καὶ Ἀνθιμος Λεβούνης μέχρι τοῦ 1816, ἀντὶ τῆς ὡς μέχρι σήμερον ὑποτιθεμένης (βλέπε Π. Χιώτου τὸ περὶ ἐπισκοπῆς Κυθήρων κεφάλαιον εἰς τὰς σελ. 161 — 168 τῶν Ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς Ἑπτανήσου τομ. βος), ἣτις ἔχει ὡς ἐξῆς, Νεόφυτος Λεβούνης μέχρι τοῦ 1757, Νεόφυτος Καλούτσης μέχρι τοῦ 1770, Νικηφόρος Μόρμορης περὶ τὸ 1771, Γρηγόριος Κασσιμάτης ἄγνωστον τότε καὶ Ἀνθιμος Λεβούνης ἀπὸ τοῦ 1872 — 1816, ἀπομένει νὰ δεχθῶμεν ἐν ἀντιπαράβολῇ πάντοτε τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τῆς οἰκογενείας Καλούτση, ὅπερ τὸν ἐν λόγῳ ἐπίσκοπον Νικόλαον (Νεόφυτον) ἀναγράφει ὡς υἱὸν τοῦ Χριστοφίλου καὶ ἀδελφὸν τῶν Ἀντωνίου (ἀρχιμανδριτοῦ), Παύλου, Τζωρτζῆ καὶ Μικέλη, μὲ τὰ ὡς ἄνω χρονικά τοῦ Λογοθέτου, ἅτινα τούτων ἀναφέρουν ὡς υἱὸν τοῦ Μιχαλάκη, ὅτι ὁ τῶν Κυθήρων διατελέσας ἐπίσκοπος Νεόφυτος (1776—1781), εἶναι πρόσωπόν τι ἰδιαιτερον πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου ἀναφερόμενον καὶ μεταγενέστερον κατὰ πολὺ ἐκείνου.

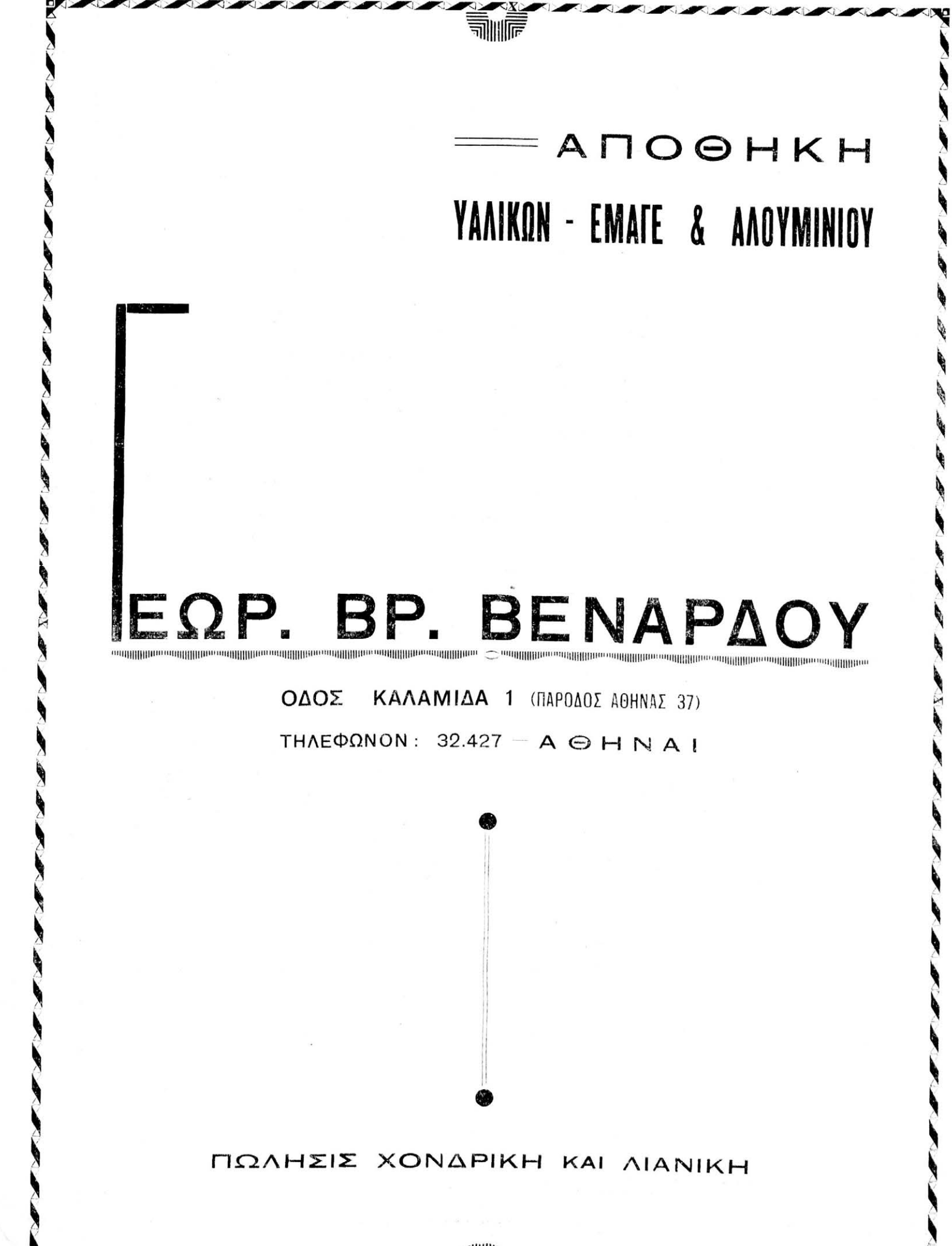
Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὁθεν ἡ γνώμη, ὅτι καὶ ὁ τάφος αὐτῷ οὐ ἢ ἐνεπίγραφος πλάξ δὲν περιέχει τὰ ὁσὰ οὐδεγὸς ἐκ τῶν δύο εἰκαζομένων ἐπισκόπων, ὡς μὴ συμπιπτούσης αὐτῇ ἐνὸς τῆς ἡμερομηνίας τοῦ θανάτου των, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λόγου ἀκόμη ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῆς κεκαραγμένον ἡρωελεγεῖον ἀναφέρει ὅτι περιέχει τὰ ὁσὰ τοῦ θύτου (=ἱερέως), λογίου, πνεῦμα θεοῦ Νεοφύτου Καλούτση καὶ οὐχὶ συγκεκριμένως τοῦ ἐπισκόπου (ποιμενάρχου ἢ ἀρχιερέως), ὡς θὰ ἔδει, ἐὰν ἀνεφέρετο εἰς ἀρχιερεῖα ἐκτελούμενα ὑψηλότερα τῶν τοῦ θύτου καθήκοντα.

ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

ἡ πλησίον τοῦ Διακοφτίου πλευρὰ πίπτει σχεδὸν καθέτως ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀφήνουσι κατὰ μέρος τὴν μικρὴν πεδιάδα τοῦ Διακοφτίου, ἣτις θὰ ἦτο κατελιγμένη ἀπὸ τὴν ἐπὶ θαλάσση πόλιν. Οὐδεὶς ὑφίσταται, πιστεύω, τόπος, ὅπου τὰ στρατεύματα ἠδυνήθησαν ν' ἀποβιβασθοῦν καὶ εἰς τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶχον δυνηθῇ νὰ ἐγκαταστήσουν στρατόπεδον. Ὅλοι αὗτοι αἱ δυσχέρειαι ἐξαφανίζονται, ἐὰν ἀναγνώσῃ τις κατὰ τὸν Stahl (ἴδε ἔκδοσίν του τοῦ Θουκυδίδου, Λειψία, Teubner μετὰ σχολείων εἰς τὴν Λατινικὴν) τὴν ἀπὸ θαλάσσης πόλιν (=τὴν ἄνω πόλιν (¹)). Τὸ νόημα εἶναι τότε τὸ ἀκόλουθον. Μία δύναμις τῶν Ἀθηναίων κατέλαβε τὴν Σκάνδειαν (τὸν λόφον τοῦ Καστρίου εἰς τὴν Παλαιόπολιν), οἱ λοιποὶ ἀπεβίβασθησαν εἰς τὸ Διακοφτί καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν πόλιν (ἣτις ἦτο τὸ Παλαιόκαστρον), διελθόντες πιθανὸν ἐκ τοῦ μεταξὺ τῶν ὁρέων Ἀγίου Γεωργίου καὶ Ἀγίας Μόνης στενοῦ, ὅπου εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εὗρον ἐστρατοπεδευμένους τοὺς ἐχθρούς. Κατόπιν μάχης τοὺς ἐξηνάγκασαν νὰ καταφύγουν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων ὅπου εὐρίσκετο ἡ πόλις (Παλαιόκαστρον) καὶ τέλος τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ παραδοθῶν.

(¹) Bursian ἐπρότεινε νὰ ἐξαλειφθοῦν αἱ λέξεις «ἐπὶ θαλάσση», ἡ διόρθωσις τοῦ Stahl ἱκανοποιεῖ περισσότερον.

(¹) Περίεργος πράγματι ἀποβαίνει ἡ πληροφορία ἣν παρέχει ὁ Μητροπολίτης Ἡλίου-πόλεως Γεννάδιος εἰς τὸ ἄρθρον «Οἰκουμένικὸν Πατριαρχεῖον» ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ ὅτι ὁ Νικηφόρος Μόρμορης, διετέλεσεν Οἰκουμεν. Πατριάρχης ἐνῷ τούτο οὐδαμῶς προκύπτει ἐκ τοῦ σχετικοῦ καταλόγου ὀνομάτων τῶν Πατριάρχων.

— ΑΠΟΘΗΚΗ

ΥΑΛΙΚΩΝ - ΕΜΑΓΕ & ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ

ΓΕΩΡ. ΒΡ. ΒΕΝΑΡΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑ 1 (ΠΑΡΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ 37)

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ : 32.427 — ΑΘΗΝΑΙ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΗ

Δ. Θ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ & ΣΙΑ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΒΑΜΒΑΚΕΡΑ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΗ & ΛΙΑΝΙΚΗ

4 ΣΤΟΑ ΜΕΛΑ 4

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 24.940

ΑΠΟΘΗΚΗ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ ΠΑΥΛΟΣ Α. ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ & ΣΙΑ

ΣΤΟΑ ΜΕΛΑ 13

(ΠΑΝΣΙΟΝ ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑΣ & ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ)

ΤΗΛΕΦ. 29.922

ΑΘΗΝΑΙ

Χασέδες, Κάμποι, Σινδονόπανα, Φορέματα Μάλλινα και Βαμβακερά.
Κουβέρτες, Κασμήρια Μάλλινα και Μαλλοβάμβακα, Δρίλλια,
Λινά, Φανέλλες, Ποπλίνες. Σατέν, Βατίστες, Τουάλ Ντε
Σονά, Εἶδη Προικῶν, Ὑλικά Ραπτιῶν, Διάδρομοι,
Προσόψια, Τραπεζομάνδυλα, —Καραβόπανα
Τεντόπανα — Τάπητες

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΗ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΙ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΑΙ

ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝ: Εἰσιτήρια ἐπὶ
Ἀτμοπλοίων καὶ ἀεροπλάνων δι' Ἀμερικὴν,
Αὐστραλίαν, Ἀφρικὴν καὶ δι' ὅλα τὰ μέρη τοῦ
κόσμου.

"Ἐχομεν τακτικὰς ἀναχωρήσεις.

ΔΙΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: Πληροφορίας καὶ τακτο-
ποίησιν ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΩΝ ἀποτανθῆτε:

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ Ο "ΦΑΡΟΣ",

ΑΘΗΝΑΙ: Σταδίου 56 Χαυτεῖα.

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: Ἀκτὴ Μισοῦλη 55.

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις ἐσωτερικοῦ ἐξωτερικοῦ

ΙΑΤΡΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΜΜ. ΚΡΙΘΑΡΗΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ

ΤΕΡΩ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

"Α. ΣΥΓΓΡΟΥ," ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΤΟΥ

ΚΑΘΗΓ. Κ. Γ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ

ΔΕΧΕΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΑΒΕΡΩΦ 10

11-12 Π.Μ. 5-8 Μ.Μ.

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 55.058

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: ΜΟΤΑΡΑ 139

8-10 Π. Μ.

ΧΑΡΑΛ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΕΙΔ. ΤΩΝ ΣΙΤΗΘΙΚΩΝ

Ι. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΠΑΘΟΛ. ΚΛΙΝΙΚΗΣ Ν.Σ.Σ.

ΑΚΤΙΝΕΣ ROENTGEN

ΔΕΧΕΤΑΙ ΕΝ ΑΜΑΡΟΥΣΙΩ

ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ 4-7 Μ.Μ.

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 010.497

ΟΔΟΣ ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑ 1

ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΛΑΟΥΡΔΑΣ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΙΔΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ

ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ 1-ΤΗΛ. 43.319

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

—Παραγάδια βαμβακερά, κανάβινα, Παράμαλα "Υδρας, Νήματα τράτας,
ἀγκίστρια, ὅλων τῶν εἰδῶν, Μισινέζες ΝΑΥΛΟΝ, ἀλογότριχα,
φελά, Κιοῦρτα, πανέρια, Καλάμια, κ.λ.π.

ΕΧΟΜΕΝ ΤΗΝ ΠΛΟΥΣΙΟΤΕΡΑΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ Εἰς ΨΑΡΑΚΙΑ, ΖΟΚΕΣ & ΚΟΥΤΑΛΑΚΙΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΤΑ ΤΑ Εἶδη μᾶς ΠΑΝΤΟΤΕ ΣΤΙΣ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΜΑΣ ΑΣΥΝΑΙΩΝΙΣΤΟΥΣ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΗ & ΛΙΑΝΙΚΗ